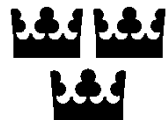

Energi

21

Förslag till statens budget för 2014

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Mål och resultat.....	9
2.1	Omfattning	9
2.2	Utgiftsutveckling.....	10
2.3	Skatteutgifter och skattesanktioner	11
2.3.1	Skatteutgifter	11
2.3.2	Skattesanktioner	12
2.4	Mål och resultat	12
2.4.1	Energi	12
2.4.2	Elmarknad	19
2.4.3	Gasmarknad	26
2.4.4	Värmemarknad.....	27
2.4.5	Energieffektivisering	29
2.4.6	Förnybar energi	35
2.4.7	Energiforskning	40
2.4.8	Resultatredovisning för Svenska kraftnät	46
2.5	Politikens inriktning.....	49
3	Budgetförslag	59
3.1	Anslag.....	59
3.1.1	1:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader	59
3.1.2	1:2 Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m.	60
3.1.3	1:3 Insatser för uthållig energianvändning.....	61
3.1.4	1:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft.....	63
3.1.5	1:5 Energiforskning	64
3.1.6	1:6 Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av Barsebäcksverken	66
3.1.7	1:7 Planeringsstöd för vindkraft m.m.....	66
3.1.8	1:8 Energimarknadsinspektionen: Förvaltningskostnader	68
3.1.9	1:9 Energiteknik.....	68
3.1.10	1:10 Elberedskap.....	70
3.1.11	1:11 Energieffektiviseringsprogram	71
3.1.12	1:12 Avgifter till internationella organisationer	71
3.2	Förslag avseende Affärsverket svenska kraftnäts verksamhet	73
3.2.1	Investeringsplan.....	73
3.2.2	Finansiella befogenheter	79

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	8
2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 21 Energi	10
2.2 Härledning av ramnivån 2014–2017. Utgiftsområde 21 Energi	10
2.3 Skatteutgifter och skattesanktioner netto	11
2.4 Sveriges energibalans (TWh)	14
2.5 Sveriges elbalans (TWh).....	15
2.6 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 21 Energi Energiforskning, utveckling och demonstration - antal beviljade projekt och beviljade medel fördelade på sex temaområden 2010–2012	43
2.7 Samfinansiering av forskning, utveckling och demonstration 2010–2012.....	43
2.8 Beviljade projekt 2012.....	44
2.9 Beviljade projekt fördelat på kategorier.....	44
2.10 Antal hel- eller delfinansierade licentiater och doktorsexamina 2010–2012	45
2.11 Finansierade licentiater och doktorsexamina fördelat på kvinnor och män, i procent av totala antalet finansierade examina.....	45
2.12 Verksamhetens rörelseintäkter och rörelseresultat fördelat på verksamhetsområden	46
2.13 Översikt av de ekonomiska målen 2010–2013	47
2.14 Utfall av investeringsplaner – sammantagna treårsperioder	47
3.1 Anslagsutveckling 1:1 Statens Energimyndighet: Förvaltningskostnader	59
3.2 Samlade förvaltningskostnader vid Statens energimyndighet	59
3.3 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:1 Statens Energimyndighet: Förvaltningskostnader.....	60
3.4 Offentligrättslig verksamhet vid Statens energimyndighet.....	60
3.5 Uppdragsverksamhet vid Statens energimyndighet.....	60
3.6 Anslagsutveckling 1:2 Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m.	60
3.7 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:2 Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m.....	61
3.8 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:2 Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m.....	61
3.9 Anslagsutveckling 1:3 Insatser för uthållig energianvändning.....	61
3.10 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:3 Insatser för uthållig energianvändning	62
3.11 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:3 Insatser för uthållig energianvändning	63
3.12 Anslagsutveckling 1:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft.....	63
3.13 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:4 Stöd för marknadsintroduktion för vindkraft	64
3.14 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft.....	64
3.15 Anslagsutveckling 1:5 Energiforskning	64

3.16	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:5 Energiforskning	65
3.17	Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:5 Energiforskning.....	66
3.18	Anslagsutveckling 1:6 Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av Barsebäcksverken.....	66
3.19	Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:6 Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av Barsebäcksverken.....	66
3.20	Anslagsutveckling 1:7 Planeringsstöd för vindkraft m.m.	66
3.21	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:7 Planeringsstöd för vindkraft m.m.....	67
3.22	Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:7 Planeringsstöd för vindkraft m.m.	67
3.23	Anslagsutveckling 1:8 Energimarknadsinspektionen: Förvaltningskostnader	68
3.24	Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:8 Energimarknadsinspektionen: Förvaltningskostnader	68
3.25	Offentligrättslig verksamhet.....	68
3.26	Anslagsutveckling 1:9 Energiteknik	68
3.27	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:9 Energiteknik.....	69
3.28	Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:9 Energiteknik	69
3.29	Anslagsutveckling 1:10 Elberedskap	70
3.30	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:10 Elberedskap.....	70
3.31	Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:10 Elberedskap'.....	71
3.32	Anslagsutveckling 1:11 Energieffektiviseringsprogram.....	71
3.33	Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:11 Energieffektiviseringsprogram	71
3.34	Anslagsutveckling 1:12 Avgifter till internationella organisationer	71
3.35	Beställningsbemyndigande för anslaget Avgifter till internationella organisationer	72
3.36	Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:12 Avgifter till internationella organisationer	72
3.37	Investeringsplan för Affärsverket svenska kraftnät.....	77
3.38	Avgiftsintäkter vid Affärsverket svenska kraftnät	78
3.39	Beräknade inleveranser från Affärsverket svenska kraftnät	79

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:2 *Regionala och lokala insatser för energieffektivisering, m.m.* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 120 000 000 kronor 2015–2017 (avsnitt 3.1.2),
2. bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:3 *Insatser för utbållig energi-användning* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 160 000 000 kronor 2015–2017 (avsnitt 3.1.3),
3. bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:4 *Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 5 000 000 kronor 2015 (avsnitt 3.1.4),
4. bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:5 *Energiforskning* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 500 000 000 kronor 2015–2018 (avsnitt 3.1.5),
5. bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:7 *Planeringsstöd för vindkraft, m.m.* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 10 000 000 kronor 2015 och 2016 (avsnitt 3.1.7),
6. bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:9 *Energiteknik* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 220 000 000 kronor 2015 och 2016 (avsnitt 3.1.9),
7. bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:10 *Elberedskap* besluta om beställningar av tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 300 000 000 kronor 2015 och 2016 (avsnitt 3.1.10),
8. fastställer avgiftsuttaget för elberedskapsavgiften till högst 255 000 000 kronor 2014 (avsnitt 3.1.10),
9. bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:12 *Avgifter till internationella organisationer* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 15 000 000 kronor 2015 och 2016 (avsnitt 3.1.12),
10. godkänner investeringsplanen för Affärsverket svenska kraftnät för 2014–2016 (avsnitt 3.2.1),
11. bemyndigar regeringen att för 2014 ge Affärsverket svenska kraftnät finansiella befogenheter i enlighet med vad regeringen förordar (avsnitt 3.2.2),
12. för budgetåret 2014 anvisar ramanslagen under utgiftsområde 21 Energi enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag		
1:1	Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader	279 447
1:2	Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m.	140 000
1:3	Insatser för uthållig energianvändning	157 000
1:4	Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft	10 000
1:5	Energiforskning	1 286 558
1:6	Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av Barsebäcksverket	187 000
1:7	Planeringsstöd för vindkraft m.m.	15 000
1:8	Energimarknadsinspektionen: Förvaltningskostnader	104 625
1:9	Energiteknik	100 000
1:10	Elberedskap	255 000
1:11	Energieffektiviseringsprogram	270 000
1:12	Avgifter till internationella organisationer	25 328
Summa		2 829 958

2 Mål och resultat

2.1 Omfattning

Utgiftsområdet omfattar frågor om tillförsel, distribution och användning av energi. Energpolitiken bygger på samma tre grundpelare som energisamarbetet i EU: att förena ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet. Politiken redovisas i det följande under rubrikerna Elmarknad, Naturgasmarknad, Värmemarknad, Energieffektivisering, Förnybar energi och Energiforskning. Ansvaret för åtgärderna ligger främst på Statens energimyndighet (Energimyndigheten), Energimarknadsinspektionen och Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) men även på Boverket och länsstyrelserna.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 21 Energi
Miljoner kronor

	Utfall 2012	Budget 2013 ¹	Prognos 2013	Förslag 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016	Beräknat 2017
1:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader	260	266	268	279	252	256	261
1:2 Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m.	141	140	137	140	140	140	140
1:3 Insatser för uthållig energianvändning	125	80	78	157	108	108	57
1:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft	34	10	17	10	10	10	10
1:5 Energiforskning	1 259	1 293	1 191	1 287	1 224	1 364	1 383
1:6 Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av Barsebäcksverket	189	188	188	187	141	107	58
1:7 Planeringsstöd för vindkraft m.m.	13	15	18	15	15		
1:8 Energimarknadsinspektionen: Förvaltningskostnader	94	100	102	104	106	108	107
1:9 Energiteknik	84	170	190	100	140	140	0
1:10 Elberedskap	201	255	249	255	255	255	255
1:11 Energieffektiviseringsprogram	277	270	263	270	0	0	0
1:12 Avgifter till internationella organisationer	22	25	24	25	25	25	25
<i>Åldreanslag</i>							
2011 1:8 Stöd för installation av solvärme	11	0					
Totalt för utgiftsområde 21 Energi	2 713	2 811	2 737	2 830	2 416	2 513	2 297

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Under 2012 uppgick de totala utgifterna inom utgiftsområdet till 2 713 miljoner kronor, vilket är något lägre än såväl budget som prognos för 2013.

För 2014 föreslår regeringen en ökning av utgiftsområdesramen med 28 miljoner kronor. Den största förändringen är att anslaget 1:3 *Insatser för uthållig energianvändning* ökar med knappt 80 miljoner kronor. Samtidigt minskar dock anslaget 1:9 *Energiteknik* med 70 miljoner kronor.

2015 minskar summan av beräknade anslag inom utgiftsområdet främst som en följd av att det femåriga energieffektiviseringsprogram som genomförts under perioden 2010–2014 upphör. 2016 beräknas totalt anvisade anslag återigen öka eftersom anslaget 1:5 *Energiforskning* tillförs ytterligare medel.

Att den totala anslagsnivån minskar 2017 förklaras av att anslaget 1:9 *Energiteknik* i denna budget beräknats till noll efter 2016.

Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2014–2017. Utgiftsområde 21 Energi
Miljoner kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	2 813	2 813	2 813	2 813
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	11	26	44	70
Beslut	9	-374	-261	-454
Övriga makroekonomiska förutsättningar		-8	-5	-8
Volym	-1	-39	-76	-122
Överföring till/från andra utgiftsområden		0	0	0
Övrigt	-1	-1	-1	-1
Ny ramnivå	2 830	2 416	2 513	2 297

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2013. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2015–2017 är preliminär.

2.3 Skatteutgifter och skattesanktioner

Förutom de stöd till ett visst utgiftsområde som redovisas via anslag på statsbudgetens utgiftssida förekommer även stöd på statsbudgetens inkomstsida i form av skatteutgifter.

Definitionen av en skatteutgift är att skatteuttaget är lägre än en viss angiven norm. Om en skatteutgift tas bort leder det till ökade skatteintäkter och därmed till en budgetförstärkning för offentlig sektor på samma sätt som om en utgift på statsbudgetens utgiftssida tas bort.

Vid sidan av skatteutgifter finns det även skattesanktioner, där skatteuttaget är högre än den angivna normen. Ett exempel på skattesanktion är den särskilda skatten på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer.

När det gäller punktskatter på energi finns en mängd specialregler. Endast en mindre del av de skatteutgifter som dessa särbestämmelser ger upphov till faller dock under utgiftsområde 21 Energi. Skatteutgifter vid användningen av energi inom transportområdet redovisas således under utgiftsområde 22 Kommunikationer, inom jord- och skogsbruket under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel samt inom industrin under utgiftsområde 24 Näringsliv. Vidare redovisas skatteutgifter till följd av reducerad energiskatt på el i vissa kommuner i främst norra Sverige under utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

Skatteutgifter och skattesanktioner som hänförs till utgiftsområde 21 Energi redovisas i nedanstående tabell.

Summan i tabell 2.3 är ett netto av skatteutgifter och skattesanktioner. Betydande sanktioner i form av fastighetsskatt på elproduktionenheten och skatt på termisk effekt i kärnkraftreaktorer medför att saldot är negativt. Av fastighetsskattens belopp svarar vattenkraftverken för merparten, beroende på att dessa betalar en högre fastighetsskatt. Den till beloppet högsta skatteutgiften gäller befrielse från energiskatt för biobränslen, torv, m.m. som används för uppvärmning.

Definitionerna av skatteutgifter och skattesanktioner på energiområdet redovisas nedan. En utförlig beskrivning finns i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter 2013 (skr. 2012/13:98). Ett ”-” i kolumnen betyder att utgiften inte kunnat kvantifieras.

Tabell 2.3 Skatteutgifter och skattesanktioner netto

Miljoner kronor

	2013	2014
Skatteutgifter		
Energiskattebefrielse för biobränslen, torv, m.m. för uppvärmning	5 670	5 740
El som inte är skattepliktig	-	-
Nedsatt energiskatt på bränsle i kraftvärmeverk	210	210
Nedsatt energiskatt för fjärrvärmeleveranser till industrin	50	50
Nedsatt koldioxidskatt för fjärrvärmeleveranser till industrin	10	10
Skattesanktioner		
Fastighetsskatt på elproduktionsenheter	-4 530	-4 530
Skatt på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer	-4 230	-4 230
Summa	-2 820	-2 750

2.3.1 Skatteutgifter

Energiskattebefrielse för biobränslen, torv, m.m. för uppvärmning

Ingen skatt utgår på biobränslen, torv m.m. som används för uppvärmning. Energiskattebefrielse för vegetabiliska och animaliska oljor och fetter m.m. samt för biogas gäller enligt 7 kap. 3 och 4 §§ lagen (1994:1776) om skatt på energi (LSE). Normen utgörs av full energiskatt för uppvärmningsbränslen.

El som inte är skattepliktig

Enligt 11 kap. 2 § LSE är el under vissa förutsättningar inte skattepliktig. Det gäller t.ex. el producerad från viss vindkraft eller mindre produktionsanläggningar, av någon som inte yrkesmässigt levererar el, och även el som framställs i ett reservaggregat. Normen utgörs av normalskattesatsen på el.

Nedsatt energiskatt på bränsle i kraftvärmeverk

Enligt 6 a kap. 3 § LSE gäller befrielse från energiskatt med 70 procent för den del av bränslet som vid kraftvärmeproduktion förbrukas för framställning av värme utanför EU:s system för handel med utsläppsätter. Inom handelssystemet gäller befrielse från energiskatt med 70 procent enligt 6 a kap. 1 § 17 a LSE. Energiskattebefrielse på den del av bränslet som

motsvarar elproduktionen enligt 6a kap. 1 § 7 LSE, grundar sig på tvingande unionsrätt (artikel 14.1 i rådets direktiv 2003/96/EG). Skatteutgiften beräknas enbart på värmeproduktionen. Normen utgörs av full energiskatt på uppvärmningsbränslen.

Nedsatt energiskatt för fjärrvärmeleveranser till industrin

Av 9 kap. 5 § LSE följer att för bränslen som används för att framställa fjärrvärme som levereras för förbrukning i industrins tillverkningsprocess medges befrielse från 70 procent av energiskatten och nedsatt energiskatt till 0,5 öre/kWh på el. Normen utgörs av full energiskatt på bränsle och normalskattesatsen på el.

Nedsatt koldioxidskatt för fjärrvärmeleveranser till industrin

Av 9 kap. 5 § LSE följer att för bränslen som används för att framställa fjärrvärme som levereras för förbrukning i industrins tillverkningsprocesser medges befrielse från 70 procent av koldioxidskatten. Vid leverans till industrin inom EU:s system för handel med utsläppsrätter medges full nedsättning. Skatteutgiften beräknas enbart för värmeanläggningar utanför EU:s system för handel med utsläppsrätter och som inte levererar till industri inom handelssystemet. Normen utgörs av full koldioxidskattesats. Riksdagen har beslutat att nedsättning medges med 40 procent från och med 2015 med undantag för leverans till industri inom EU:s system för handel med utsläppsrätter för vilken full nedsättning medges.

2.3.2 Skattesanktioner

Fastighetsskatt på elproduktionsenheter

Enligt 3 § lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt ska statlig fastighetsskatt betalas på elproduktionsenheter. Fastighetsskatten på elproduktionsenheter är en objektskatt som enbart träffar fastighetskapital. Eftersom intäkterna beskattas som inkomst av näringsverksamhet utgör fastighetsskatten (som är avdragsgill mot intäkterna), till den del den inte reducerar inkomstskatten, en skattesanktion.

Särskild skatt på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer

Enligt lagen (2000:466) om skatt på termisk effekt tas skatt ut på den högsta tillåtna termiska effekten i kärnkraftreaktorer. Skatten uppgår till 12 648 kronor per megawatt termisk effekt och kalendermånad. Skatten kan likställas med en extra skatt som lagts på vissa företag och är därför att betrakta som en skattesanktion.

2.4 Mål och resultat

2.4.1 Energi

Mål

Den svenska energipolitiken bygger på samma grundpelare som energisamarbetet i EU och syftar till att förena ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet.

Energipolitiken ska skapa villkoren för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ inverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt utålligt samhälle. Härigenom främjas en god ekonomisk och social utveckling i hela Sverige. Enerkipolitiken ska bidra till ett breddat energi-, miljö- och klimatsamarbete i Östersjöregionen.

Övriga relevanta mål för energipolitiken framgår av riksdagens beslut i juni 2002 om riktlinjer för energipolitiken (prop. 2001/02:143, bet. 2001/02:NU17, rskr. 2001/02:317). Resultatredovisningen i följande avsnitt görs i förhållande till dessa mål.

I enlighet med propositionen En sammanhållen klimat- och energipolitik – Energi har ett antal nya energipolitiska mål beslutats (prop. 2008/09:163, bet. 2008/09:NU25, rskr. 2008/09:301). Andelen förnybar energi 2020 ska utgöra minst 50 procent av den totala energianvändningen. Andelen förnybar energi i transportsektorn ska vara minst 10 procent 2020. Ytterligare ett mål är 20 procent effektivare energianvändning till 2020. Målet uttrycks som ett sektorsövergripande mål om minskad energintensitet med 20 procent mellan 2008 och 2020.

Resultat

I detta avsnitt redovisas den övergripande utvecklingen inom energiområdet med avseende på energibalanser, elbalans, försörjningstrygghet, industrins konkurrenskraft, miljö, hälsa och klimat samt internationellt.

Resultatindikatorer

Som stöd för regeringens uppföljning av utvecklingen inom energiområdet tar Energimyndigheten varje år fram ett antal indikatorer, s.k. energiindikatorer. Exempel på indikatorer är energipriser, andel förnybar energi samt energins andel av industrins rörliga kostnader. Energiindikatorerna delas in i tre olika grupper: temaindikatorer, bakgrundsindikatorer och grundindikatorer. Temaindikatorer följer upp de energipolitiska målen inom ett särskilt område. Bakgrundsindikatorer har som syfte att ge en ökad förståelse om orsakssamband och vad som driver utvecklingen i det svenska energisystemet. Grundindikatorer följer upp energipolitiska mål inom olika politikområden.

Uppföljningen av energiforskningen bygger bl.a. på den strategi för uppföljning och resultatredovisning av det långsiktiga energipolitiska programmet som Energimyndigheten redovisade 2000 och som därefter fortlöpande har utvecklats. För insatserna kring forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering tillkommer indikatorer och resultatmätt i enlighet med den metodik som anges i propositionen *Forskning och ny teknik för framtidens energisystem* (prop. 2005/06:127). I enlighet med propositionen *Forskning och innovation för ett långsiktigt hållbart energisystem* (prop. 2012/13:21) kommer Energimyndigheten att se över och vidareutveckla systemet med indikatorer och resultatmätt för att följa upp och synliggöra verksamhetens effekter på energisystemet, marknaden och samhället. Vad gäller elcertifikatsystemet redovisas antal godkända anläggningar fördelat per kraftslag, installerad effekt och elproduktion. För programmet för energi-effektivisering i energiintensiv industri redovisas antal deltagande företag och beräknade energibesparingar hos deltagande företag.

Energibalanser

Under 2012 ökade den totala energianvändningen med knappt 3 procent jämfört med året innan, huvudsakligen beroende på att förlusterna

i kärnkraften var större, men också på att 2012 var ett kallare år än 2011. Båda åren var dock varmare än normalt. Energianvändningen inom bostads- och servicesektorn ökade med 4 TWh, motsvarande knappt 3 procent, främst till följd av skillnader i temperatur mellan åren. Den temperaturkorrigerade energianvändningen i sektorn visar på en minskning med drygt 1 procent.

Den vikande konjunkturen medförde att industrins förädlingsvärde sjönk med 3,6 procent, medan energianvändningen minskade med 2 TWh, motsvarande knappt 2 procent. För de energiintensiva branscherna är bilden splittrad. Inom järn- och stål- samt kemiindustrin sjönk produktionen relativt kraftigt, medan minskningen för papper och massa var mindre än genomsnittet. Inom gruvindustrin ökade förädlingsvärdet med 3 procent. Energianvändningen minskade för inrikes transporter med 2 TWh och var oförändrad för utrikes transporter. Användningen av dieselolja steg med 1 procent, medan bensin-användningen gick ned med 8 procent. Användningen av förnybara drivmedel steg från 5,9 TWh till ca 7 TWh, främst till följd av ökad låginblandning av biodiesel. Även användningen av biogas ökade. Etanolförbrukningen sjönk något, vilket huvudsakligen berodde på minskade volymer låginblandad etanol till följd av sjunkande bensin-användning.

På bränslesidan ökade tillförseln av biobränslen, torv m.m. med 6 TWh, motsvarande 5 procent. Skälen till detta var främst ökad produktion i fjärr- och kraftvärmeverken på grund av att uppvärmningsbehovet var högre än året innan. Användningen av oljeprodukter sjönk i alla sektorer, med sammanlagt 7 TWh. Störst var minskningen inom transportsektorn.

Tabell 2.4 Sveriges energibalans (TWh)

ENERGITILLFÖRSEL	1970	1980	1990	2000	2010	2011	2012
Tillförsel av bränslen	411	352	296	322	372	342	336
varav:							
Oljeprodukter	350	285	191	197	190	172	165
Naturgas/stadsgas	-	-	7	8	18	14	12
Kol/koks	18	19	31	26	26	23	22
Biobränslen, torv m.m.	43	48	67	91	135	132	138
Vattenkraft, brutto	41	59	73	79	68	66	79
Kärnkraft, brutto ¹	-	76	202	168	166	168	187
Vindkraft				0,5	4	6	7
Värmepumpar i fjärrvärmeverk	-	1	7	7	5	5	6
Nettoimport av el	4	1	-2	5	2	-7	-20
Total tillförd energi	457	489	576	581	614	578	594
ENERGIANVÄNDNING	1970	1980	1990	2000	2010	2011	2012
Total slutlig inhemsk användning, varav:	375	381	373	388	395	382	382
Industri	154	148	140	153	148	141	139
Inrikes transporter ²	56	68	77	79	90	94	92
Bostäder, service m.m.	165	165	150	148	156	147	151
Omvandlings- och distributionsförluster ¹	49	84	171	154	156	149	165
Varav förluster i kärnkraft	0	53	134	111	110	114	126
Utrikes transporter och icke energiändamål	33	25	38	46	63	47	47
Total energianvändning	457	489	576	581	614	578	594

¹ I enlighet med den metod som används av FN/ECE för att beräkna tillförseln från kärnkraften.

² Innefattar utrikes flyg t.o.m. 1989.

Källa: Energimyndigheten. Siffrorna för 2012 är preliminära och hämtade från Kortsiktsprognos våren 2013.

Elbalansen

Elproduktionen 2012 steg med hela 15 TWh jämfört med året innan. Största delen av ökningen svarade vattenkraftverken för. Produktionen ökade i dessa verk med 12 TWh till 77,7 TWh, vilket är väsentligt högre än normalårsproduktionen om 67,5 TWh.

Kärnkraftsproduktionen ökade med drygt 3 TWh till 61,2 TWh. Vindkraftsproduktionen ökade med 16 procent till 7,1 TWh. Kraftvärmeproduktionen minskade med 1,1 TWh.

Användningen av el ökade med 2 procent jämfört med 2011. Bostads- och servicesektorn stod för i stort sett hela ökningen. Detta berodde huvudsakligen på en ökad användning av elvärme till följd av att 2012 var ett kallare år än 2011. Nettoexporten av el uppgick till hela 19,6 TWh.

Tabell 2.5 Sveriges elbalans (TWh)

ELPRODUKTION	1970	1980	1990	2000	2010	2011	2012
Total nettoproduktion	59,1	94,0	141,7	142,0	145,5	146,5	161,6
Varav:							
Vattenkraft	40,9	58,0	71,4	77,8	67,1	65,8	77,7
Vindkraft	-	-	0	0,46	3,5	6,1	7,1
Kärnkraft	-	25,3	65,2	54,8	55,6	58,0	61,2
Kraftvärme i industrin	3,1	4,0	2,6	4,2	6,4	5,9	6,2
Kraftvärme i fjärr- värmesystem	2,4	5,6	2,4	4,7	12,5	10,4	9,0
Kondens, gasturbiner	12,7	1,1	0,0	0,1	0,3	0,3	0,4
Nettoimport av el	4,3	0,5	-1,8	4,7	2,1	-7,2	-19,6
Total eltillförsel netto	63,4	94,5	139,9	146,6	147,6	139,2	142,0
ELANVÄNDNING	1970	1980	1990	2000	2010	2011	2012
Total slutlig elanvändning	57,7	86,4	130,8	135,6	135,8	129,1	130,8
Varav:							
Industri	33,0	39,8	53,0	56,9	53,4	52,1	51,4
Transporter	2,1	2,3	2,5	3,2	2,4	3,0	3,0
Bostäder, service m.m.	22,0	43,0	65,0	69	74,6	70,9	72,7
Fjärrvärme,	0,6	1,3	10,3	6,5	5,5	3,0	3,3
Distributionsförluster	5,8	8,2	9,1	11,1	11,8	10,1	11,3
Total elanvändning netto	63,4	94,5	139,9	146,6	147,6	139,3	142,0

Källa: Energimyndigheten. Siffrorna för 2012 är preliminära och hämtade från Kortsiktsprognos våren 2013.

Försörjningstrygghet

Väl fungerande internationellt samarbete genom både EU och OECD-ländernas organ International Energy Agency (IEA) är grundläggande för Sveriges försörjningstrygghet, i synnerhet vad gäller leveransen av olja. Den 22 november 2012 beslutade riksdagen att anta regeringens förslag om ny lag (2012:806) om beredskapslagring av olja (prop. 2011/12:162, bet. 2012/13: FöU2, rskr. 2012/13:49). Lagen bygger på rådets direktiv 2009/119/EG och trädde i kraft den 30 december 2012. Med den nya lagen kommer samordningen mellan IEA:s och EU:s mekanismer att stärkas vid både beredskap och krishantering.

Under 2012 blev arbetet med planering för samhällsviktiga elanvändare (Styrel) en ordinarie verksamhet för Energimyndigheten. Bestämmelser om Styrel finns i 8 kap. 2 § ellagen (1997:857), förordningen (2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare och i förordningen (2007:1153) med instruktion för Statens energimyndighet. Genom Styrel införs en planeringsmetodik för prioritering av samhällsviktiga funktioner vid

frånkoppling av anläggningar i situationer med allvarlig elbrist som inte kan lösas på annat sätt än genom avbrott och begränsningar i elkonsumention.

I juni 2012 redovisade IEA sina slutsatser från utvärderingen samma år av Sveriges beredskapsplanering för kriser i tillförseln av olja och gas. Av rapporten framgick att Sveriges beredskap generellt sett var god.

Industrins konkurrenskraft

För att svensk industri ska fortsätta att generera exportintäkter och skapa nya arbetstillfällen krävs god tillgång till energi till internationellt konkurrenskraftiga priser, vilket förutsätter stabila spelregler som möjliggör långsiktiga investeringar både inom den energiintensiva industrin och hos kraftproducenterna. Jämförelser med konkurrentländer är viktiga vid utformningen av de insatser som görs eller har konsekvenser för den energiintensiva industrin. Bland annat är industrins konkurrenskraft en viktig parameter vid utformningen av klimatpolitiska mål och åtaganden.

Av Energimyndighetens publikation Energiindikatorer 2013 framgår att energiintensiteten minskat för den svenska tillverkningsindustrin sedan 2000, liksom i verkstads- och kemiindustrin. Massa- och pappersindustrins energiintensitet är dock relativt konstant. I järn-, stål- och metallverken har energiintensiteten minskat mellan 2000 och 2004 för att sedan öka, med undantag för 2010 då den återigen minskade. Även energikostnadernas andel av industrins rörliga kostnader har under lång tid minskat. Sedan 2000 är det endast massa- och pappersindustrin samt baskemikalieindustrin som ökat sin energikostnadsandel.

En jämförelse med energianvändningen i motsvarande industri inom övriga EU visar att energiintensiteten i den totala tillverkningsindustrin är lägre i EU än i Sverige samt att massa- och pappersindustrin i Sverige använder nästan dubbelt så mycket energi per förädlingsvärde som EU. Det innebär dock inte att svensk industri utnyttjar energin mindre effektivt än industrin i andra länder, utan är snarare ett uttryck för att svensk industri inriktat sig på energiintensiva produkter och processer samt i hög grad utgår från icke förädlad råvara, t.ex. skog, medan man i övriga Europa i stor utsträckning utgår från t.ex. returpapper.

Miljö, hälsa och klimat

Mellan 2004 och 2009 minskade växthusgasutsläppen, delvis beroende på fortsatt minskade koldioxidutsläpp från bostadssektorn. Den ekonomiska nedgången under 2008–2009 ledde också till minskade utsläpp, t.ex. från tillverknings- och byggindustrin. Efter en ökning av växthusgasutsläppen under 2010 minskade återigen de totala utsläppen och under 2011 var utsläppen 16 procent lägre än 1990. Transportsektorn orsakar de största utsläppen och har också ökat sina utsläpp med 7 procent från 1990 till 2011. Dock har utsläppen minskat från 2010 till 2011. Utsläppsintensiteten i transportsektorn har minskat, dvs. utsläppen har ökat i långsammare takt än transportarbetet. Sektorn bostäder och service har minskat sina växthusgasutsläpp. Denna minskning beror till stor del på att oljeanvändningen har minskat och ersatts av biobränslen, värmepumpar, el och fjärrvärme.

Svaveldioxidutsläppen var 2011 strax över 29 500 ton vilket motsvarar ungefär 28 procent av utsläppen 1990. Efter att tillfälligt ha ökat under 2010 fortsatte trenden med minskade

utsläpp av svaveldioxid under 2011. Industri-sektorn och energisektorn utgör de största utsläppskällorna. Utsläppen från sektorerna bostäder, service och transporter är mycket små och dessa sektorer har även minskat sina utsläpp mest.

Kväveoxidutsläppen minskade i jämn takt under hela 1990-talet och var ungefär 146 000 ton 2011, vilket är cirka 46 procent lägre än för 1990. Transportsektorn är den enskilt största källan till kväveoxidutsläpp i Sverige. 1990 uppgick transportsektorns andel till 62 procent av de totala kväveoxidutsläppen. Transportsektorns utsläpp har dock minskat och 2011 hade dess andel av utsläppen minskat till cirka 50 procent. Utsläppen från energisektorn varierar mer mellan åren men var cirka 17 procent lägre 2011 jämfört med 1990. Denna minskning kan till stor del förklaras med NO_x-avgiftssystemet som infördes 1992. Även sektorerna bostäder och service har minskat sina utsläpp under perioden.

Internationellt

Till följd av stigande energipriser, inträffade och befarade försörjningskriser, och befarade klimatförändringar har energipolitiken även varit framträdande på den internationella dagordningen under 2012.

Det regelverk som beslutas på EU-nivå är en viktig utgångspunkt för den svenska energipolitiken. Vid Europeiska rådets vårtoppmöte 2007 fattades ett banbrytande beslut om en integrerad klimat- och energipolitik. I centrum för beslutet stod ett övergripande klimatmål i form av ett ensidigt åtagande om att minska unionens utsläpp av växthusgaser med 20 procent till 2020 jämfört med 1990, vilket inom ramen för en internationell överenskommelse skulle skärpas till 30 procent. Vidare beslutades att 20 procent av den energi som används inom EU ska komma från förnybara energikällor, liksom ett mål om att nå 20 procents primärenergibesparing till 2020. I syfte att kunna leva upp till dessa s.k. 20-20-20 mål antog Europeiska rådet också en omfattande energihandlingsplan för åren 2007–2009. Denna slog fast att EU:s energipolitik vilar på tre pelare; ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft samt försörjningstrygghet.

Under perioden 2007–2009 lade Europeiska kommissionen fram konkreta lagförslag i syfte att nå handlingsplanens målsättningar. Det gällde framför allt det s.k. tredje inre marknads paketet för el och gas, klimat- och energipaketet - där

direktivet för främjande av förnybar energi ingår – samt den strategiska energiöversynen om försörjningstrygghet.

I februari 2011 antog Europeiska rådet en ny energistrategi för 2011–2020, som bygger vidare på 2007 års energistrategi. Strategin aviserar åtgärder inom fem prioriterade områden för de kommande tio åren: energieffektivisering, en integrerad energimarknad med infrastrukturer, trygg och säker energiförsörjning för konsumenter, energiteknik och innovation samt den externa dimensionen, dvs. förhållandet till länder utanför EU. Europeiska rådet slog bland annat fast målsättningar för marknadsintegration som anger att inget medlemsland ska vara isolerat från EU:s gas- och elnätverk efter 2015 och att den inre marknaden för energi ska vara fullbordad 2014. Det långsiktiga energipolitiska perspektivet betonades, och målet om en minskning av utsläppen av växthusgaser med 80–95 procent till 2050 jämfört med 1990 års nivåer bekräftades. Vidare betonades bland annat vikten av den externa dimensionen av EU:s energipolitik, energieffektivisering, förnybar energi samt energiinfrastruktur och dess finansiering.

2011 antog ministerrådet även slutsatser om ett meddelande om infrastrukturprioriteringar. Utifrån denna vägledning presenterade kommissionen senare samma år ett förslag till en förordning om riktlinjer för trans-europeiska energiinfrastrukturer. Förslaget syftar till att främja s.k. ”projekt av gemensamt intresse” inom nio prioriterade geografiska korridorer och inom områdena el, gas, olja och transport samt inom tre unionsomfattande områden. Förhandlingarna avslutades i slutet av 2012. Rättsakten trädde i kraft i maj 2013.

I november 2012 presenterade kommissionen ett meddelande om den inre marknaden för energi som bland annat utvärderade potentialen för uppfyllelse av målet om fullbordande av den inre marknaden till 2014. På basis av detta meddelande antogs rådslutsatser i juni 2013.

Det nuvarande energiskattedirektivet¹ är föråldrat. I syfte att samordna energibeskattningen med de tidigare antagna EU-åtgärderna på klimat- och energiområdet, lade

kommissionen i april 2011 fram ett förslag till ändrat energiskattedirektiv. Förhandlingar pågår i Ekofin-rådet och förhandlingarna bedöms kunna slutföras tidigast i början av 2014. Ett genomförande av de nya reglerna kan då förväntas tidigast den 1 januari 2015.

Som ett komplement till den handlingsplan för energieffektivisering som antogs 2006 presenterade kommissionen i mars 2011 en energieffektiviseringsplan som anger inriktningen för hur målet om 20 procents primärenergibesparing ska nås till 2020. Planen lyfte fram betydelsen av energieffektivisering i hela energisystemet, vilket var en fråga som regeringen drev under det svenska ordförandeskapet i EU hösten 2009. I juni 2011 presenterade kommissionen ett förslag till nytt direktiv om energieffektivitet. Förhandlingarna i rådet och mellan rådet och Europaparlamentet pågick under hösten 2011 och våren 2012. I juni 2012 nåddes en överenskommelse. Direktivet innefattar krav på en lång rad åtgärder för ökad energieffektivitet i offentlig sektor, hushåll, service, industri, samt i sektorerna för energiomvandling och energiöverföring. Regeringen välkomnar överenskommelsen och det fortsatta arbetet med att främja energieffektivisering i samhället (se avsnitt 2.4.5)

Under 2011 lade kommissionen fram tre färdplaner inom områdena klimat, transport och energi med förslag till hur målet om 80–95 procents minskning av utsläppen av växthusgaser ska nås till 2050. Ordförandeskapsslutsatser om energifärdplanen kunde med stöd av bl.a. Sverige antas i juni 2012.

Som en uppföljning av kommissionens energifärdplan presenterade kommissionen meddelandet ”Förnybar energi: en viktig faktor på den europeiska energimarknaden” i juni 2012. Meddelandet innehåller en övergripande beskrivning om hur förnybar energi är på väg att utvecklas till en betydande faktor på den europeiska energimarknaden. I meddelandet analyseras samtidigt hur det befintliga ramverket kan utvecklas bl.a. när det gäller effektivare och kostnadseffektivare stödsystem, ökat samarbete mellan medlemsländerna, elmarknadsregler anpassade för förnybar energi, bättre infrastruktur, fortsatt forskning och utveckling och främjande av teknikinovation samt, särskilt för bioenergi, ekologisk hållbarhet. Kommissionen aviserade i meddelandet kommande vägledning, riktlinjer och meddelanden inom de uppräknade områdena. Meddelandet innehåller även en dis-

¹ Rådets direktiv 2003/96/EG av den 27 oktober 2003 om en omstrukturering av gemenskapsramen för beskattning av energiprodukter och elektricitet

kussion om ramverk för förnybar energi efter 2020. Slutsatser antogs i rådet den 3 december 2012.

Som ett led i utvecklingen av detta ramverk presenterade kommissionen den 17 oktober 2012 ett förslag till direktiv som syftar till att minimera risken för växthusgasutsläpp till följd av indirekt förändrad markanvändning (Indirect Land Use Change, ILUC). Med ILUC menas att ökad produktion av biodrivmedel i ett land kan leda till att annan jordbruksproduktion trängs undan, vilket i förlängningen kan leda till en omvandling av skogs- eller betesmark till jordbruksmark i andra länder och därigenom orsaka indirekta utsläpp av växthusgaser. Kommissionen föreslår bland annat att biodrivmedel som producerats av spannmål, andra stärkelserika grödor, socker och oljeväxter endast får bidra med fem procentenheter till målet om 10 procent förnybar energi i transportsektorn. Förslaget behandlas i rådet och Europaparlamentet under 2013.

Frågan om den externa dimensionen av EU:s energipolitik har uppmärksammats allt mer på senare tid, bland annat vid Europeiska rådets möte i februari 2011 där en bättre koordinering av den externa energipolitiken efterfrågades. Som ett led i detta arbete presenterade kommissionen ett förslag till beslut om inrättandet av en mekanism för informationsutbyte om mellanstatliga avtal mellan EU:s medlemsstater och tredjeland på energiområdet. En överenskommelse i rådet och mellan rådet och Europaparlamentet fattades i juni 2012. Regeringen välkomnar mekanismen som ska ge enskilda medlemsstater en möjlighet till rättsligt stöd från kommissionen i förhandlingar om mellanstatliga avtal med tredjeland.

Vid sidan av EU-arbetet deltar regeringen även i en lång rad andra internationella energisamarbeten. Under 2012 och 2013 har Sverige bl.a. deltagit på politisk nivå i Clean Energy Ministerial, International Renewable Energy Agency (IRENA), International Energy Agency och Nordiska ministerrådet. Inom ramen för Clean Energy Ministerial har Sverige varit med och lanserat ett initiativ för hållbar stadsutveckling.

Det nordiska samarbetet är mycket livaktigt inom energiområdet, då de nordiska länderna har ett mycket konkret samarbete kring den gemensamma nordiska elmarknaden. Sverige har ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2013. En

rad ordförandeskapsaktiviteter genomförs, däribland ett ministerrådsmöte i oktober, ett antal konferenser och flera arbetsmöten. En huvuduppgift för ordförandeskapsperioden är utarbetandet av ett nytt handlingsprogram för det energipolitiska samarbetet inom Nordiska ministerrådet.

En aktivitet som ökat i omfattning är bilaterala samarbeten med enskilda, strategiskt utvalda länder. Med sitt kunnande inom miljö- och energiteknik framstår Sverige som en attraktiv partner för många länder. Sverige har i dagsläget aktiva bilaterala samarbeten på energiområdet med bl.a. USA, Kina, Ryssland och Indien. Under såväl 2011 som 2012 har en rad aktiviteter med respektive land genomförts.

Samarbetet inom de bilaterala avtalen innebär också viktiga möjligheter för både forskningsområdet och näringslivet. Under 2012 har fortsatt stöd till främjande av miljöteknik lämnats inom ramen för regeringens nationella miljöteknikstrategi. Från och med den 1 januari 2011 utvidgades uppdraget till regeringens särskilde samordnare för internationellt miljötekniksamarbete till att utöver Kina även gälla Indien och Ryssland. Ett uppdrag som finansieras inom ramen för Utgiftsområde 24 Näringsliv. Inom ramen för samma utgiftsområde har även särskilda satsningar på miljöteknikexport beslutats för Brasilien, USA och Turkiet (Se även Utgiftsområde 24)

Analys och slutsatser

Utvecklingen under 2011 och de närmast föregående åren är för Sveriges del i många avseenden positiv. Den långsiktiga trenden med minskad användning av oljeprodukter har fortsatt samtidigt som användningen av förnybar energi ökar. Att även transportsektorns energianvändning nu börjat minska, främst som en följd av bränslesnålare bilar, är en indikation på ett viktigt trendbrott. Transportsektorns energianvändning är dock fortfarande en stor utmaning sett ur miljö- och klimatperspektiv då sektorn står för de största växthusgasutsläppen. Även ur ett försörjningstrygghetsperspektiv är transportsektorns beroende av olja en riskfaktor.

Regeringens bedömning är att ökade och pågående investeringar i elproduktionskapacitet kommer att stärka den svenska elbalansen de kommande åren.

Den positiva trenden med minskande utsläpp av växthusgaser fortsätter. Även utsläppen av svaveldioxid och kväveoxider fortsätter att minska vilket är i linje med de politiska målsättningarna.

Försörjningstryggheten bedöms vara god, vilket bl.a. den internationella samverkan bidragit till. Även satsningen på förnybar energi, effektivare energianvändning och möjligheten att ersätta befintliga kärnkraftsreaktorer med nya stärker svensk försörjningstrygghet och konkurrenskraft samtidigt som den ger svensk forskning och svenskt företagande en ledande roll i den globala omställningen till en kolsnål ekonomi.

Det internationella arbetet, både inom EU och globalt, har fortsatt att präglas av hög aktivitet och kommer även framöver att vara en viktig del i regeringens arbete med att förverkliga regeringens höga ambitioner inom energiområdet.

2.4.2 Elmarknad

Mål

Målet för elmarknadspolitiken är att åstadkomma en effektiv elmarknad med väl fungerande konkurrens som ger en säker tillgång till el till internationellt konkurrenskraftiga priser. Målet innebär en strävan mot en väl fungerande marknad med effektivt utnyttjande av resurser och effektiv prisbildning. Detta omfattar en vidareutveckling av den gemensamma elmarknaden i Norden genom en fortsatt satsning på harmonisering av regler och ett utökat samarbete mellan de nordiska länderna.

Resultat

Utvecklingen på elmarknaden

Historiskt sett har elpriset på den nordiska elmarknaden i första hand varit beroende av vattenkraftstillgången. I takt med ett ökat elutbyte med länderna utanför Norden har dock kraftpriserna på kontinenten blivit allt mer styrande i Norden. Detta innebär även att priserna i Norden påverkas av sådana faktorer, som mindre marginaler i den europeiska kraftbalansen och köldknäppar på kontinenten.

Den 1 november 2011 delades Sverige in i fyra elområden. Elområde 1 avser nordligaste Sverige. Elområde 2 avser området mellan Luleå i norr och Gävle i söder. Elområde 3 avser området från strax söder om Gävle i norr till strax söder om Oskarshamn i söder. Elområde 4 avser sydligaste Sverige. I och med införandet av elområden sätts börspriset på el efter tillgång och efterfrågan i respektive område. Gränserna mellan elområdena går där det finns begränsningar i överföringen av el i stamnätet, dvs. de s.k. snitten eller flaskhalsarna. I norra Sverige finns ett överskott av elproduktionskapacitet jämfört med efterfrågan på el. I södra Sverige råder det motsatta förhållandet. Tillgängligheten och produktionen i kärnkraftverken är en viktig komponent för möjligheten att hålla rätt spänning i kraftsystemet, vilket i sin tur påverkar överföringskapaciteten. Under 2012 hade elområdena 3 och 4 ett gemensamt spotpris under hela 89 procent av tiden. Vid prisskillnader var skillnaden i genomsnitt 1,7 öre per kWh. Störst prisskillnad mellan månadssnitten uppstod under juni månad, då skillnaden som mest var 7,2 öre per kWh.

Omsättningen på spotmarknaden ökade under 2012 till 337 TWh, vilket kan jämföras med 297 TWh året före. Omsättningen på spotmarknaden motsvarar 79 procent av den totala elanvändningen i Norden. Handelsvolymen på terminsmarknaden minskade under 2012 med ca 10 procent till 927 TWh, jämfört med 1 028 TWh året före. Den totala clearingvolymen (avräkningsvolymen) sjönk från 1 723 TWh under 2011 till 1 663 TWh under 2012.

År 2011 inleddes med höga elpriser som följd av svag hydrologisk balans (-30 TWh). Under-skottet i vattenmagasinen vändes under året till ett överskott om 10 TWh. Under 2012 har fyllnadsgraden i magasinen varit på fortsatt god nivå, 66 procent (1 procent högre än medelvärdet) för Sverige. I Norden har fyllnadsgraden totalt sett varit några procent högre än normalt. Med undantag för några dagar i början februari och någon dag i mitten av december har elpriset under 2012 varit relativt lågt. Genomsnittspriset var t.ex. i juli så lågt som 11,8 öre per kWh. Det genomsnittliga elpriset på Nord Pool Spot uppgick till 27,5 öre per kWh under 2012, vilket kan jämföras med 42,3 öre per kWh under 2011 och 50,6 öre per kWh under 2010.

I Sverige ökade elanvändningen från 140,3 TWh under 2011 till 142,4 TWh under

2012. Efter temperaturkorrigering minskade dock elanvändningen något från 143,5 TWh till 143,4 TWh.

Kundernas rörlighet på marknaden, dvs. antal byten av elleverantör, minskade något under 2012, efter en ökning under 2011. I genomsnitt uppgick antalet byten under 2012 till ca 42 700 per månad, varav ca 37 800 hushållskunder, vilket kan jämföras med ett genomsnitt sedan starten (2004) om 38 900 byten, varav 33 600 hushållskunder. Räknat i volym under 2012 uppgick mängden el till totalt ca 800 GWh, varav ca 340 GWh avser hushållskunder. För hela mätperioden är genomsnittet 1 000 GWh respektive 320 GWh mängd el per år.

Under 2012 minskade elflödet från grannländerna till Sverige till sammanlagt 13,1 TWh (14,8 TWh året före). Under 2012 ökade elflödet från Sverige till grannländerna till sammanlagt 32,7 TWh (22 TWh året före), vilket resulterade i ett nettoutflöde under 2012 om 19,6 TWh (nettoutflöde om 7,2 TWh året före). Nettoutflödet var rekordartat, nästan dubbelt så stort som den tidigare högsta noteringen om 10 TWh. Elflödena för 2012 visar även att Sverige hade ett varierat in- och utflöde under året.

Marknadsandelen för de tre största elproducenterna (Vattenfall AB, Fortum Corporation och Statkraft AS) på den nordiska elmarknaden har ökat till 42,6 procent 2012 jämfört med 40,5 procent 2011. Till följd av strukturaffärer har antalet elhandelsföretag minskat sedan elmarknadsreformen 1996. Marknadsandelarna för de tre största elhandelskoncernerna uppgick i slutet av 2012 till ca 47 procent jämfört med ca 45 procent 2011.

Svenska kraftnät redovisade den 13 augusti 2013 rapporten Kraftbalansen på den svenska elmarknaden vintrarna 2012/2013 och 2013/2014 (dnr N2013/3757/E). Enligt rapporten förväntas den maximala elförbrukningen en normalkall vinter uppgå till 26 200 MW (26 000 MW föregående prognos) och vid en tioårsvinter till 27 700 MW (27 500 MW föregående prognos). Prognosen för den svenska kraftbalansen indikerar ett överskott på ca 1 150 MW i topplasttimmen under en normalvinter och ett underskott på ca 400 MW under en tioårsvinter, vilket behöver täckas av import. Marginalen är ca 750 MW sämre än prognosen inför vintern 2012/2013. Detta beror dels på en något högre förväntad elförbrukning, dels på att en mindre mängd kärnkraft och

kondenskraft är tillgänglig än i förra årets prognos.

Elmarknadsåtgärder

Riksdagen beslutade den 29 maj 2013 att anta regeringens förslag till lag om ingripande mot marknadsmissbruk vid handel med grossistenergiprodukter (prop. 2012/13:122, bet. 2012/113:NU18, rskr. 2012/13:248). Lagen, som trädde i kraft den 29 juni 2013, kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 av den 25 oktober 2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi. Lagen innehåller bl.a. bestämmelser om straffansvar för överträdelser av förordningens förbud mot insiderhandel och otillbörlig marknadspåverkan vid handel med grossistenergiprodukter. Lagen innehåller också ett meddelandeförbud för den som rapporterat om misstänkta överträdelser av förbuden till den nationella tillsynsmyndigheten (Energimarknadsinspektionen). Överträdelser av meddelandeförbudet är förenade med straffansvar. Vidare innehåller lagen bestämmelser om den nationella tillsynsmyndighetens uppgifter och befogenheter samt regler om avgifter för att bekosta tillsynsmyndighetens uppgifter enligt lagen.

I Sverige tillämpas ett system för ursprungsmärkning av el. Syftet med ursprungsmärkning är att förmedla information till slutkunderna om hur elen producerats och dess inverkan på miljön. Regeringen gav i oktober 2010 Energimarknadsinspektionen i uppdrag att utarbeta ett system för hur ursprungsmärkning i praktiken ska fungera i Sverige. I rapporten Ursprungsmärkning av el EI R2011:10 (dnr N2011/5732/E) redovisade Energimarknadsinspektionen sina förslag till ett nytt regelverk för elhandelsföretagens hantering av ursprungsmärkningen och förslagen genomförs genom inspektionens föreskrifter och allmänna råd. Enligt Energimarknadsinspektionen innebär förslagen en avvägning mellan kostnader och nytta liksom mellan enkelhet och korrekthet till nytta för alla inblandade aktörer.

Den 1 november 2012 fick en konsult i uppdrag av Näringsdepartementet att analysera åtgärder som kan minska prisskillnader mellan elområdena 3 och 4 i Sverige. Uppdraget redovisades i rapporten "Analys av möjliga åtgärder för att minska prisområdesproblematiken i

Sydsverige” (dnr N2012/5518/E). Rapporten har remitterats under våren 2013. Baserat på en samlad bedömning av remissvaren avser inte regeringen i nuläget att föreslå några marknadsåtgärder i syfte att påverka prisbildningen i elområde 4. Svenska kraftnät har aviserat att informationsåtgärder, i linje med förslag i rapporten, ska vidtas som förbättrar förutsägbarheten för aktörer i elområde 4. Svenska kraftnät redovisar sedan juni 2013 veckovisa kapacitetsrapporter om överföringskapaciteten i det svenska stamnätet. Regeringen bedömer i dagsläget att transmissionsledningen Sydvästlänken, som är en bestående åtgärd som förväntas minska prisskillnaderna mellan elområdena 3 och 4, först bör sättas i drift, vilket planeras till 2015, och att effekterna av denna analyseras innan några eventuella direkta marknadsingrepp kan vara aktuella. Dessutom pågår, som flera remissinstanser påpekar, ett arbete med införande av nya nätkoder som kommer att beröra elområdena och prissäkringsinstrumenten. De nya nätkoderna är ett led i att stärka och liberalisera EU:s inre marknad för energi.

Det tredje inre marknadspaketet för el och naturgas innebär att det införs ny unionslagstiftning i form av s.k. nätkoder (nätföreskrifter) gällande elmarknad, nätanslutning och nät drift. Förslag till lagstiftning utarbetas av de europeiska transmissionsnätföretagen och de europeiska energitillsynsmyndigheterna. Syftet med nätkoderna är att skapa valmöjligheter för alla kunder i Europeiska unionen, skapa nya affärsmöjligheter och ökad handel över gränserna. Detta ska leda till ökad effektivitet, konkurrenskraftiga priser, högre kvalitet på tjänsterna och bidra till försörjningstrygghet och hållbarhet. Under 2013 har följande nätkod trätt i kraft: Submission and publication of data in electricity markets.

För att analysera bl.a. vid vilka situationer som prisskillnader uppstår, pris- och marknadsutvecklingen på både de fysiska och finansiella marknaderna, effekter för olika kunder och företag, konkurrenssituationen på elmarknaden och grossistmarknadens funktion, har regeringen gett Energimarknadsinspektionen i uppdrag att under 2013–2014 fortsätta arbetet med att följa upp införandet av elområden i Sverige. Energimarknadsinspektionen redovisade den 19 juli 2013 delrapporten Uppföljning av elområdesreformen (dnr N2013/3543/E).

I Sverige och övriga Norden används så kallade CfD-kontrakt (Contract for difference) för prissäkring i respektive elområde. CfD-kontraktet ställs vanligtvis ut av producenter i respektive område. I övriga Europa används till skillnad från i Norden fysiska eller finansiella transmissionsrättigheter. Regeringen har gett Energimarknadsinspektionen i uppdrag att till den 30 september 2013 jämföra de olika prissäkringsinstrumenten och analysera för- och nackdelar med respektive instrument. Analysen ska särskilt belysa instrumentens förhållande till övergripande konkurrens och i slutändan konsumentnytta.

Nätverksamhet och tillsyn

Sedan 2012 sker en förhandsprövning av elnätstarrifferna, vilket sker genom att Energimarknadsinspektionen i förväg fastställer en intäktsram för en viss tidsperiod, normalt fyra år. Den första tillsynsperioden avser 2012–2015 och Energimarknadsinspektionen fattade beslut om elnätstarriffens intäktsramar under hösten 2011. I bedömningen har Energimarknadsinspektionen värderat vad som utgör en rimlig avkastning och skälig kostnadstäckning för elnätstarrifferna. Drygt hälften av Energimarknadsinspektionens beslut har överklagats till domstol. Förvaltningsrätten i Linköping förväntas avgöra ärendena under 2013.

Energimarknadsinspektionen har även inkommit med en rapport till Regeringskansliet, Förslag till ändrat regelverk för bedömning av elnätstarriffens intäktsramar EI R2013:06 (dnr N2013/2277/E). I rapporten föreslår Energimarknadsinspektionen att inspektionen ska få ett utökat normgivningsbemyndigande avseende beräkning av skäliga kostnader och en rimlig avkastning. Vidare föreslås att anslutningsintäkter får periodiseras längst under det antal perioder som motsvarar den regelmässiga avskrivningstiden för de anläggningar som intäkterna härrör från. Slutligen föreslås att intäktsramen ska kunna omprövas på initiativ av Energimarknadsinspektionen om en oförutsedd omständighet inträffar under tillsynsperioden. Rapporten har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Energimarknadsinspektionen har även överlämnat rapporten Elnätstarriffer – behövs mer regler om avgifternas utformning EI R2012:14 (dnr N2012/6541/E) till regeringen. Bakgrunden till rapporten är att Energimarknadsinspektionen

i regleringsbrevet för 2012 bl.a. fick i uppdrag att utreda om mer detaljerade krav på elnätsföretagens tariffstrukturer ska införas för att underlätta introduktion av förnybar elproduktion, elektrifiering av transportsektorn och energi-effektiviseringar hos slutkonsumenten. I rapporten uttalar Energimarknadsinspektionen att det för det första behöver tydliggöras i svensk rätt vad som avses med att nättariffen ska vara kostnadseffektiv, dvs. kostnadsriktig. Energimarknadsinspektionen anser att myndigheten själv kan tydliggöra detta genom att i sin tillsyn granska elnätsföretagens utformning av nättariffer och genom att utfärda allmänna råd. För det andra uttalar Energimarknadsinspektionen att nättarifferna bör vara kapacitetseffektiva. Energimarknadsinspektionens föreslår ett tillägg i ellagen med innebörden att nättarifferna ska vara utformade så att de bidrar till ett effektivt utnyttjande av kapaciteten i elnäten. Rapporten har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Energimarknadsinspektionen har vidare överlämnat rapporten Vägval för en utvecklad marknad för mätning och rapportering av el EI R2012:12 (dnr N2012/5469/E) till regeringen. Bakgrunden till rapporten är att inspektionen i december 2011 fick i uppdrag att utreda förutsättningar för en konkurrensutsättning av marknaden för mätning och rapportering av el. I rapporten görs bedömningen att potentialen för minskade kostnader för kundkollektivet vid en konkurrensutsättning för mätning och rapportering av el är begränsad på grund av att inslaget av konkurrens riskerar att bli begränsat. Energimarknadsinspektionen anser att de risker som identifierats, tillsammans med erfarenheterna från andra länder, talar emot en konkurrensutsättning av marknaden för mätning och rapportering av el. Energimarknadsinspektionen föreslår dock att elnätsföretagen får en skyldighet att rapportera mätvärden till den aktör som kunden önskar att få mätvärdena skickade till. Rapporten har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Den 1 oktober 2012 trädde en ny bestämmelse i kraft angående timmätning. Bestämmelsen innebär att en elanvändare som ingått ett elhandelsavtal, som förutsätter att mängden överförd el ska mätas per timme, inte ska debiteras någon merkostnad för timmätningen. Energimarknadsinspektionen fick i regleringsbrevet för 2013 i uppdrag att följa upp

hur olika aktörer på elmarknaden har reagerat på timmättningsreformen. Energimarknadsinspektionen delredovisade uppdraget i rapporten Uppföljning av timmättningsreformen – en delrapport EI R2013:05 (dnr N2013/2305/E). I rapporten redovisades utfallet av reformens första fem månader. Av rapporten framgår bl.a. att ca 6 300 rörliga timavtal har ingåtts under perioden samt att bytena till timmätning i genomsnitt har genomförts på 30 dagar.

Regeringen beslutade i maj 2012 om att tillsätta ett samordningsråd med kunskapsplattform för smarta elnät (dir. 2012:48). Samordningsrådet för smarta elnät, som ska verka under perioden 2012–2014, ska etablera en nationell kunskapsplattform för att inhämta, sammanställa och sprida kunskaper om smarta elnät. Samordningsrådet ska även utarbeta ett förslag till handlingsplan för utvecklingen av smarta elnät i Sverige. Samordningsrådet överlämnade i februari 2013 sin årsrapport till regeringen (N2013/620/E). I årsrapporten redovisades bl.a. resultatet av samordningsrådets arbetsplanering och det övergripande analysarbete som genomförts.

Vidare beslutade regeringen den 26 april 2012 att tillsätta en utredning för att ta fram ett lagförslag om införande av ett system för nettodebitering som även omfattar kvittning av energi- och mervärdesskatt. Betänkandet Beskattning av mikroproducerad el m.m. (SOU 2013:46) överlämnades till regeringen den 14 juni 2013. I betänkandet föreslår utredningen bl.a. att det ska införas s.k. nettodebitering i form av ett skattereduktionssystem som innebär att småproducenter av el ska kunna få skattereduktion som motsvarar elskatten och mervärdesskatten på el som producenten köpt in, i den mån denne matat in motsvarande volym förnybar el på elnätet.

Som ett steg i regeringens politik för att öka andelen förnybar energi och stärka ställningen för de konsumenter som också producerar förnybar el aviserar regeringen i denna proposition ett förslag, som är mer generöst än nettodebiteringsutredningens. Det aviserade förslaget innebär att en skattereduktion införs för mikroproducenter av el från förnybara energikällor. Förslaget bedöms tidigast kunna träda i kraft den 1 juli 2014.

I propositionen Prövning av nätkoncession (prop. 2012:13/70) föreslår regeringen vissa ändringar i ellagen (1997:857) för att prövningen

i ärenden om tillstånd att bygga och använda starkströmsledningar (nätkoncession) ska bli enklare och mindre resurskrävande för såväl elnätsföretagen som de berörda myndigheterna. Det föreslås att en meddelad nätkoncession som regel ska gälla tills vidare i stället för viss tid. En nätkoncession för linje kan omprövas efter 40 år. Ordningen för överklagande ändras på så sätt att nätmyndighetens beslut om nätkoncession och därmed sammanhängande frågor överklagas till mark- och miljödomstol. Beslut i vissa frågor ska dock även i framtiden överklagas till regeringen, om ärendet gäller en stamledning eller en utlandsförbindelse. Riksdagen antog propositionen i maj 2013 och bestämmelserna gäller från och med den 1 juni 2013 (bet. 2012/13:NU12, rskr. 2012/13:200).

Under vintern 2011/2012 drabbades Sverige av ett flertal kraftiga stormar. Energimarknadsinspektionens granskning av de elavbrott som uppstod under stormarna visar att över 80 000 avbrott varade längre än 24 timmar. De enskilt värsta konsekvenserna medförde stormen ”Dagmar” med drygt 60 000 elavbrott som varade längre än 24 timmar. Under vintern hade 40 nätföretag elavbrott längre än 24 timmar och ett stort antal hade elavbrott som varade i flera dygn. Sedan 2011 gäller enligt ellagen att leveransavbrott i överföringen av el inte ska överstiga 24 timmar. Energimarknadsinspektionens analys indikerade att det fortfarande finns brister i elnäten trots de omfattande investeringar som branschen gjort de senaste åren. Som en följd av de anmärkningsvärt många elavbrott som varat längre än 24 timmar under vintern 2011/2012 har en fördjupad granskning av ett urval av de berörda nätföretagen genomförts.

Sedan 2011 samlar Energimarknadsinspektionen in data om elavbrott på kundnivå. Denna högupplösta avbrottsstatistik ger möjligheter till en utvidgad och mer träffsäker analys av leveranssäkerheten i olika delar av elnätet. Därtill kan tillsynen på sikt effektiviseras och i högre grad fokuseras till de delar av elnätet där det finns väsentliga brister. Med hjälp av näringslivsklassificeringen av kunderna ges också nya möjligheter att uppskatta avbrottskostnaderna för kunderna. Därigenom skapas bättre möjligheter att utveckla en långsiktigt kostnadseffektiv och tillförlitlig elförsörjning där kundernas avbrottskostnader vägs mot företagets underhålls- och investeringskostnader i nya elnät.

Konsumentfrågor

Aktiva konsumenter är en förutsättning för en effektiv och fungerande marknad. På Energi- marknadsinspektionens webbplats finns tjänsten Elpriskollen som hjälper elkunder att jämföra priser och villkor för de vanligaste avtalsformerna som elhandelsföretagen erbjuder.

För att förtydliga när avbrottsersättning ska utgå föreslår regeringen i lagrådsremissen En tydligare rätt till avbrottsersättning ändringar i bestämmelserna om avbrottsersättning i ellagen (1997:857). Bakgrunden till förslaget är att det har varit oklart om bestämmelserna om avbrottsersättning även kan tillämpas vid avbrott i endast en fas. Med förslaget önskar regeringen förtydliga att avbrottsersättning ska utgå även om avbrottet endast har skett i en fas.

I propositionen En ny lag om elcertifikat – enklare regler och en gemensam elcertifikatsmarknad (prop. 2010/11:155) gjorde regeringen bedömningen att det även finns behov av ökade informationsinsatser gentemot elkonsumenterna gällande elcertifikatsystemet. Regeringen har därför gett Energimyndigheten i uppdrag att utreda förutsättningarna för att, genom ett krav på särredovisning av elcertifikatskostnaden på elkonsumenternas faktura, öka konsumenternas kunskap och medvetenhet om elcertifikatsystemet och om konsumentens eget bidrag till detta system. Energimyndighetens uppdrag redovisades i maj 2012 och har remissbehandlats (dnr N2012/2536/E).

Flera av remissinstanserna framhåller att informationen om elcertifikatsystemet och dess kostnader bör förbättras, men att denna information bör spridas på andra sätt än via fakturan, t.ex. genom riktad information på elleverantörernas hemsidor respektive på Energimyndighetens hemsida. Regeringen bereder frågan vidare.

Regeringen har uppdragit åt Energimarknadsinspektionen att ta fram förslag till de förändringar som krävs i svensk rätt för att skapa förutsättningar för en nordisk slutkundsmarknad. Förslagen ska ta hänsyn till de resultat som har tagits fram inom ramen för de nordiska tillsynsmyndigheternas arbete med en gemensam slutkundsmarknad. Förändringarna syftar till att förenkla för elkunden och att stärka konkurrensen på elmarknaden genom att införa en modell som innebär att elhandlaren blir den centrala kontaktpunkten för elkunden. Detta är ett led i genomförandet av en gemensam nordisk slut-

kundsmarknad för el som syftar till att underlätta för elhandlare att etablera verksamhet över nationsgränserna. Energimarknadsinspektionens förslag har remissbehandlats.

Elberedskapsverksamhet

I stort sett alla delar av det svenska samhället är beroende av en väl fungerande elförsörjning med god leveranssäkerhet. Elavbrott kan leda till omfattande störningar i viktiga samhällsfunktioner och förorsaka betydande materiella skador och ekonomiska förluster hos kunderna. Därmed minskar toleransen för avbrott och störningar i elförsörjningen i hela samhället.

Under 2012 trädde ett antal ändringar i elberedskapslagen (1997:288) i kraft. Den huvudsakliga inriktningen på de elberedskapsåtgärder som ska vidtas enligt lagen har ändrats till att syfta till att förebygga, motstå och hantera sådana störningar i elförsörjningen som kan medföra svåra påfrestningar på samhället. Det tidigare syftet med elberedskapslagen var att tillgodose elförsörjningen i landet vid höjd beredskap, dvs. endast vid en krigssituation. Elberedskapslagen har således fått en utvidgat tillämpningsområde.

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) har som elberedskapsmyndighet under året genomfört beredskapshöjande åtgärder i teknik, kommunikationer, fysiskt skydd samt arbetat med utbildning och övning.

Svenska kraftnät verkar även för att främja dammsäkerheten i landet, svarar för tillsynsvägledning och verkar för att minska riskerna för en allvarlig störning på samhället genom dammbrott eller höga flöden. Svenska kraftnät redovisade i december 2012 på uppdrag av regeringen en rapport om dammsäkerhetsutvecklingen i Sverige 2012 (dnr N2012/6523/E). Svenska kraftnät arbetar med vidareutveckling av tillsynsvägledningen i linje med regleringsbrevet. Under 2012 har försök bedrivits med utökad dammsäkerhetsrapportering från dammägare till länsstyrelser och myndighetsuppföljning för elva dammanläggningar, som i händelse av dammbrott skulle förorsaka särskilt stora konsekvenser. Svenska kraftnät har tillsammans med Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) och företrädare för branschorgan upprättat en plan för fortsatt arbete med flödesdimensionering för dammar i ett klimat i förändring. Det pågår även ett arbete med samordnad beredskapsplanering för dammbrott i

landets elva största vattenkraftsälvar. Svenska kraftnäts uppföljning visar att utveckling och samordning av beredskapsplaner i praktiken tar flera år att genomföra. Slutligen har Svenska kraftnät under året gett stöd till och medverkat i ett tiotal forsknings- och utvecklingsprojekt inom dammsäkerhetsområdet.

Regeringen avser att under 2013 överlämna en proposition om dammsäkerhet till riksdagen. Inriktningen är att samla regleringen om dammsäkerhet och stärka dammsäkerheten i landet. Avsikten är att den föreslagna tillsynen finansieras genom att tillsynsmyndigheten får disponera de avgifter som tas ut av damminnehavarna.

Systemansvaret och stamnätet

Svenska kraftnät har till uppgift att förvalta och driva stamnätet för el i Sverige, inklusive utlandsförbindelserna, samt att vara systemansvarig myndighet enligt ellagen (1997:857), vilket innebär att ansvara för den löpande momentana elbalansen och det svenska elsystemets övergripande driftsäkerhet.

Svenska kraftnäts främsta mål är en hög driftsäkerhet i nätverksamheten. Under 2012 uppgick antalet driftstörningar i stamnätet till 202 stycken, varav 3 innebar leveransavbrott. Den energi som inte levererades uppgick till 7 MWh.

Svenska kraftnät ansvarar för att en effektreserv hålls tillgänglig i det svenska elsystemet enligt lagen (2003:436) om effektreserv. En tillräcklig effektbalans är en grundläggande förutsättning för att en säker elförsörjning ska kunna upprätthållas, även vid extrem väderlek. Den upphandlade effektreserven uppgick vintern 2011/12 till 1 726 MW, varav 362 MW utgjorde förbrukningsreduktion. Inför vintern 2012/13 fanns en effektreserv om 1 719 MW upphandlad, varav 464 MW utgjorde förbrukningsreduktion. Effektreserven aktiverades av balansskäl under enstaka timmar i början av februari och december 2012. Vid dessa tillfällen bedömdes effektsituationen så pass ansträngd att kraftbalansen inte skulle kunna hållas utan aktivering av effektreserven.

Regeringen har i december 2012 gett Svenska kraftnät i uppdrag att uppdatera och utvärdera de fakta som låg till grund för beslutet att fasa ut effektreserven till 2020.

Analys och slutsatser

En väl fungerande konkurrens på råkraftmarknaden och på elhandelsmarknaden är avgörande förutsättningar för en effektiv elmarknad med konkurrenskraftiga elpriser. En väl fungerande konkurrens på elmarknaden är alltså till gagn för elkunderna.

Det pågående arbetet med att kunna införa en nordisk slutkundsmarknad för el 2015 syftar till att bidra till en ökad konkurrens och till en stärkt ställning för konsumenten genom att underlätta för elhandlare att etablera verksamhet över nationsgränserna. Ett mål för arbetet är bl.a. att konsumenten får en samlad, mer lättbegriplig faktura, där både elnätavgiften och elpriset framgår. Särskild hänsyn måste emellertid tas till anknutna skattefrågor. Konsumenterna får därmed en ökad valfrihet och tillgång till en större marknad, vilket stärker såväl konkurrensen som elkonsumenternas ställning.

Elkonsumenterna ställning stärks också av de nya reglerna för övervakning av energimarknaderna. Om energimarknaderna missbrukas kommer företag och konsumenter att få betala mer för sin energiförbrukning än vad som annars hade varit fallet. Genom en ökad insyn och genomlysning av energimarknaderna kan marknadsmissbruk förhindras och marknaderna kan fungera mer effektivt.

Elkunderna har sedan ett antal år tillbaka full frihet att välja vilken elhandlare man vill köpa sin el ifrån. Informationen om hur elmarknaden fungerar och möjligheten att jämföra de olika elhandelsbolagens erbjudanden har kontinuerligt förbättrats. Under förra året var sammantaget över 1,6 miljoner hushållskunder aktiva på elmarknaden, antingen genom att byta elhandlare eller genom att teckna ett nytt avtal. Det motsvarar knappt 37 procent av det totala antalet hushållskunder på den svenska elmarknaden. Ökad aktivitet bland kunderna leder till en ökad konkurrens mellan elhandlarna, vilket kan pressa priserna och gynna konsumenter och företag genom bättre erbjudanden.

Vidare har andelen konsumenter som fortfarande inte har gjort något aktivt val av elavtal, dvs. kunder med s.k. anvisningsavtal/tillsvidarepris, sjunkit från ca 65 procent i början av 2000-talet till lite drygt 20 procent i dag. Den sjunkande andelen kunder med tillsvidarepris är sannolikt ett resultat av att

kunderna på elmarknaden blivit mer medvetna om att tillsvidarepriset ofta är högre än priset för fasta eller rörliga avtal som kunden aktivt tecknar med ett elhandelsföretag. Det finns dock en fortsatt omotiverad prisskillnad mellan kunder med anvisningsavtal och kunder som aktivt ingått avtal med en elhandlare.

Under de senaste femton åren har hushållskundernas samlade elkostnader ökat, vilket skapar ekonomiska incitament för minskad elförbrukning och en effektivare elanvändning. Även elnätavgiften har ökat under senare år och bedöms fortsätta att stiga framöver till följd av ett ökat behov av nyinvesteringar för att bl.a. tillgodose ökade krav på leveranssäkra elnät och nätutbyggnad för att klara introduktionen av en ökad andel förnybar el. Samtidigt har energitullarnas andel av hushållens totala utgifter legat relativt konstant sedan 2003, vilket beror på att hushållens disponibla inkomster har ökat under samma period.

Stigande elnätavgifter och variationerna i elpriset visar på behovet av en ökad flexibilitet för efterfrågan på el för att konsumenterna lättare ska kunna anpassa sin elanvändning utifrån rådande priser. Genom timmätning av el ökar möjligheten för konsumenten att förbruka el vid tidpunkter när elpriset är lägre. Detta stärker konsumenternas ställning på elmarknaden samtidigt som det bidrar till ett lägre effektuttag under kritiska perioder och därmed ett mer effektivt resursutnyttjande. En ökad andel kunder som har en mer flexibel elförbrukning kan därmed bidra till att minska extrema pristoppar.

Den 1 november 2011 infördes en uppdelning med fyra elområden i Sverige. Införandet har inneburit vissa prisskillnader för kunder i olika områden. Främst är det kunderna i södra Sverige, elområde 4, som periodvis har fått högre elpris jämfört med andra elområden. Under större delen av 2012 hade dock elområdena 3 och 4 ett gemensamt spotpris. Under de perioder som en prisskillnad uppstod var den i genomsnitt 1,7 öre per kWh. För att minska prisskillnaderna mellan olika elområden och stärka försörjningstryggheten är det angeläget att ytterligare åtgärder vidtas för att stärka stamnätets överföringskapacitet, ansluta ny elproduktion, samt att samarbetet inom Norden, med de baltiska länderna samt övrigt europeiskt samarbete fördjupas. Svenska kraftnät genomför därför omfattande miljardinvesteringar i

stamnätet, bl.a. genom projektet Sydvästlänken som kommer att leda till att prisskillnaderna mellan södra Sverige och övriga Sverige utjämnas. För att öka transparensen inom sitt område har Svenska kraftnät tagit fram en långsiktig nätplanering, Perspektivplan 2025, och har sedan juni 2013 publicerat veckovisa rapporter där föregående och kommande veckas kapaciteter för elområdena kommenteras.

Den totala installerade elproduktionskapaciteten i Sverige har ökat sedan början av 2000-talet och uppgick 2012 till drygt 37 000 MW. Det är framför allt den installerade effekten av vindkraft som har ökat och 2012 utgjorde den 8 procent av den totala installerade effekten. Vattenkraften stod för 43 procent, kärnkraften för 25 procent och kraftvärmen för 10 procent av total installerad effekt. Resterande del utgjordes av kondenskraft, industriellt mottryck och gasturbiner.

Den av Svenska kraftnät upphandlade effektreserven har både av nät- och balansskäl behövt utnyttjas under kortare perioder. Regeringen bedömer dock att det nordiska kraftsystemet på ett effektivt sätt har hanterat tidigare vintrars händelser med låg fyllnadsgrad i vattenkraftsmagasin och dålig tillgänglighet i svenska kärnkraftverk. Situationen har dock visat på behovet av fortsatt arbete med att etablera ny elproduktion – vilket bl.a. underlättas av utbyggnaden av förnybar elproduktion – främja effektivare elanvändning och att öka incitamenten för att minska förbrukning när kraftsystemet är som mest ansträngt. För att även mycket svåra påfrestningar ska kunna klaras med rimliga konsekvenser för samhället är inriktningen för el- och krisberedskapen att elförsörjningen byggs, underhålls och drivs på ett robust och motståndskraftigt sätt. Eftersom sårbarheter som finns i systemet inte helt kan förebyggas eller byggas bort bör det även finnas en god reparations- och krishanteringsförmåga.

2.4.3 Gasmarknad

Mål

Målet för naturgasmarknadspolitiken är att vidareutveckla gasmarknaden, i linje med EU:s krav, så att en effektiv naturgasmarknad med effektiv konkurrens kan uppnås.

Resultat

Energimarknadsinspektionen utövar tillsyn över den svenska naturgasmarknaden. I detta ingår att övervaka att överföringen av naturgas bedrivs effektivt och i linje med EU:s krav för att främja en fungerande konkurrens.

Energimyndigheten har i förordningen (2012:275) om trygg naturgasförsörjning utsetts till behörig myndighet under Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 994/2010 av den 20 oktober 2010 om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen och om upphävande av direktiv 2004/67/EG (gasförsörjningsförordningen). Myndigheten har i samråd med sina danska och tyska motsvarigheter genomfört en riskanalys och tagit fram en nationell förebyggande åtgärdsplan samt en nationell krisplan. Myndigheten har, med stöd av bemyndigande i förordningen om trygg naturgasförsörjning även tagit fram föreskrifter om skyldighet för naturgasföretag och vissa större naturgasförbrukare att upprätta och följa så kallade företagsplaner, vilka innehåller en förebyggande åtgärdsplan och krisplan för den egna verksamheten (STEMFS 2012:4). I föreskrifterna ställs också krav på att naturgasföretagen lämnar viss information till Energimyndigheten.

Riksdagen godkände i april 2013 förslagen i propositionen Naturgasfrågor (prop. 2012/13:85, bet. 2012/13 NU:16, rskr. 2012/13:201) med förslag till en rad ändringar i naturgaslagen (2005:403).

Ändringarna innebär i huvudsak att en ny tillsynsmodell införs beträffande naturgasföretagens intäkter från överföring, lagring och förgasning. Den första tillsynsperioden enligt det nya systemet inleds den 1 januari 2015.

Vidare ändras naturgaslagen så att regeringen även ska kunna ge i uppdrag åt en juridisk person att ha det övergripande ansvaret för att balansen upprätthålls mellan inmatning och uttag av naturgas i det nationella naturgassystemet (systembalansansvar). Uppdraget som systemansvarig myndighet för naturgas innehades tidigare av Svenska kraftnät. Ändringarna innebär att formerna för att utöva systemansvaret i huvudsak ska vara oförändrade, med undantag för att de nuvarande myndighetsuppgifterna hos den systemansvariga myndigheten utmönstras eller överförs till tillsynsmyndigheten (Energimarknadsinspektionen). Den systembalans-

ansvariga kommer i fortsättningen att utföra uppgiften under Energimarknadsinspektionens tillsyn.

Svenska kraftnät har avrapporterat sin verksamhet som systemansvarig myndighet för perioden 1 oktober 2011–30 september 2012 och har i en särskild skrivelse avrapporterat förberedelserna inför att transmissionsnätoperatören Swedegas AB utses till systembalansansvarig (dnr N2012/1866/E).

Regeringen har med stöd av bemyndigande i naturgaslagen utsett Swedegas AB till systembalansansvarig. Ändringarna beträffande systembalansansvaret trädde i kraft den 1 juni 2013.

Inom EU fortsätter arbetet med att fullborda det tredje inre marknadspaketet för energi, med sikte på ett fullständigt genomförande till 2014. Gällande direktiv och förordningar förutsätter att regelverket kompletteras med mer detaljerade regler som främst riktar sig till transmissionsnätoperatörer för att uppnå en mer harmoniserad marknadsdesign inom EU. Sådana regler beslutas för närvarande i Gaskommittén under ett föreskrivande förfarande med kontroll enligt art. 28.2 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 715/2009 om villkoren för tillträde till naturgasöverföringsnäten (gasförordningen). Under 2013 har gasförordningen kompletterats med nya regler som behandlar mekanismer för kapacitetstilldelning.

Analys och slutsatser

De ändringar som genomförts genom propositionen Naturgasfrågor (prop. 2012/13:85) innebär ytterligare effektivisering av naturgasmarknaden och en förbättrad monopolkontroll.

2.4.4 Värmemarknad

Mål

Målet för värmemarknadspolitiken är att åstadkomma högre effektivitet, förbättrad leveranssäkerhet samt att stärka kundernas ställning.

Resultat

Värmemarknadspolitiken ska bygga på fungerande konkurrens mellan olika uppvärmningsformer. Ett område som uppmärksammats särskilt av regeringen är fjärrvärme eftersom det i flera utredningar konstaterats att konkurrensen på fjärrvärmemarknaden är begränsad och att kundens position är svag i förhållande till fjärrvärmeföretagen. I Näringsdepartementets promemoria Förslag på åtgärder för utvecklade fjärrvärmemarknader till nytta för konsumenter och restvärmeleverantörer föreslogs att en prisförändringsprövning och en likabehandling för kunder inom samma kundkategori skulle införas för att stärka kundernas position (dnr N2012/1676/E). I samma promemoria fanns också förslag om att införa ett reglerat tillträde för restvärmeleverantörer och andra fjärrvärmeföretag i syfte att stärka dessa aktörers ställning och ta till vara ännu outnyttjad restvärmepotential. För ökad transparens föreslogs ett införande av redovisningsskyldighet av restvärmepotential vid projektering av ny fjärrvärmeproduktion.

På uppdrag av regeringen har Energimarknadsinspektionen därför under våren 2013 redovisat två rapporter, Reglerat tillträde till fjärrvärmenäten (N2013/2183/E) och Prisförändringsprövning och likabehandlingsprincip för fjärrvärme (N2013/2293/E). I den första rapporten lämnar inspektionen förslag på hur ett reglerat tillträde skulle kunna utformas för att öka möjligheten att utnyttja spillvärme i fjärrvärmenäten genom att fastställa regler för hur samarbeten ska vara utformade där lösningar inte nås frivilligt. I den andra rapporten presenteras förslag till en modell för prisförändringsprövning, hur regelverket behöver utformas för denna modell samt vilka regler som måste införas för att principen om likabehandling ska anses vara uppfylld. Energimarknadsinspektionens rapporter har remissbehandlats. Regeringen avser att återkomma med ett ställningstagande rörande förslagen.

För att undersöka hur redovisningen av restvärmepotentialen vid projektering av ny fjärrvärmeproduktion kan bli mera transparent beslutade regeringen att Energimyndigheten ska utreda denna fråga. Energimyndigheten har redovisat ett förslag i rapporten Principer för redovisning av restvärmepotential vid projektering av ny fjärrvärmeproduktion

(N2012/1240/E). Energimyndigheten föreslår i rapporten att uppdraget kan samordnas med genomförandet av artikel 14.5 (om främjande av effektiv värme och kyla) i Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet (energieffektiviseringsdirektivet). I rapporten behandlas därför även artikel 14.5 a-d samt därtill relevanta skrivningar i artikel 14.6–14.11.

Ett förslag till genomförande av energieffektiviseringsdirektivet har utarbetats inom Regeringskansliet med bistånd av ett antal myndigheter. Förslaget har remissbehandlats. Regeringen avser återkomma till riksdagen under våren 2014 med förslag till hur energieffektiviseringsdirektivet ska genomföras i Sverige.

Det ligger i Energimarknadsinspektionens uppdrag att stärka fjärrvärmekundernas ställning genom lättillgänglig och tillförlitlig information. Under 2012 lanserade Energimarknadsinspektionen därför tjänsten Fjärrvärmekollen på sin hemsida. Fjärrvärmekollen är en teknisk lösning för att presentera redovisningen av företagens fjärrvärmeverksamhet för kunder och allmänhet. Den ska ge information om priser, effektiviteten i drift samt finansiella nyckeltal i syfte att dels öka möjligheten till att göra en jämförelse mellan olika uppvärmningsalternativ, dels stärka konsumenternas ställning vid förhandlingar med fjärrvärmeföretagen om priser och andra villkor. Genom att få en ökad insyn i företagets redovisning stärks kundernas förhandlingsläge och de får en starkare ställning. Här kan nämnas att branschen också har utvecklat en liknande portal vid namn Prisdialogen, som lanserades av Riksbyggen, Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO) och Svensk Fjärrvärme.

Fjärrvärmeanvändningen har ökat sedan 2001 medan elanvändningen för uppvärmning har minskat under samma period. Energimyndigheten har i uppdrag av regeringen att ta fram indikatorer för uppföljning av de energipolitiska målen. En första redovisning av indikatorer gjordes 2002. Därefter har årliga redovisningar gjorts med olika teman.² Årets huvudtema är Transport och utöver det finns även tema-

tilläggen Fjärrvärmemarknaden samt Kostnadsjämförelse av uppvärmningsalternativ för flerbostadshus som bilagor till rapporten.³ I de flesta svenska kommuner är fjärrvärme det ekonomiskt mest fördelaktiga uppvärmningsalternativet. I kommuner med högre kostnader för fjärrvärme varierar uppvärmningsalternativen beroende på flerbostadshusets uppvärmningsbehov. Kostnadsjämförelsen visar att i ett tiotal kommuner kan fjärrvärme för mindre flerbostadshus i första hand bergvärmepumpar vara ett mer ekonomiskt fördelaktigt alternativ än. Om fjärrvärmeföretag och fjärrvärmekunder inte kommer överens i frågor om avtalsvillkor för fjärrvärme finns en möjlighet att söka medling hos Fjärrvärmenämnden vid Energimyndigheten. Fjärrvärmenämnden ska även medla i förhandlingar om tillträde till rörledningar i en fjärrvärmeverksamhet. Den 2 november 2012 redovisade Fjärrvärmenämnden sin årliga redogörelse till regeringen (dnr N2012/5562/E). Fjärrvärmenämnden konstaterar att antalet ärenden har ökat kraftigt under 2012 jämfört med tidigare år.

Vidare konstaterar Fjärrvärmenämnden återigen att styrkeförhållandet mellan parterna är mycket ojämnt när enskilda småhuskunder, bostadsrättsföreningar och mindre företag ställs mot mer resursstarka fjärrvärmeföretag. I avsaknad av påtryckningsmedel hos nämnden medför detta svårigheter att i ett renodlat medlingsförfarande få parterna att komma överens.

Medlingsverksamheten har däremot visat sig leda till att fjärrvärmeföretagen i flera avseenden förbättrat sitt agerande och sin kommunikation gentemot fjärrvärmekunderna.

I takt med minskad energianvändning blir fjärrkyla en allt mer betydelsefull del av fjärrvärmeföretagens verksamhet. Regeringen har därför gett Energimarknadsinspektionen i uppdrag att kartlägga marknaden för fjärrkyla vad gäller marknadsstorlek, aktörer, konkurrenssituation och pris i förhållande till konkurrerande substitut. Energimarknadsinspektionen ska, om så anses motiverat, lämna förslag på åtgärder som stärker kundens och konsumentens ställning på marknaden för fjärrkyla.

² Tidigare teman har varit elmarknaden (2003), fjärrvärme- och naturgasmärknaden (2004), energianvändning (2005), olje användning (2006), trygg energiförsörjning (2007), förnybar energi (2008), EU (2009), energieffektivisering (2011), bioenergens utveckling (2012).

³ Energiindikatorer 2013 Uppföljning av Sveriges energipolitiska mål ER 2013:05

Uppdraget ska redovisas senast den 30 november 2013.

Utveckling på fjärrvärmemarknaden

Energimyndigheten beskriver i rapporten Energiindikatorer 2013 (ER 2013:05) prisutvecklingen på fjärrvärmemarknaden. Det finns i dag runt 200 företag i Sverige som bedriver fjärrvärmeverksamhet. Dessa företag förvaltar totalt cirka 520 nät vilka i sin tur är indelade i omkring 420 prisområden. 2012 var medelpriset på fjärrvärme för småhus 84,83 öre/kWh, vilket är en ökning med 3,5 procent jämfört med 2011. Medelpriset för ett större flerfamiljshus var 77,64 öre/kWh, vilket innebär en ökning med 3,4 procent jämfört med 2011.

Det finns betydande variationer i priset mellan olika fjärrvärmenät. Priserna kan variera med mer än dubbelt så mycket mellan de orter som har lägst respektive högst fjärrvärmepris. Spridningen verkar dessutom ha ökat jämfört med tidigare år. Skillnader i pris mellan olika nät beror på faktorer som exempelvis bränslepriser, nätstorlek, hur tätt bebyggd orten är, avkastningskrav och om det finns kraftvärmeproduktion eller tillgång på spillvärme i näten. Ökade bränslekostnader är den största kostnadsdrivaren för fjärrvärmeföretagen, vilket därmed påverkar företagets prissättning.

Analys och slutsatser

Den fjärrvärmelag som trädde i kraft den 1 juli 2008 har bidragit till att öka genomlysningen av fjärrvärmeföretagen och till att kundernas ställning förbättras. Informationsinsatser som Fjärrvärmekollen och Prisdialogen bidrar till att kundernas ställning ytterligare förbättras. Regeringen anser emellertid att kunderna fortfarande befinner sig i en utsatt position.

2.4.5 Energieffektivisering

Mål

Riksdagen antog 2009 två mål för effektivare energianvändning, ett till 2020 och ett till 2016. Målet till 2020 uttrycks som ett sektorsövergripande mål om minskad energiintensitet om 20 procent mellan 2008 och 2020. Energi-

intensiteten beräknas som kvoten mellan tillförd energi och BNP i fasta priser (kWh/kr).

Målet till 2016 är, i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/32/EG om effektiv slutanvändning av energi och energitjänster, att åstadkomma en energibesparing med avseende på slutanvänd energi till 2016 om minst 9 procent av det årliga genomsnittet 2001–2005, vilket motsvarar 33 TWh.

Den 4 december 2012 trädde Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet i kraft (energieffektiviseringsdirektivet). I direktivet ställs krav på medlemsstaterna att sätta ett vägledande, nationellt mål för energieffektivisering som bidrar till EU:s mål om 20 procent energieffektivisering till 2020. Sverige har i april 2013 anmält till kommissionen att det mål om 20 procent effektivare energianvändning till 2020, jämfört med 2008, som antogs av riksdagen 2009 utgör Sveriges vägledande mål.

Resultat

Energiintensiteten i den svenska ekonomin uppgick 2012 till 0,167 kWh/kr (2012 års penningvärde). Detta är en minskning med 5,9 procent sedan basåret 2008. Såväl Energimyndigheten som Konjunkturinstitutet bedömer att energiintensitetsmålet om 20 procent inte kommer att nås med befintliga styrmedel.

Beträffande målet till 2016 redovisade regeringen i Sveriges andra nationella handlingsplan för energieffektivisering att energibesparingen avseende slutanvänd energi beräknas uppgå till motsvarande 15 procent jämfört med basåren 2001–2005. I Sveriges tredje nationella handlingsplan för energieffektivisering kommer en ny bedömning av vägen mot måluppfyllelse av detta mål att redovisas till Europeiska kommissionen i april 2014.

Energianvändningen påverkas av ett stort antal faktorer. Generella styrmedel som energi- och koldioxidskatt har stor betydelse. Vissa internationella eller nationella insatser exempelvis i form av utbyggnad av transportinfrastruktur, reglering av fordons utsläpp eller handeln med utsläppsrätter påverkar också energianvändningen och därmed möjligheterna att uppnå målen avseende energieffektivisering. I det följande beskrivs dock främst de insatser

som bedrivs med stöd av anslag inom utgiftsområde 21 Energi samt de EU-direktiv vars huvudsakliga syfte är att främja energieffektivisering.

Lokala och regionala insatser

Kommunal energi- och klimatrådgivning

Samtliga kommuner har fått statligt stöd för kommunal energi- och klimatrådgivning riktad till hushåll, företag och organisationer. Statens energimyndighet (Energimyndigheten) betalade ut totalt 82,4 miljoner kronor under 2012.

Myndighetens egen utvärdering av energi- och klimatrådgivningens effekter 2012 visar att de privata hushåll som kontaktat rådgivarna har uppnått en genomsnittlig energibesparing om ca 12 800 kWh per år och hushåll. Enligt de intervjuer som genomförts med företag som haft kontakt med rådgivningen har företagen i genomsnitt genomfört tre åtgärder där de vanligaste avser belysning, konvertering från el och olja samt åtgärder i ventilationen. Exempelvis kan nämnas att nio företag sparat 290 MWh på enbart tolv åtgärder.

Energieffektivisering i kommuner och landsting

Svenska kommuner och landsting kan sedan 2010 söka statligt stöd hos Energimyndigheten för att arbeta strategiskt med energieffektivisering i den egna verksamheten. Under 2012 har 282 kommuner och 20 landsting utnyttjat denna möjlighet och beviljats sammanlagt 89,2 miljoner kronor för sådan verksamhet. De redovisade målsättningarna för byggnader och transporter är i genomsnitt 10 procent till 2014 och 20 procent till 2020, vilket innebär en effektivisering inom den kommunala transportsektorn på 0,12 TWh till 2014, en effektivisering inom den kommunala byggnadssektorn på 3,4 TWh till 2014 och 5,1 TWh till 2020.

Programmet Uthållig kommun har fortsatt under 2012 i form av nio projektgrupper där totalt 38 kommuner deltar. Projekten handlar om information och erfarenhetsutbyte i syfte att ta fram olika spjutspets exempel fram till 2014. Vidare har Kontakten, en webbsida för diskussioner och nätverkande inom programmet och Energi- och klimatrådgivningen lanserats under året.

Regionala energi- och klimatstrategier

Sedan 2008 har samtliga länsstyrelser i uppgift att strategiskt samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga politiken för minskad klimatpåverkan och energiomställning. Länsstyrelserna ska i bred samverkan utveckla och genomföra regionala klimat- och energi-strategier samt stödja både näringslivets och kommunernas klimat- och energiarbete. För att samordna det regionala klimat- och energiarbetet har länsstyrelserna i de tre storstadslänen fått 2,2 miljoner kronor vardera och de övriga länsstyrelserna 1,3 miljoner kronor vardera under 2012. Av Energimyndighetens statusrapport om de regionala klimat- och energistrategierna från juni 2013 (dnr N2013/3756/E) framgår att samtliga länsstyrelser i dag bedriver ett gediget arbete med projekt och åtgärder för att genomföra energi- och klimatstrategierna. Även arbetet med planering och utveckling av strategier och handlingsplaner går framåt och många länsstyrelser har reviderat eller arbetar med att revidera sina strategier. Ett fåtal länsstyrelser redovisar hur de redan i planeringsskedet arbetar med uppföljning och det finns fortfarande ett behov av att utveckla metoder för ett systematiskt uppföljningsarbete.

Som ett led i att ytterligare främja och utveckla det regionala klimat- och energiarbetet samt nyttja det för att främja en miljödriven tillväxt beslutade regeringen i augusti 2010 att utse Norrbotten, Dalarna och Skåne till pilotlän för grön utveckling. Pilotlänen har haft i uppdrag att utveckla arbetsmetoder och verktyg samt dela med sig av sina erfarenheter och ge vägledning till andra län. Pilotlänen har även haft i uppdrag att bidra med analyser av konsekvenser av nationella styrmedel på regional nivå i syfte att identifiera hinder och möjligheter för minskad klimatpåverkan och energiomställning. För att genomföra arbetet har länsstyrelserna i pilotlänen fått sex miljoner kronor vardera i statligt stöd under 2010–2013. De tre pilotlänen har i var sin slutrapport i juni 2013 redovisat genomförda aktiviteter, slutsatser och rekommendationer för det fortsatta arbetet till Regeringskansliet (Miljödepartementet och Näringsdepartementet). Pilotlänen ser ett behov av bättre samarbete mellan ansvariga myndigheter på nationell och regional nivå i syfte att ge regional och kommunal nivå samstämmiga signaler, vägledning, arbetsmetoder och verktyg.

Enligt pilotlänen behöver energi- och klimataspekter kopplas ihop bättre med t.ex. det regionala tillväxtarbetet och fysisk planering. Energi- och klimataspekter behöver även arbetas in bättre i länsstyrelsernas breda verksamhet såsom landsbygds- och näringslivsutveckling, miljöskydd, fysisk planering och internt miljöledningsarbete.

Lokal och regional samverkan kring energieffektivisering

Energimyndigheten har möjlighet att stödja projekt som syftar till att främja samverkan kring energieffektivisering på lokal och regional nivå. Under 2012 beviljades bidrag om sammanlagt 18,8 miljoner kronor till 22 sådana projekt. Effekterna av projekt med denna karaktär, som till stor del fokuserar på informationsspridning och kunskapshöjande åtgärder, är svåra att kvantifiera eftersom det primära resultatet är en ökad medvetenhet som i sin tur antas leda till beteendeförändringar och minskad energianvändning. Som exempel kan dock nämnas att sex av dessa projekt redovisat en gemensam energibesparing på totalt ca 33 GWh.

Energieffektiva myndigheter

Enligt energitjänstedirektivet ska offentlig sektor vara en föregångare inom energieffektiviseringsområdet. Energimyndigheten samverkar med Naturvårdsverket om informationsåtgärder och rapportering av uppdraget Energieffektiva myndigheter (EEM) i enlighet med förordningen (2009:893) om energieffektiva åtgärder för myndigheter. Endast 69 procent av de myndigheter som omfattas av förordningen har lämnat in en godkänd rapport för 2012. Det finns dock flera myndigheter som arbetat på ett föredömligt sätt med frågan och som därmed bör ses som goda exempel. För att de statliga myndigheterna som grupp betraktat ska kunna ses som föregångare bör det strategiska arbetet med energieffektivisering dock utvecklas.

Teknikupphandling, marknadsintroduktion och energieffektiva produkter

Nätverk för energieffektivisering

Nätverk och program är viktiga verktyg för Energimyndigheten när den samverkar med aktörer på marknaden som kan påverka energianvändningen i samhället. För att energieffektiva system och produkter ska komma ut snabbare på marknaden samordnar och stödjer Energi-

myndigheten ett flertal program och nätverk inom olika sektorer.

Inom nätverket Beställargruppen Bostäder (BeBo) pågår en stor informationskampanj med avsikt att sprida arbetsmetoden Rekorderlig renovering, en arbetsmetod för energieffektivisering av befintliga flerbostadshus som baseras på en ekonomisk modell för lönsamhetsbedömningar. Kampanjen har resulterat i 35 förstudier av aktörer utanför nätverket.

En satsning på metodutveckling inom nätverket Beställargruppen lokaler (BELOK) har gett tydliga resultat under 2012. Av de Totalprojekt som genomförts inom BELOK:s ramar har följande genomsnittliga energibesparingar verifierats: 50 procent för värme, 51 procent för fastighetsel och 44 procent för kyla.

Energimyndigheten stödjer även ett femårigt program för byggnader med mycket låg energianvändning (LÅGAN) som drivs av Sveriges Byggindustrier sedan 2010. Energianvändningen för de projekt som beviljas stöd är beräknad till att vara minst 50 procent lägre än vad som krävs enligt Boverkets byggregler.

Beställargruppen för livsmedelslokaler (BELIV) bildades under 2011. Under 2012 har verksamheten kommit igång med fem projekt. Energimyndigheten bedömer den möjliga energieffektiviseringspotentialen till 1,7 TWh i livsmedelsbutiker.

Verksamhet med stöd av Energimyndigheten bedrivs även inom ett antal industrinätverk, såsom EESI – Energieffektivisering i sågverksindustrin, ENET-Steel, ett nätverk gemensamt för järn, stål- och gruvindustrin, ENIG, ett nätverk för energiintensiva små- och medelstora företag och verkstadsindustrin samt ett under 2011 nystartat nätverk för aluminiumindustrin, Genial.

Programmet för energieffektivisering (PFE)

Drygt 100 företag har avslutat PFE:s första programperiod (2005–2009). Den sammanlagda energieffektiviseringen ligger på 1,45 TWh (5 procent). Den största delen utgörs av de åtgärder som företagen åtagit sig i programmet tillsammans med frivilliga åtgärder som det systematiska arbetet resulterat i. Den årliga skattelättnaden för de företag som uppfyllt åtagandena inom programmet har uppgått till 150 miljoner kronor. För närvarande pågår den andra programperioden med ca 90 deltagande företag.

Riksrevisionen har granskat de statliga insatserna för energieffektivisering i industrin (RiR 2013:8). Regeringen kommer att återkomma till riksdagen i en skrivelse senare i höst med anledning av Riksrevisionens granskningsrapport. Frågan om hur energieffektivisering i energiintensiv industri kan främjas i framtiden bereds inom Regeringskansliet.

Teknikupphandling

En teknikupphandling är en anbudsprocess som ska stimulera och skynda på utvecklingen av ny teknik. Meningen är att få fram nya produkter, system eller processer som tillgodoser köparnas krav bättre än de produkter som redan finns på marknaden. Under året har sex teknikupphandlingar startats, pågått och avslutats bl.a. inom områdena klimatskal, värmeåtervinning, isolering och solenergi.

Aktivering av små och medelstora företag

Sedan våren 2010 kan små och medelstora företag inom industri, service, fastighet och lantbruk söka statligt stöd hos Energimyndigheten för energikartläggning, s.k. energikartläggningscheckar. Stödet täcker 50 procent av företagets kostnader för energikartläggning, upp till maximalt 30 000 kronor. Fram t.o.m. augusti 2013 har 600 företag beviljats stöd på totalt 10,3 miljoner kronor. De direkta besparingarna framgår av företagens åiterrapportering av genomförda åtgärder som företagen ska rapportera inom två år från det att stödet beviljats. Av den samhällsekonomiska utvärdering som Energimyndigheten gjort av energikartläggningsstödet (ER 2013:13) framgår att styrmedlet uppfyller sitt syfte att öka företagets kunskapsnivå om deras egna lönsamma energieffektiviseringspotentialer. Kartläggningsstödet upplevs av mottagarna ge ett förbättrat beslutsunderlag, bidra till fler åtgärder och ett ökat systematiskt arbete i företagen.

Provningsverksamhet och marknadskontroll av energieffektiva produkter

De prov som utförs på Energimyndighetens testlaboratorium används bl.a. för att säkerställa att de produkter som finns på den svenska marknaden uppfyller gällande lagkrav. Genom att resultaten även sprids via myndighetens webbplats och via media kan konsumenter som vill välja energieffektiva produkter ges relevant och opartisk information om olika produkters energieffektivitet. Den del av Energimyndig-

hetens hemsida som redogör för resultaten hade under 2012 sammanlagt 176 723 unika besökare som gjorde 230 899 besök.

Energimyndighetens tester av bergvärmepumpar har fått mycket stort genomslag i media under 2012. Under året har myndigheten även genomfört tester på en rad andra produkter i syfte att säkerställa förenlighet med de krav som fastställts i enskilda förordningar inom ramen för ekodesign- och energimärkningsdirektiven, t.ex. lågenergilampor, nätaggregat (laddare), tv-apparater och vitvaror. Energimyndigheten har därtill under 2012 arbetat internationellt inom EU, Clean Energy Ministerial och det nordiska samarbetet för att stärka tillsynssamarbetet.

Informationsmaterial, utbildning och kunskaps-spridning

Energimyndigheten arbetar brett med olika former av insatser riktade mot olika målgrupper och i olika kanaler för att strategiskt undanröja informations- och kunskapsbrister kring energi och klimat. Som exempel kan nämnas webbplatser, interaktiva tjänster, trycksaker, handböcker, utbildningar, seminarier, pressmeddelanden och nyhetsbrev. Kanalutbudet utvärderas kontinuerligt och under året har även en mobilapplikation testats som ny kanal.

Myndighetens webbplats utvecklas kontinuerligt och där hittar besökarna användbara hjälpmedel som Energiaktiv.se (rådgivningssportal för att främja genomförandet av energideklarationer och energieffektiviserande åtgärder) och testresultat avseende energikrävande produkter. Under 2012 har verktygen Energikalkylen och Energiaktiv.se utvecklats. Arbetet syftar bl.a. till att integrera även transportsektorns energianvändning.

Utbildning för framtiden

Under året har Energimyndigheten fortsatt satsningen på att öka barns och ungdomars medvetenhet och kunskaper om bl.a. energieffektivisering. Verksamheten riktar sig främst till lärare i grundskolans årskurs 4-9, med fokus på att utveckla lärarnas kompetens och komplettera befintliga lärverktyg inom energiområdet.

Arbetet bedrivs genom dels finansiering av regionala skolutvecklingsprojekt, dels central informationsverksamhet. Totalt beviljades 6,3 miljoner kronor till projekt riktade mot målgruppen barn och unga.

Energieffektivisering i transportsektorn

Energimyndigheten har under året arbetat med energieffektivisering inom transportsektorn bl.a. genom att sprida nytt informationsmaterial, bygga nätverk samt finansiera projekt. Arbetet med FoU-programmen Energieffektivisering inom transportområdet och Teknikupphandling och marknadsintroduktion av energieffektivisering inom transportområdet har fortsatt under året. Båda programmen omfattar perioden 2010–2013 och under 2012 har 16 projekt beviljats totalt 18,7 miljoner kronor i stöd.

Konsumentverket, Energimyndigheten och Trafikverket har tillsammans utvecklat Bilguiden, en webbtjänst som gör det möjligt för konsumenter att beräkna ägarkostnader för olika bilar och vilka konsekvenser valet av bil får för miljön.

EU-direktiv på energieffektiviseringsområdet*Energieffektiviserings- och energitjänstedirektiven*

Den 4 december 2012 trädde Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet, om ändring av direktivet 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG (energieffektiviseringsdirektivet) i kraft. Det nya direktivet ersätter såväl energitjänstedirektivet som kraftvärmedirektivet, vilka upphävs.

Bakgrunden till direktivförslaget är att kommissionen i energieffektiviseringsplanen från 2011 bedömde att EU:s vägledande mål om 20 procent energieffektivisering till 2020 bara nås till hälften med befintliga styrmedel. Direktivet har till uppgift att fylla gapet och bidra till att EU-målet nås.

Direktivet ställer krav på medlemsstaterna att anta vägledande, nationella mål för energieffektivisering samt att införa ett kvotpliktssystem eller en annan uppsättning styrmedel som ger 1,5 procent årlig energibesparing i slutanvänd energi. Åtgärder för att främja kraftvärme och fjärrvärme samt energikartläggningar, information och utbildning ingår också i direktivet. En viktig ledstjärna i direktivet är att den offentliga sektorn ska vara föregångare när det gäller energieffektivisering, till exempel genom att ställa krav på energiprestanda vid offentlig upphandling.

Ett förslag till genomförande av energieffektiviseringsdirektivet har utarbetats inom Regeringskansliet med bistånd av ett antal myndig-

heter. Förslaget har remissbehandlats. Regeringen avser återkomma till riksdagen under våren 2014 med förslag till hur energieffektiviseringsdirektivet ska genomföras i Sverige.

Direktiven om ekodesign och energimärkning

Inom ramen för ekodesign- och energimärkningsdirektiven har det under 2012 och 2013 antagits nya förordningar för belysning, torktumlare, cirkulationspumpar, pannor och varmvattenberedare. Det övergripande syftet med direktiven är att stärka incitamenten för resurseffektiva, energirelaterade produkter på marknaden. Energimyndigheten representerar Sverige i den s.k. ekodesignkommittén och på EU:s samrådsforum för ekodesign och energimärkning som möts regelbundet. Sammanlagt behandlas ca 40 olika produktområden inom ramen för direktivens tillämpningsområde. I arbetet med att ta fram underlag för den svenska ståndpunkten inför dessa möten bedrivs ett nära samarbete med andra berörda svenska myndigheter. Energimyndigheten har därtill en utarbetad arbetsform för att informera och involvera berörda svenska intressenter i processen.

Direktivet om byggnaders energiprestanda

Det svenska genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda rapporterades av regeringen till Europeiska kommissionen i juli 2012. Regeringens förslag och bedömningar om genomförandet redovisades för riksdagen genom regeringens proposition 2011/12: 120 Vägen till mer effektiva energideklarationer och skrivelsen (skr. 2011/12:131) Vägen till nära-nollenergi-byggnader.

Kraven på rådgivning om värmesystem och luftkonditioneringssystem i enlighet med artiklarna 14 och 15 i direktivet uppfylls genom förordningen (1997:1322) om kommunal energi- och klimatrådgivning.

Det konkreta arbetet med att genomföra direktivet, såväl när det gäller energideklarationer som nära-nollenergibyggnader, kan ses som en löpande process där flera redovisningar kommer att göras till riksdagen i lämplig form. Exempel på åtgärder som kommer att följas upp och redovisas är hur den nya tillsynen över energideklarationer fungerar. (Se även utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.)

Energitjänstemarknaden

Regeringen bedömer i propositionen En stärkt konsumentroll för utvecklad elmarknad och uthålligt energisystem (prop. 2010/11:153) att en väl fungerande marknad för energitjänster har stor betydelse för omfattningen av åtgärder för energieffektivisering hos slutkonsumenterna. I propositionen gör regeringen också bedömningen att konkurrenssituationen mellan olika typer av företag som tillhandahåller energitjänster bör klarläggas.

Energimyndigheten har fått i uppdrag att genomföra en fördjupad analys av konkurrensförhållandena inom olika segment av energitjänstemarknaden. Energimyndigheten har redovisat att marknadens aktörer kan uppleva att det förekommer vissa hinder för konkurrensen, men att dessa är av varierande slag och att inga hinder är mer framträdande än andra. Regeringen återkommer med ytterligare bedömningar i denna fråga.

Analys och slutsatser

Energieffektivisering bidrar till att åstadkomma ett ekologiskt hållbart och tryggt energisystem. Det finns många olika sätt att definiera, mäta och följa upp energieffektivisering. Den svenska politiken för energieffektivisering fokuserar på hela energisystemet och inkluderar målsättningar och åtgärder avseende såväl energitillförsel som slutanvändning. Samtliga sektorer i samhället berörs.

EU har som mål att minska den primära energianvändningen till 2020. I energieffektiviseringsdirektivet preciseras att den primära energianvändningen i EU27 år 2020 inte får överstiga 1474 Mtoe, vilket motsvarar 17 143 TWh. I direktivet anges även att den slutliga energianvändningen inte får överstiga 1078 Mtoe, vilket motsvarar 12 537 TWh.

I Sverige är målet inte att begränsa den primära eller slutliga energianvändningen. Målet är istället att minska energiintensiteten, dvs. kvoten mellan tillförd energi och BNP i fasta priser. I mitten av 1990-talet skedde ett trendbrott för energiintensiteten. Från 1970 fram till mitten av 1990-talet ökade energitillförseln kraftigt i Sverige. Därefter har den planat ut, även om den varierat mellan olika år. Detta samtidigt som värdet av den ekonomiska aktiviteten, definierat som BNP, fortsatt att öka. Sedan 1970

har energiintensiteten i den svenska ekonomin minskat med drygt 40 procent. Mellan 2000 och 2012 var minskningen cirka 21 procent. Sedan 2008 har energitillförseln per BNP-enhet minskat med knappt 6 procent. Den långsiktiga trenden är därmed en minskad energiintensitet i den svenska ekonomin. För enskilda år kan dock energiintensiteten variera trots styrmedel som verkar för en nedåtgående trend, bland annat beroende på om året varit milt eller kallt och aktiviteten i den svenska ekonomin samt av hur stor andel av elproduktionen som kommer från kärnkraft.

Sverige har även som mål att åstadkomma en energibesparing i slutanvändarledet. Målet är att till 2016 genomföra besparingar som motsvarar minst 9 procent av den årliga genomsnittliga slutanvändningen under perioden 2001–2005. Målet följs upp genom att beräkna och summera hur stor energibesparing olika styrmedel och åtgärder genererar. I Sveriges andra nationella handlingsplan för energieffektivisering rapporterades att energibesparingen avseende slutanvänd energi beräknas uppgå till motsvarande 15 procent jämfört med basåren. Den långsiktiga trenden för slutanvänd energi är att användningen är relativt konstant. 1973 uppgick den slutliga användningen till 381 TWh. 2012 uppgick den till 383 TWh. Samtidigt har befolkningen ökat med drygt 15 procent och BNP (fasta priser) mer än fördubblats. Energi användningen per capita respektive BNP-enhet har således minskat. Två av många anledningar till den minskade energiintensiteten i slutanvändarledet är industrins effektiviseringar och ekonomins strukturomvandling. En annan anledning är att olja för uppvärmning i stor utsträckning bytts ut mot fjärrvärme och elvärme, varmed energiomvandlingsförluster flyttas från slutanvändarsektorn till energiomvandlingssektorn.

Regeringen har i och med 2009 års klimat- och energipolitiska propositioner bedömt att statens insatser för att stimulera effektivare energianvändning, vid sidan av energi- och koldioxidskatter och reglering av olika produkters och byggnaders energiprestanda, framför allt bör inriktas på undanröjande av informations- och kunskapsbrister hos olika aktörer. Detta inkluderar åtgärder för att främja tidig marknadsintroduktion av och skapa legitimitet för ny energieffektiv teknik.

Energimyndigheten är den myndighet som ansvarar för samordning av statliga insatser och åtgärder för energieffektivisering. Boverket har dock ansvar för energikrav i byggnadsverk samt huvudansvar för systemet med energideklaration av byggnader. Energimyndigheten använder sig av olika metoder och kanaler för att nå ut till målgrupperna och så många beslutsfattare som möjligt inom hushåll, näringsliv och offentlig sektor. Insatser för att informera och öka kunskapen om energieffektivisering sker via direkt rådgivning, målgruppsspecifik information och verktyg tillgängliga på internet och genom sociala medier, samt olika aktörsnätverk, såväl branschvisa som med regionalt fokus.

Energimyndigheten gör bedömningen att intresset för och kunskapen om energifrågor och energieffektivisering ökat i omfattning under de senaste åren. Regeringen delar denna bedömning, men bedömer också att insatser för att undanröja informations- och kunskapsbrister, samt för att tidigt introducera och skapa legitimitet för ny teknik inom olika marknadssegment kommer att vara fortsatt relevanta för att nå ut bredare inom de sektorer där huvuddelen av arbetet sker idag, samt för att nå ut till fler sektorer. Regeringen bedömer att Energimyndighetens arbete för etablering av kontakter och nätverk inom både den offentliga och privata sektorn, lokalt, regionalt och nationellt, bör ge goda förutsättningar för ett fortsatt aktivt arbete för att påskynda energieffektivisering på marknadens villkor. Den kommunala energi- och klimatrådgivningen fyller en särskilt viktig funktion.

Såväl Energimyndigheten som Konjunkturinstitutet bedömer att målet om 20 procent minskad energiintensitet till 2020 jämfört med 2008 kommer att vara svårt att nå med nu beslutade styrmedel.

Det nya energieffektiviseringsdirektivet ska vara genomfört i svensk lagstiftning senast den 5 juni 2014. Regeringen avser att lämna förslag om lagstiftning och andra styrmedel för genomförande av direktivet i början av 2014.

Vid en kontrollstation under 2015 ska en samlad analys och bedömning göras av vägen för att nå de energi- och klimatpolitiska målen för 2020. Kontrollstationen omfattar inte politikens grundläggande inriktning men kan komma att leda till ytterligare justeringar av styrmedel och insatser. Förberedelser för denna kontrollstation har redan påbörjats inom Regeringskansliet. En

viktig del kommer att vara en oberoende utvärdering av de pågående energieffektiviseringsinsatserna. Resultat från denna utvärdering kan även komma att påverka regeringens förslag till genomförande av energieffektiviseringsdirektivet.

2.4.6 Förnybar energi

Mål

Genom riksdagens beslut om propositionen En sammanhållen klimat- och energipolitik – Energi (prop. 2008/09:163, bet. 2008/09:NU25 rskr. 2008/09:301) har en rad mål för förnybar energi satts upp för Sverige. Andelen förnybar energi 2020 ska vara minst 50 procent av den totala energianvändningen. Inom transportsektorn ska andelen förnybar energi samma år vara minst 10 procent. Båda dessa mål utgår från de krav som ställs på Sverige i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/28/EG av den 23 april 2009 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG (förnybartdirektivet).

Riksdagen antog den 26 maj 2010 ett nytt mål till 2020 för förnybar el inom ramen för elcertifikatsystemet motsvarande en ökning med 25 TWh jämfört med läget 2002 (prop. 2009/10:133, bet. 2009/10:NU16, rskr. 2009/10:279). Riksdagen har i juni 2009 beslutat om en nationell planeringsram för vindkraft motsvarande en årlig produktionskapacitet på 30 TWh till 2020 varav 20 TWh till lands och 10 TWh till havs (prop. 2008/09:163, bet. 2008/09:NU25, rskr. 2008/09:301).

Resultat

Användningen av förnybar energi ökar i alla sektorer. Sveriges andel förnybar energi i förhållande till slutlig energianvändning har ökat stadigt sedan början på 1970-talet och uppgick 2011 till 48 procent. Bioenergi och vattenkraft står för den största delen. Även värmepumparna gav ett betydande bidrag motsvarande cirka 10 TWh. År 2012 användes 142 TWh bioenergi och det producerades 78 TWh el i vattenkraftverken.

Den förnybara elproduktionen inom elcertifikatsystemet ökade med 1,7 TWh 2012, jämfört med året innan. Den största procentuella ökningen stod soleanläggningar för med 85 procent, vilket motsvarade en ökning med ca 0,5 GWh, jämfört med föregående år. Det största absoluta tillskottet stod vindkraften för med ca 1,1 TWh, vilket motsvarade en ökning med ca 17 procent, jämfört med föregående år. Under 2012 fanns vindkraftverk i 171 av Sveriges 290 kommuner. Vindkraftverk finns i samtliga av landets 21 län. Vidare ökade elproduktionen i biobränsleanläggningar med ca 0,2 TWh under året. Under 2012 producerades totalt 21,5 TWh förnybar el inom ramen för det svenska elcertifikatsystemet. Detta motsvarar en total ökning med 15 TWh jämfört med nivån 2002. Det största reella bidraget stod den biobränslebaserade elproduktionen för med cirka 46 procent. Vindkraften bidrog med ca 44 procent och vattenkraften med ca 10 procent.

Utfallet för 2012 bedöms ligga i linje med målet om en ökning av elproduktionen från förnybara energikällor med 25 TWh mellan åren 2002 och 2020. Sedan elcertifikatsystemets start i maj 2003 har det byggts över 2 000 nya anläggningar. Av dessa anläggningar är cirka 1 700 vindkraftverk.

Regeringens bedömning är att förnybartdirektivet är införlivat i svensk lagstiftning. När det gäller genomförandet av artikel 13.4, som handlar om minimikrav i byggregler och byggnormer för att främja användning av förnybar energi i nya byggnader och i befintliga byggnader som genomgår betydande renoveringar, är det regeringens bedömning att direktivet även i denna del är genomfört, men att vissa frågor om exempelvis styrmedlens träffsäkerhet och byggreglernas teknikneutralitet bör analyseras vidare i den kontrollstation som ska ske 2015 i enlighet med skrivelsen 2011/12:131 Vägen till Nära-nollenergibyggnader. Artikel 14.3, som handlar om certifiering av installatörer av små pannor, ugnar och värmepumpar som drivs av förnybar energi, är nu genomförd med ett frivilligt system. Regeringen kommer att följa utvecklingen för att säkerställa att direktivets krav uppfylls med denna lösning.

Förnybar elproduktion

Den 1 januari 2012 trädde avtalet mellan Sverige och Norge om en gemensam elcertifikatsmarknad i kraft. Under 2012 godkändes anläggningar

i Sverige och Norge med en förväntad normalårsproduktion om 3,2 TWh. Av denna produktion byggdes 2,8 TWh i Sverige och 0,4 TWh i Norge. Produktionen från dessa anläggningar ingår i det gemensamma målet om att öka den förnybara elproduktionen med totalt 26,4 TWh i de båda länderna från 2012 till 2020.

Priset på elcertifikat har sjunkit under 2010 och 2011 från en nivå på över 300 kronor per elcertifikat till en nivå om knappt 140 kronor per elcertifikat under februari 2012. Det är det lägsta priset sedan systemet infördes. Priserna steg därefter under andra halvan av 2012 och en bit in i 2013 för att sedan sjunka kraftigt under maj 2013 för att sedan återhämta sig under juni och juli till ett pris mellan 180 till drygt 190 kronor per elcertifikat.

I och med utgången av 2012 fasades merparten av de anläggningar som var i drift vid elcertifikatsystemets införande ut ur systemet. Totalt fasades 1 411 anläggningar ut (1 033 vattenkrafts anläggningar, 276 vindkraftsanläggningar och 102 biokraftsanläggningar). Deras angivna totalårsproduktion var 10,9 TWh (1,9 TWh vattenkraft, 0,3 TWh vindkraft och 8,7 TWh biokraft). Samtidigt har ett antal anläggningar godkänts för ny tilldelning, dvs. ytterligare en femton års period för hela eller delar av sin produktion. Sammantaget innebär detta att en produktion om ungefär 8,7 TWh lämnar elcertifikatsystemet.

Artikel 15 i förnybartdirektivet, om ursprungsgarantier för el, är sedan 2010 genomförd i Sverige genom lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el, förordningen (2010:853) om ursprungsgarantier för el samt Statens energimyndighets föreskrifter om ursprungsgarantier för el (STEMFS 2010:3). Från och med beräkningsåret 2012 gäller också Energimarknadsinspektionens nya föreskrifter avseende ursprungsmärkning av el (EIFS 2012:1). Det samlade svenska regelverket går något längre än vad förnybartdirektivet kräver då samtliga produktionsslag för el är berättigade för ursprungsgarantier. Direktivet ställer endast krav avseende den förnybara produktionen. Ursprungsgarantierna har rönt ett stort intresse hos branschen och 2012 utfärdades ursprungsgarantier motsvarande cirka 85 procent av den totala svenska elproduktionen. Det innebär att den svenska elmixen är synnerligen väldokumenterad. Den svenska handeln med ursprungsgarantier är fortfarande i en

utvecklingsfas, liksom intresset från slutkonsumenterna.

Regeringen har tillsatt en utredning (dir. 2012:29) för att se över reglerna om vattenverksamheter i miljöbalken och lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, den s.k. restvattenlagen. Enligt utredningens direktiv ska utredningen ta fram förslag till ändringar som ska säkerställa att alla tillståndspliktiga vattenverksamheter har tillstånd i överensstämmelse med de miljökrav som ställs i miljöbalken och att de lever upp till de krav som följer av Sveriges EU-rättsliga åtaganden i fråga om vattenkvalitet och påverkan på djur- och växtliv. Samtidigt ska en fortsatt hög regler- och produktionskapacitet i den svenska vattenkraftsproduktionen eftersträvas. Utredningen ska i ett delbetänkande senast den 1 oktober 2013 redovisa sina ställningstaganden i den del som avser analys av rättskraftens räckvidd för sådana tillstånd och äldre rättigheter som meddelats före ikraftträdandet av vattenlagen (1918:523). Uppdraget i övrigt ska slutredovisas senast den 31 maj 2014.

Biogas

De biogasprojekt som beviljats medel från anslaget 1:9 *Energiteknik* förväntas resultera i att volymen biogas ökar med ca 10 procent och att koldioxidutsläppen minskar med ca 30 000 ton per år. Huvuddelen av satsningen på biogas har gått till projekt som fokuserar på ökad produktion eller uppgradering till fordonsgas. Vid utgången av 2012 hade även 53 biogas-anläggningar beviljats investeringsstöd via landsbygdsprogrammet, vilket är en ökning med 20 anläggningar jämfört med 2011.

Därtill har investeringsstöd beviljats till bl.a. uppgradering av äldre anläggningar, hygieniseringsanläggningar och gödselbrunnar.

Transportstyrelsen och Jordbruksverket har fått i uppdrag att genomföra det s.k. MEKA-projektet (Metandieselefterkonvertering av arbetsmaskiner). Projektet syftar till att utveckla biogasdrift för arbetsmaskiner samt är ett sätt att arbeta med framtagandet av ett nytt regelverk för efterkonvertering av arbetsmaskiner till förnybara bränslen. Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 november 2015. Utöver dessa satsningar har biogas varit ett prioriterat område också i internationella samarbeten och för statligt stöd till svenska företags satsningar på innovativ teknikexport.

Solceller

Det finns sedan 2009 ett särskilt statligt stöd för att främja installation av solceller som syftar till att öka användningen av solcellssystem, öka antalet aktörer som hanterar sådana system i Sverige och till att sänka systemkostnaderna.

Kostnaderna för solcellsmoduler har sjunkit märkbart under stödperioden. Detta ledde till att stödnivån fr.o.m. den 1 november 2011 reducerades från 60 procent till 45 procent genom en ändring av förordningen (2009:689) om statligt stöd till solceller. Stödet för installation av solceller förlängdes även med ett år och 60 miljoner kronor anvisades för 2012.

Energimyndigheten har 2012 betalat ut 57,5 miljoner kronor till Boverket som hanterar utbetalningarna av stödet via länsstyrelserna. 2012 beviljades 609 ansökningar om stöd och motsvarande siffra för 2011 var 249 ansökningar om stöd.

Kostnaderna för investeringar i solceller har fortsatt att sjunka. Medelpriset på de anläggningar som erhållit solcellsstöd har gått från 68 000 kr/kW 2010 till 56 000 kr/kW 2011 och 35 000 kr/kW 2012. Den huvudsakliga anledningen till detta är den globala nedgången för priset på solcellsmoduler. Det svenska solcellsstödet har i princip inte haft någon påverkan på den utvecklingen, men det svenska stödet har sannolikt bidragit till lärande bland svenska aktörer vilket resulterat i sänkta installationskostnader och väl fungerande system.

Genom beslut om budgetpropositionen för 2013 förlängdes stödet till investering i solceller fram till och med 2016. Ytterligare 210 miljoner kronor tillfördes för ändamålet. Den 20 december 2012 genomfördes även en ytterligare ändring av förordningen (2009:689) om statligt stöd till solceller. Stödnivån har nu sänkts till 35 procent av godkända kostnader.

Prisutvecklingen för solcellsmoduler har inte minst drivits genom utvecklingen i Kina. Den 6 september 2012 inledde EU-kommissionen, efter klagomål från vissa europeiska tillverkare, en antidumpningsundersökning i fråga om solcellsmoduler från Kina. Den 8 november 2012 inleddes även en antisubventionsundersökning om samma vara.

Kommissionens utredningar kan leda till att en särskild tull kommer att införas. Besked förväntas senast i december 2013.

Vindkraft

Utbyggnaden av svensk vindkraft fortsätter. I slutet av 2012 fanns totalt 2 385 vindkraftverk och den installerade effekten var 3 607 MW. Produktionen av el från vindkraft var rekordstor och uppgick till 7,2 TWh 2012. Det är en ökning med 18 procent jämfört med 2011.

I syfte att främja utbyggnaden av vindkraft har regeringen avsatt medel för marknadsintroduktion av vindkraft, de s.k. pilotpengarna. Under 2012 har vindpilotprojekten Dragaliden, Gabrielsberget samt projektet Storskalig vindkraft i södra Sveriges skogsområden med en sammanlagd normalårsproduktion om 469 GWh/år avslutats. Projekten bidrar till betydelsefull kunskap om bl.a. mer hållbara och kostnadseffektiva etableringsmetoder, tekniska lösningar för att förbättra produktionsförutsättningarna i norra Sverige samt att öka kunskapen om produktionsförhållandena i södra Sverige. Inom kunskapsprogrammet Vindval har två forskningsprojekt avslutats som berör acceptans och kulturmiljö i relation till vindkraft. Tre syntesprojekt som berör vindkraftens effekter på marin miljö, människors intressen och däggdjur på land har genomförts. Programmet är av betydelse för att stärka planerings- och tillståndprocesserna vid vindkraftsetablering. Energimyndigheten beslutade under 2012 om en ny samlad satsning om 4,6 miljoner kronor för bearbetning och kommunikation av Vindvals resultat. Vindval har under 2013 organiserat en internationell forskningskonferens (CWE 2013) som bidragit till att avsluta och samla upp resultat från två programperioder. Energimyndigheten arbetar vidare med att utvärdera och planera en fortsatt satsning inom vindkraftens miljöeffekter.

Åtgärder för att underlätta processerna kring utbyggnaden av vindkraft har genomförts. Webbportalen Vindlov (www.vindlov.se) har utvecklats vidare. Vindlov är en webbplats där all offentlig information om tillståndprocessen för att bygga vindkraftverk finns samlad och portalen drivs i samarbete med omkring 20 myndigheter som är involverade i tillståndprocessen. Samordnande myndighet för projektet är Energimyndigheten.

Den webbaserade nationella databasen Vindbrukskollen har tagits i drift som en del i Vindlov. Vindbrukskollen kompletterar webbportalen som kartstöd med Sveriges alla vindkraftverk (planerade och befintliga) samt infra-

struktur och områden av relevans för vindkraftstillstånd. Samtidigt tillhandahåller den en e-ansökningstjänst för projektörer och myndigheter där tillstånd kan lämnas in och följas upp.

Nätverket för vindbruk stöder varje år en rad regionala initiativ, vars erfarenheter vindkraftsatsningar i hela landet sedan kan dra nytta av. Verksamheten skapar förutsättningar för en väl förankrad och bra lokaliserad utbyggnad av vindkraft, som också ger mervärde lokalt. Ett exempel är en nyligen avrapporterad studie från Gotland. Studien visar att med kompletterande investeringar i väderradarutrustning kan större del av konflikterna mellan väderradarsystem och ny vindkraft lösas. Ett annat projekt som avrapporterats under året är Biegga-rådgivning om vindkraft vid Svenska samernas riksförbund. Vindkraftsamordnarna har under 2012 fortsatt sitt arbete med att främja vindkraften genom ett stort antal kontakter med företag, myndigheter och kommuner.

Boverket har, i enlighet med förordningen (2007:160) om stöd till planeringsinsatser för vindkraft, till regeringen redovisat sin utvärdering och uppföljning av stödet till planeringsinsatser för vindkraft. Syftet med att införa ett stöd till planeringsinsatser var att klarlägga förutsättningarna för utbyggnaden av vindkraftsanläggningar samt att stimulera den fysiska planeringen av vindkraft. Totalt har 212 kommuner och 13 länsstyrelser sökt stödet och arbetat med att ta fram planeringsunderlag och/eller arbetat med vindkraft i en översiktsplansprocess (dnr N2013/1231/E). Av kommunernas slutredovisning framgår att de har en planeringsberedskap för utbyggnad av vindkraft om ca 100 TWh. På grund av olika redovisningsmetoder har Boverket inte haft möjlighet att kvalitetssäkra denna uppgift. Boverket gör bedömningen att det nu finns en beredskap för att uppfylla den av riksdagen beslutade planeringsramen för vindkraft om 30 TWh till 2020.

I mars 2013 redovisade Försvarmakten regeringens uppdrag om de åtgärder myndigheten vidtagit eller avser att vidta med anledning av Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) rapport om en internationell jämförelse av olika försvarsmakters, särskilt flygvapnets, verksamhet och vindkraftutbyggnad i närheten av militära flygplatser (dnr Fö2013/571/MFI). Regeringen behandlar denna redovisning under utgiftsområde 6. Redovisningen omfattar bl.a.

frågor om att öka kunskapen hos berörda myndigheter, kommuner och aktörer om hur vindkraften påverkar Försvarmaktens verksamhet, att informera om områden där det inte föreligger konflikt med försvarsintresset och Försvarmaktens överväganden i detta avseende samt att så långt möjligt ge tydliga motiveringar i de enskilda fallen när myndigheten avstyrker en vindkraftsetablering.

Förnybar energi i transportsektorn

Andelen förnybara drivmedel i vägtrafiken uppgick enligt preliminära uppgifter till 8,1 procent under 2012, vilket är en ökning med 1,3 procentenheter jämfört med föregående år. Under året har användningen av etanol minskat något, men detta har mer än väl kompenseras av en ökad användning av biodiesel.

Andelen förnybar energi i transportsektorn (beräknat i enlighet med den metod som föreskrivs i förnybartdirektivet) uppgick under 2012 till 11,8 procent vilket är en ökning med 2 procentenheter jämfört med 2011. Då direktivets mål för transportsektorn är 10 procent förnybar energi Sverige redan uppnått detta mål. Skillnaden mellan andelen biodrivmedel i vägtrafiken och andelen förnybar energi, beräknat i enlighet med direktivets bestämmelser, förklaras av att förnybar el till bantrafik samt dubbelräkning av bränslen som producerats på vissa avfalls- och restprodukter ingår i den senare beräkningen.

I denna proposition föreslår regeringen ett kvotpliktsystem för ökad låginblandning av biodrivmedel, och ändrade regler om drivmedelsbeskattning (Se volym 1 kapitel 6).

Analys och slutsatser

Enligt den lägesrapportering om utvecklingen av förnybar energi som lämnades till Europeiska kommissionen i november 2011 (dnr N2011/6291/E) ökar andelen förnybar energi i Sverige i snabbare takt jämfört med den bedömning som regeringen gjorde i Sveriges handlingsplan för förnybar energi (dnr N2009/7789/E). Andelen förnybar energi uppgick 2011 till 48 procent. Sverige kommer i enlighet med artikel 22 i förnybartdirektivet att lämna in sin andra lägesrapport om utvecklingen av förnybar energi senast den 31 december 2013.

Det förväntade överskottet tillsammans med relativt sett låga kostnader för ny förnybar energi innebär att det finns goda förutsättningar för Sverige att utnyttja de s.k. samarbetsmekanismerna i förnybartdirektivet för att därigenom bidra till att EU:s mål för förnybar energi till 2020 nås till minsta möjliga kostnad. Vid Näringsdepartementet har sonderingar genomförts på tjänstemannanivå med ett antal andra medlemsländer om möjligheten att genomföra gemensamma projekt. För tillfället är intresset för sådana projekt svagt. Detta kan dock komma att ändras i takt med att 2020 närmar sig och prognoser ersätts av verkligt utfall. Den gemensamma elcertifikatsmarknaden mellan Sverige och Norge är den första tillämpningen av samarbetsmekanismerna.

När det gäller utbyggnaden av förnybar elproduktion i Sverige bedömer regeringen att elcertifikatsystemet fungerar väl. Aktörerna på elcertifikatsmarknaden har anpassat sig till systemet och en omfattande utbyggnad av förnybar elproduktion sker och planeras. Den hittillsvarande ökningen av elproduktionen inom ramen för systemet ligger i linje med de mål som har satts upp. Utbyggnaden har t.o.m. gått något snabbare än förväntat, vilket bidragit till en viss reserv av elcertifikat på marknaden. Vid utgången av 2012 fasades merparten av de äldre produktionsanläggningarna ut ur elcertifikatsystemet. I Energimyndighetens uppdrag att ta fram underlag inför kontrollstationen för elcertifikatsystemet 2015 ingår bl.a. att analysera den historiska utvecklingen inom systemet med avseende på elcertifikatspriser, reserven av elcertifikat och utfasning av anläggningar.

Sammantaget anser regeringen att systemet är ett effektivt styrmedel för att nå uppställda mål för produktionen av förnybar el.

Vindkraften har en stor outnyttjad potential i Sverige och regeringen bedömer att det kommer att krävas en omfattande utbyggnad av vindkraften för att nå de mål som har satts upp inom ramen för elcertifikatsystemet. Enligt Energimyndighetens prognoser förväntas vindkraften öka till 12 TWh.

Planeringsramen för vindkraft om 30 TWh till 2020 är ett sätt för regeringen att ytterligare synliggöra behovet av att skapa planmässiga förutsättningar för vindkraften. Det är angeläget att samtliga berörda centrala myndigheter, länsstyrelser och kommuner bidrar i detta arbete. Regeringen kan konstatera den kraftfulla

effekten av den beslutade planeringsramen, det statliga stödet till planeringsinsatser och det genomförda planeringsarbetet, i och med att Boverket redovisat att arbetet har lett fram till en av kommunerna uppskattad planeringsberedskap för vindelsproduktion på över 100 TWh/år. Vindkraft byggs ofta ut i glesbefolkade landsbygdsområden, och kan därför bli ett betydelsefullt bidrag till den lokala ekonomin, exempelvis genom nya arbetstillfällen och en mer differentierad ekonomi. Med utgångspunkt i den nu mycket omfattande planeringsberedskap som Boverket redovisat anser regeringen att planeringen av vindkraft inom ramen för kommunernas fysiska planering bör vara ett viktigt underlag för arbetet med den fortsatta vindkraftsutbyggnaden. Vidare bör den kunskap och erfarenhet som har byggts upp i och med den fysiska planeringen om vindkraft, i samband med stödet för planeringsinsatser för vindkraft, också tas till vara för det fortsatta planeringsarbetet, vilket behöver inriktas mot att genom lokal förankring öka möjligheten att kunna använda bra vindlägen utifrån goda lokala förutsättningar.

Energimyndighetens arbete med det nationella nätverket för vindbruk och dess noder, tillsammans med vindkraftsamordnarna respektive Boverkets arbete med bidrag för översiktsplanering, skapar kontinuerligt förbättrade förutsättningar, inom ramen för elcertifikatsystemet, för en kostnadseffektiv utbyggnad av vindkraft i Sverige.

Vissa goda vindlägen återfinns i områden som har olika former av skydd. Av Naturvårdsverkets vägledning om etablering av vindkraft i Natura 2000-områden (dnr M2011/3980/Ma) framgår att etablering huvudsakligen är möjlig i sådana delar av Natura 2000-området där det inte förekommer livsmiljöer eller arter som området avser att skydda. En miljöprovning måste ske i varje enskilt fall. Regeringen har anvisat särskilda medel för forskning om vindkraftens effekter på miljö, natur och människa: dvs. forskningsprogrammet Vindval. De studier som tagits fram inom detta program påvisar inga stora negativa effekter av hittills gjorda vindkraftsetableringar. Där skador ändå uppstått har de främst varit riktade på fåglar - rovfåglar och hönsfåglar - samt fladdermöss som drabbats.

Regeringen anser att samverkan mellan berörda myndigheter bör fortsätta att utvecklas när det gäller frågan om utbyggnad av vindkraft.

Detta för att utbyggnaden, utifrån rättssäkra tillståndsprocesser och med beaktande av övriga riksintressen, så långt det är möjligt och lämpligt ska kunna ske där vindförhållandena är gynnsamma. Det är också angeläget att fler vindkraftsprojektörer på olika sätt anstränger sig för att skapa en god lokal förankring för olika vindkraftsetableringar. God lokal förankring kan öka möjligheten att kunna använda bra vindlägen utifrån goda lokala förutsättningar.

När det gäller förnybar energi i transportsektorn föreslår regeringen i denna proposition ett kvotpliktsystem för ökad låginblandning av biodrivmedel, och ändrade regler om drivmedelsbeskattnings (Se volym 1 kapitel 6).

2.4.7 Energiforskning

Mål

Målet för forskning och innovation inom energiområdet är att bygga upp sådan vetenskaplig och teknisk kunskap och kompetens som behövs för att genom tillämpning av ny teknik och nya tjänster möjliggöra en omställning till ett långsiktigt hållbart energisystem i Sverige, samt att utveckla teknik och tjänster som kan kommersialiseras genom svenskt näringsliv och därmed bidra till hållbar tillväxt och energisystemets omställning och utveckling såväl i Sverige som på andra marknader.

Verksamheten har under året varit indelad i sex temaområden. Statens energimyndighet (Energimyndigheten) ska för varje temaområde formulera visioner, mål och prioriteringar avseende vetenskaplig kunskap, teknikutveckling, kommersialisering, m.m.

Energimyndigheten ska bidra till att den kunskap som behövs för energisystemets omställning och utveckling finns inom industrin, vid universitet och högskolor och den övriga offentliga sektorn samt se till att resultat och metoder från energisystemstudier integreras i myndighetens verksamhet.

Energimyndigheten ska vidare främja svenskt näringslivs utveckling och marknadsintroduktion av nya produkter och tjänster som bidrar till omställningen i Sverige och globalt, samt bidra till kommersialisering av resultat genom att stödja projekt som bedöms ha

kommersiell potential såväl finansiellt som med affärsutvecklande åtgärder.

Resultat

I det följande redovisas resultaten av den forsknings- och innovationsverksamhet som finansieras helt eller delvis från anslaget 1:5 *Energiforskning*. Dessa medel disponeras i huvudsak av Energimyndigheten.

Under 2012 uppgick beviljade medel för forskning, utveckling och demonstration till totalt 1 090 miljoner kronor, jämfört med 1 411 miljoner kronor under föregående år.

De högre beloppen tidigare år kan delvis förklaras med de särskilda medel som regeringen anvisade 2009 för storskalig demonstration.

Temaområdet Byggnaden som energisystem

Verksamheten inom detta temaområde syftar till att ta fram ny kunskap, produkter och tjänster som kan bidra till effektivare energianvändning och lägre energikostnader i bebyggelse samt till ökad användning av uppvärmningssystem baserade på förnybar energi.

Under 2012 beviljades stöd med 65,5 miljoner kronor inom området. Insatser som prioriterats är bland annat

- Centrum för energi och resurseffektivt byggande och förvaltning och insatser inom energi- och resurseffektivt byggande, boende och förvaltning.
- Programmet Resurseffektiva kyl- och värmepumpsystem som syftar till att ge förutsättningar för en effektiv energianvändning med hjälp av värmepumpande teknik.
- Studier av samverkan mellan tekniska system, it, information och beteende inom programmen Energisystem samt Energi, it och Design (EID).
- Programmet Spara och Bevara, som handlar om Energieffektivisering i kulturhistoriska byggnader.

Temaområdet Transport

Huvudfokus för temaområdet är introduktion av förnybara drivmedel och utvecklingen av energieffektivare energiomvandlingssystem och fordon, i första hand för vägtrafiken.

Under 2012 beviljades stöd med sammanlagt 322,4 miljoner kronor inom området. Aktiviteter som prioriterats under 2012 inkluderar:

- Utveckling och kommersialisering av el- och hybridfordon inom bl.a. Elfordonsprogrammet, Miljöriktad fordonsforskning och Energieffektiva vägfordon.
- Demonstration och affärsutveckling avseende andra generationens drivmedel.

Temaområdet Bränslebaserade energisystem

Under 2012 beviljades stöd med 220,7 miljoner kronor inom området. Prioriterade delområden under året var:

- De tre bränsleprogrammen Tillförsel, Omvandling och Hållbarhet som har fokus på säker, hållbar och kostnadseffektiv tillförsel och användning av biobränslen. Programmen, som genomförs i nära samverkan med varandra, hanterar hela bränslekedjan.
- Utvecklingen av effektiva kraftvärmetekniker baserade på biobränslen.

Temaområdet Energiintensiv industri

Svensk basindustri använder stora mängder el- och värmeenergi. Energieffektivisering kan bidra till bättre konkurrenskraft genom minskade kostnader.

Under 2012 beviljades stöd med 92,6 miljoner kronor inom området. Prioriterade delområden under året var:

- Insatser för ökad energieffektivisering i industrins processer inom programmet Effektivisering av industrins energianvändning.
- Mekmassa-initiativet, där det primära målet är att bidra till att minska det totala behovet av elenergi vid framställningen av produkter med innehåll av mekanisk och/eller kemisk massa.

Temaområdet Kraftsystemet

Temaområdet inbegriper delområdena Vattenkraft, Vindkraft, Solel, Havsenergi, samt utvecklingen av framtidens elnät, inklusive smarta nät. Den forskning och utveckling som bedrivs inom dessa fem utvecklingsområden är inriktade på att utveckla tekniskt-, miljö- och kostnadseffektiva produktionstekniker som på ett fördelaktigt sett kan integreras i kraftsystemet.

Under 2012 beviljades stöd med 247,6 miljoner kronor inom området.

Under hösten 2012 har arbetet med att förbereda ett forskningsprogram kring fordonsbatterier och batteriåtervinning med medel från Naturvårdsverkets Batterifond påbörjats.

Temaområdet Energisystemstudier

Energisystemstudier är en viktig förutsättning för möjligheterna att bygga ett miljömässigt, ekonomiskt och socialt uthålligt energisystem. Ökad förståelse och kunskap om energisystemet bidrar indirekt till uppfyllandet av samtliga energipolitiska mål. Området har tydliga kopplingar till det utredningsarbete som bedrivs på Energimyndigheten. Analyser inom området klarlägger bl.a. hur olika delar av systemet påverkar varandra. Inom temaområdet finansieras även övergripande internationellt samarbete.

Under 2012 beviljades stöd med 141,5 miljoner kronor inom området. Prioriterade delområden och verksamhet är bland annat:

- Forskning och analys av energi-, miljö- och klimatpolitiska mål och styrmedel och deras konsekvenser samt analys av energimarknadernas funktion och framtidsutmaningar.
- Forskning som analyserar och ger underlag till de globala klimatförhandlingarna.
- Beteenderelaterad energiforskning.

Affärsutveckling och kommersialisering

Under perioden 2006–2011 har 52 bolag beviljats villkorsslån för affärsutveckling och kommersialisering. Under 2012 ökade utlånat kapital med 127 miljoner kronor och uppgår till totalt 272 miljoner kronor fördelade på 54 företag.

Energimyndigheten genomför även informationsinsatser. Som ett uppdrag inom miljöteknikstrategin har myndigheten tagit fram marknadsöversikten Investera i cleantech samt utökat den till att inkludera miljöteknikområdet.

Myndigheten har även i samverkan med bl.a. Exportrådet genomfört ett antal internationella arrangemang. Under 2012 deltog omkring 70 företag och organisationer i insatserna.

Energiinriktad grundforskning

Energimyndigheten har sedan 2006 ett samarbete med Vetenskapsrådet beträffande energiinriktad grundforskning.

En gemensam grundforskningskommitté har bedömt projekten och baserat på kommitténs rekommendationer överfört ansökningar från Vetenskapsrådet till Energimyndigheten för finansiering. Från 2012 års utlysning har beslut fattats om sammanlagt stöd med 68,3 miljoner kronor för 18 projekt.

Internationellt samarbete

Under 2012 har Energimyndigheten deltagit i och stöttat svenskt deltagande i ett stort antal internationella forskningssamarbeten, främst inom ramen för EU, det nordiska samarbetet och International Energy Agency (IEA).

Inom EU sker insatserna främst inom SET-planen (Strategic Energy Technology Plan) och sjunde ramprogrammet för forskning och innovation. Dessutom har Energimyndigheten bidragit till svenska aktörers deltagande i utlysningen inom programmet NER300, ett europeiskt finansieringsprogram.

Verksamheten inom SET-planen syftar till att de europeiska målen för 2020 nås och anta de utmaningar som energisektorn står inför. Sverige deltar aktivt i de fyra industriinitiativen för vind, smarta nät, bioenergi och smarta städer. Energimyndigheten har dessutom genom så kallade ERANET-program deltagit i samarbetet med andra EU-stater. Inom ERANET Bioenergy har en gemensam utlysning avseende biogas och energigrödor genomförts tillsammans med myndigheter från Irland, Tyskland, Polen och Storbritannien. Utlysningen har resulterat i fyra beviljade projekt med svenskt deltagande, med ett totalt stödbelopp om 9 miljoner kronor. Inom bioenergiområdet har dessutom ett flertal medlemsländer, däribland Sverige, samlats kring en ERANET Plus-utlysning som gäller demonstration av ny teknik. Insatser har även gjorts för att ta fram en Europeisk vindatlas.

Inom programmet NER300 för stöd till stora demonstrationsprojekt har Energimyndigheten ansvarat för hanteringen av de svenska ansökningarna. Nio svenska ansökningar lämnades slutligen in. Tre svenska projekt (Pyrogrot, GoBiGas 2 och Vindpark Blaiken) låg i topp bland de 23 förnybara energiprojekten och rekommenderas för stöd i denna omgång.

Inom IEA har myndigheten fortsatt varit aktiv i 25 så kallade Implementing Agreements (IA) med syftet att effektivisera FoU-verksamheten genom samarbete, samt bedriva teknikbevakning.

Inom ramen för regeringsuppdraget Uppdrag att stärka det svensk-kinesiska forsknings- och innovationssamarbetet har Energimyndigheten inlett ett samarbete med Verket för innovationssystem (Vinnova) avseende internationell samverkan för miljöinnovationer med inriktning mot Kina (dnr U2012/907/F).

Demonstrationsanläggningen i Hainan har blivit försenad och ny preliminär tidpunkt för invigning är november 2013. Fortsatt samarbete inom bl. a. biogasområdet kan bli aktuellt inom ramen för programmet Internationell samverkan för miljöinnovationer, en myndighetsgemensam satsning mellan Vinnova och Energimyndigheten och på den kinesiska sidan MOST (Ministry of Science and Technology). Utvärdering av projektförslag pågår och ska förhandlas med MOST under hösten 2013. Inom det nordiska samarbetet har Energimyndigheten bidragit till verksamheter inom nordisk energi-

forskning och till ToppForskningsInitiativet (TFI).

Mellan Sverige och Norge pågår ett samarbete kring elfordon. Arbetet har resulterat i ett nätverk för erfarenhetsutbyten kring elfordonsfrågor, gemensamma riktlinjer för utformning av hänvisningsskylt för laddning av elfordon, ändringar av ett antal föreskrifter för laddning av elfordon samt större samverkan kring trafik med elfordon mellan länderna.

Beviljade medel

I tabell 2.6 redovisas antal beslut och beviljade stöd till forskning, utveckling och demonstration fördelat på de sex temaområdena. Under 2012 minskade de beviljade beloppen jämfört med tidigare år. Denna minskning beror till stor del på att de särskilda medel som regeringen ställt till förfogande för storskaliga demonstrationsinsatser för åren 2009–2011 inte längre disponeras av Energimyndigheten.

Tabell 2.6 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 21 Energi Energiforskning, utveckling och demonstration - antal beviljade projekt och beviljade medel fördelade på sex temaområden 2010–2012

Temaområde	2010		2011		2012	
	Antal	mnkr ¹	Antal	mnkr ¹	Antal	mnkr ¹
Byggnaden som Energisystem	78	59,3	50	62,9	66	65,5
Transportsektorn	471	610,4	191	694,3	223	322,4
Bränslebaserade Energisystem	126	200,4	115	180,5	160	220,7
Energiintensiv industri	58	111,2	56	92,8	76	92,6
Kraftsystemet	87	235,2	88	255,2	90	247,6
Energisystemstudier, m.m. inkl. övergripande internat. samarbete	152	115,5	134	125,6	136	141,5
Summa Energimyndigheten	672	1 332	634	1 411,3	751	1 090,3

Samfinansieringsgraden, dvs. andra aktörers ekonomiska bidrag till de projekt som finansieras med anslag från utgiftsområdet, minskade markant under 2012. Även detta beror till stor del på att den tidsbegränsade särskilda

satsningen på storskalig demonstration går mot sitt slut. För demonstrationsinsatser krävs generellt 75 procents medfinansiering från näringslivet.

Tabell 2.7 Samfinansiering av forskning, utveckling och demonstration 2010–2012

	2010		2011		2012	
	Mnkr	%	Mnkr	%	Mnkr	%
Summa statlig och företagsfinansiering	3 395	100 %	3 815	100 %	2 026	100 %
Energimyndigheten (staten)	1 332	39 %	1 411	37 %	1 090	54 %
Företag/branschorganisation	2 063	61 %	2 404	63 %	936	46 %

Samma underliggande orsak har även lett till att andelen stöd som beviljats till företag minskat under 2012.

Andelen beviljade projektmedel av i inkomna ansökningar sökt belopp uppgick 2012 till 42 procent. Ansökningar och beviljat inkluderar

externa medel från Vinnova avseende Fordonsstrategisk forskning och innovation (FFI) som hanteras av Energimyndigheten.

Tabell 2.8 Beviljade projekt 2012

	mnkr	Antal projekt
Ansökningar	1 522	493
Beviljat för perioden t.o.m. 2016	643	285
Beviljningsgrad	42 %	58 %

Beviljade medel fördelas på olika typer av insatser i enlighet med tabellen 2.9.

Tabell 2.9 Beviljade projekt fördelat på kategorier

Aktivitet	mnkr	Andel
Energiriktad grundforskning	64	6 %
Kompetenscentra och andra centra	117	11 %
Forsknings- och utvecklingsprogram	238	22 %
Samverkansprogram	93	9 %
Forskning och innovation	368	34 %
Fordonsstrategisk Forskning och Innovation (FFI)	123	11 %
Demonstration av elfordon	22	2 %
Internationellt	59	5 %
Övrigt	7	1 %
Totalt	1 090	100 %

Med Forsknings- och utvecklingsprogram avses program med universitet och högskola som främsta utförare, men med företrädare för forskare, samhälle och näringsliv i styr- och referensgrupper.

Samverkansprogram sker i samverkan med näringslivet, t.ex. genom branschorganisationer.

Verksamheten kring forskning och innovation innehåller dels myndighetens stöd till affärsutveckling och såddfinansiering, dels enskilda utvecklings- och demonstrationsprojekt.

Delprogrammet Energi och miljö inom Fordonsstrategisk Forskning och Innovation genomförs i enlighet med det särskilda avtalet mellan staten och den svenska fordonsindustrin.

Utvärderingar och uppföljningar

Under 2012 har sexton större program, centra och projekt genomgått oberoende utvärderingar avseende kvalitet och relevans. Utvärderingarna har i regel utförts av en grupp med deltagare från såväl industri som universitet eller högskolor.

Utvärderingarna av Forskningsprogrammen Elektra, Svenskt VattenkraftCentrum (SVC), Vindforsk III, Forskningsprojektet Centrum för Förnybar Eleleenergiomvandling etapp II (CFE II), Värmeforsk Skogsindustriellt program, Svartlutförgasningsprogrammet, Energigas-tekniskt utvecklingsprogram, Fjärrsyn II, FoU-programmet Energi, IT och Design etapp 2, Allmänna Energisystemstudier (AES), samt Finansierade projekt Innventia visar generellt att

verksamheterna uppfyller uppställda mål och syften. De flesta verksamheterna bidrar till bättre samverkan mellan aktörerna i innovations-systemet.

I några fall ges rekommendationer till förbättringar eller pekas på svårigheter. Verksamheten inom Fjärrsyn II har exempelvis haft svårigheter med att få till stånd en regelrätt användning av resultaten i praktiken. När det gäller FoU-programmet Energi, IT och Design etapp 2 säger utvärderarna att programperioden varit för kort för att ha kunnat bygga upp en långsiktig nationell kompetens på området. Utvärderarna rekommenderar även Energimyndigheten ett aktivare förhållningssätt för att synergieffekter ska kunna tas till vara. När det gäller CFE II redovisas en del reflektioner om hur den framtida verksamheten bör utformas.

Två utvärderingar avser internationellt samarbete; dels utvärderingen av EU-samarbetena ERA-NET Bioenergy, PV ERA-NET och Eracobuild, dels utvärderingen av samarbetet inom IEA Bioenergy.

Samarbetet inom EU-projekten har enligt utvärderarna lett till ökad kvalitet och kostnadseffektivitet. Samtidigt är antalet påtagliga exempel på näringslivsutveckling från projekten få. Det är därför viktigt att överväga projektens relevans för näringslivet och ökad medverkan från näringslivet inför eventuell ny medverkan i ERA-NET och gemensamma utlysningar.

Det svenska deltagandet i de olika annexen inom IEA Bioenergy är enligt utvärderingen ett kostnadseffektivt sätt att bedriva internationellt samarbete och kunskapsutbyte kring bioenergi. Samarbetet skapar mervärde för svensk verksamhet genom att synliggöra denna i ett internationellt sammanhang, samtidigt som Sverige får tillgång till en enorm mängd kunskap från övriga medlemsländer. Enligt utvärderingen behöver dock den nationella informationsspridningen förbättras. De rapporter som publiceras är företrädesvis av vetenskaplig och teknisk karaktär, vilket gör att målet med ökad avseende resultatspridning och implementering av resultat.

En av de utvärderade verksamheterna har avbrutits i förtid. Det gäller Elbilsprojektet ZE Saab 9.3, som avslutades i samband med Saab Automobiles konkurs i december 2011. Utvärderingen finner att huvuddelen av utvecklingsarbetet hann göras, men att endast fem av planerade 80 utvecklingsbilar har byggts.

Resultaten kan ändå ses som värdefulla då de var en bidragande faktor till att det nybildade elbilsföretaget NEVS AB kunde ta över delar av Saabs konkursbo. Utvärderingen framförde viss kritik mot Energimyndighetens långa berednings- och beslutsprocesser, men fann att det vid beslutstillfället inte var rimligt att kunna förutse de problem som projektet skulle komma att drabbas av.

Sammanställningar och analyser

Energimyndigheten har under 2012 låtit genomföra följande sammanställningar och analyser:

- Möjligheter och behov för en utvidgning av värdekedjan för avancerade energilager i Sverige.
- Strategiska färdplaner för delprogrammen inom Fordonsstrategisk Forskning och Innovation (FFI).

- Analys av kompetensgap (framförallt brist på framtida kompetens) inom FFI.
- Kartläggning av energirelaterad byggforskning i Sverige.

Energimyndigheten har även medverkat i arbetet med OECD:s studie "Greening Household Behaviour" som baseras på svar från ca 12 000 hushåll i elva länder (Sverige, Australien, Kanada, Chile, Frankrike, Israel, Japan, Korea, Nederländerna, Spanien och Schweiz). Studien fokuserar på hushållens beteenden inom fem empiriska områden: energi, vatten, mat, transport och avfall och studien kommer att publiceras under 2013.

Antal doktorander, examina m.m.

I tabell 2.10 redovisas antalet avlagda licentiats- och doktorsexamina. Det totala antalet examina som myndigheten medfinansierar är mindre 2012 än det var 2011, men större än 2010.

Tabell 2.10 Antal hel- eller delfinansierade licentiat- och doktorsexamina 2010–2012

Temaområde	2010		2011		2012	
	Dr	Lic	Dr	Lic	Dr	Lic
Byggnaden som Energisystem	3	2	5	5	4	2
Transportsektorn	12	12	37	20	20	19
Bränslebaserade Energisystem	11	2	11	6	15	2
Energiintensivindustri	2	8	7	3	3	0
Kraftsystemet	21	27	27	26	32	17
Energisystemstudier, övrigt, m.m.	0	2	1	2	3	4
Total	49	53	88	62	77	44

I tabell 2.11 redovisas även fördelningen uppdelat på män och kvinnor. Det är svårt att utläsa någon trend ur siffrorna, men man kan konstatera att det fortfarande finns en stark underrepresentation av kvinnor på området.

Tabell 2.11 Finansierade licentiat- och doktorsexamina fördelat på kvinnor och män, i procent av totala antalet finansierade examina

	2010		2011		2012	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Doktorer %	63	37	84	16	81	19
Licentiat %	66	34	71	29	66	34

Analys och slutsatser

Omfattningen av beviljade medel till forskning, utveckling, demonstration, affärsutveckling och kommersialisering inom energiområdet

minskade under 2012 jämfört med åren innan. Orsaken är till stor del att de tidsbegränsade medel regeringen ställt till förfogande för storskalig demonstration under 2009–2011 nu inte längre är tillgängliga. Detta inverkar även på

andra nyckeltal. Andelen beviljade medel till företag har minskat eftersom de öronmärkta medlen för demonstration försvunnit. Då demonstrationsprojekt även fordrar en omfattande finansiering från näringslivet har även medfinansieringen av verksamheten minskat.

De oberoende granskningarna som genomförts av program, centra och annan verksamhet visar generellt på hög vetenskaplig kvalitet och relevans. Energimyndigheten har fortsatt att fokusera och prioritera verksamheten i enlighet med riktlinjerna i propositionen Forskning och ny teknik för framtidens energisystem (prop. 2005/06:127), vilken reviderats genom riksdagens beslut den 20 februari 2013 om propositionen Forskning och innovation för ett långsiktigt hållbart energisystem (prop. 2012/13:21, bet. 2012/13:NU6, rskr. 2012/13:153).

Det internationella samarbetet inom EU ökar och myndigheten arbetar aktivt med projekt och program inom EU:s Strategiska energiteknikplan (SET-planen). Framgången för svenska projekt inom Europeiska kommissionens utlysning för storskalig demonstration (NER300) visar att svenska aktörer ligger långt fram i utvecklingen av ny energiteknik.

2.4.8 Resultatredovisning för Svenska kraftnät

Ekonomiskt resultat

Den verksamhet som bedrivs av Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) är i huvudsak uppdelad på affärsverksamhet och elberedskapsverksamhet. Svenska kraftnäts affärsverksamhet syftar till att på ett affärsmässigt sätt förvalta, driva och utveckla ett kostnadseffektivt, driftsäkert och miljöanpassat kraftöverförings-system. Affärsverksamheten finansieras genom nät- och systemavgifter medan elberedskapen är anslagsfinansierad. Vidare finansieras verksamheten rörande elcertifikatsystemet och ursprungsgarantier för el med offentligrättsliga avgifter som disponeras av Svenska kraftnät.

Svenska kraftnät redovisade en omsättning på 9 789 miljoner kronor 2012, jämfört med 9 282 miljoner kronor 2011. Den högre omsättningen beror främst på höjd stamnätstariff och att energiavgifterna har ökat

som en följd av högre överföring på stamnätet under året.

Tabell 2.12 Verksamhetens rörelseintäkter och rörelseresultat fördelat på verksamhetsområden

Miljoner kronor

Verksamhetsområde	Intäkter		Rörelseresultat	
	2011	2012	2011	2012
Nät	4 517	5 037	883	1 066
Systemansvar	4 390	4 434	-287	-96
Telekom				
varav externt	88	56	36	4
varav internt	55	55	4	2
Systemansvar naturgas	41	50	3	1
Avgiftsbelagd verksamhet	10	11	2	2
Intressebolag	-	-	9	23
Beredskapsverksamhet	236	201	0	0
Segmentseliminering	-55	-55	-	-
Totalt	9 282	9 789	650	1 002

Målet för 2012 var att uppnå en räntabilitet på justerat eget kapital, efter schablonmässigt avdrag för skatt, på 6 procent, exklusive resultatandelar från avyttringar i intresseföretag. Svenska kraftnät skulle även ha en skuldsättningsgrad på högst 80 procent och kostnadseffektiviteten enligt beslutade mål skulle vara lika hög som i jämförbara företag. Kostnadseffektivitet mäts kontinuerligt i jämförande studier med andra motsvarande företag. Den benchmarkingstudie som genomfördes 2009 tillsammans med de norska och finska stamnätsföretagen Statnett och Fingrid har legat till grund för ett fördjupat arbete. Dessa företag befinner sig i samma fas som Svenska kraftnät med kraftigt ökande investeringsvolym och stort fokus på projekthantering. I studien har kostnadsnivåer och resursåtgång jämförts. Resultaten visar att Svenska kraftnät inom de flesta områden ligger mellan de jämförda företagen. Inom it-området pekar studien på att Svenska kraftnät konsekvent nyttjar standardprodukter i stället för att egenutveckla system, vilket leder till lägre kostnader. Vidare framgår att Svenska kraftnät på kort tid lyckats införa en ny projektstyrningsmodell. Inom den följande projektverksamheten har aktiviteter genomförts för att jämföra arbetssätt och kunna dra nytta av varandras erfarenheter inom t.ex. riskhantering,

uppföljning samt utvärdering av entreprenörer och projektgenomförande.

Räntabiliteten på justerat eget kapital blev 9,5 procent för 2012 jämfört med 6,4 procent för 2011. Skuldsättningsgraden blev 30,4 procent (37,4 för 2011) vilket är i överensstämmelse med målet om högst 80 procent. Resultatet för 2012 uppgår till 923 miljoner kronor vilket är 329 miljoner kronor högre än resultatet för 2011. Svenska kraftnäts resultat ska dock ses över en flerårsperiod eftersom bl.a. de hydrologiska förhållandena kan få stora genomslag under enskilda år.

Regeringen beslutade den 5 juni 2013 att fastställa bokslutet för affärsverkskoncernen Svenska kraftnät för 2012 och att affärsverkskoncernens resultat för verksamhetsåret 2012 ska disponeras så att 618 miljoner kronor avsätts för utdelning och skattemotsvarighet och att överskottet på 333 miljoner kronor balanseras i ny räkning.

Tabell 2.13 Översikt av de ekonomiska målen 2010–2013

	Mål 2010	Utfall 2010	Mål 2011	Utfall 2011	Mål 2012	Utfall 2012	Mål 2013
Räntabilitet	6,0	8,4	6,0	6,1	6,0	9,5	6,0
Skuld- sättning	0,60	0,31	0,73	0,37	0,80	0,30	1,10

Utfallet för elberedskapsverksamheten, som främst finansierats via anslaget 1:10 *Elberedskap*, uppgick till 201 miljoner kronor jämfört med 236 miljoner kronor för 2011. Svenska kraftnät genomför beredskapshöjande åtgärder i teknik, kommunikationer och fysiskt skydd och arbetar med utbildning samt övningar.

Uppföljning av investeringsplanen

Under året har investeringarna i stamnätet uppgått till 2 375 miljoner kronor jämfört med 2 771 miljoner kronor 2011. Av investeringarna utgjorde reinvesteringarna 355 miljoner kronor och nyinvesteringarna uppgick till 2 020 miljoner kronor. Investeringarna har reducerats med 507 miljoner kronor till följd av en koncernintern transaktion med anledning av försäljningen av SwePol Link.

Inför 2012 godkände riksdagen en investeringsplan om 3 000 miljoner kronor. Investeringarna har dock blivit lägre än planerat då projektens tidplaner förändrats och förskjutits. Avvikelsen från investeringsplanen uppgår till 21 procent under 2012. För att ge en mer rätt-

visande bild av utfallet redovisas utfallet i treårsperioder nedan då enskilda förseningar kan medföra stora förskjutningar vid årsskiften.

Tabell 2.14 Utfall av investeringsplaner – sammantagna treårsperioder

Miljoner kronor			
Investeringsplan	Plan år 1–3	Utfall år 1–3	Avvikelse
2010–2012	7 780	6 422	- 17 %
2009–2011	6 470	5 574	- 14 %
2008–2010	4 190	3 690	- 12 %
2007–2009	2 660	3 086	+16%
2006–2008	2 080	2 037	- 2 %
2005–2007	1 980	1 412	- 29 %
2004–2006	1 320	1 226	- 7 %
2003–2005	1 980	1 159	- 41 %
2002–2004	1 870	1 281	-31 %
2001–2003	2 245	1 234	-45 %

Svenska kraftnät har analyserat de främsta anledningarna till 2012 års avvikelser. Externa orsaker har medfört avvikelser om 340 miljoner kronor. Entreprenörer har inte uppfyllt sina åtaganden enligt tid- och betalplaner. Det har även varit svårt att projektera enligt plan till följd av att erforderliga resurser på marknaden varit knappa. Interna orsaker har medfört avvikelser om 120 miljoner kronor. Den bedömda räntan vid budgetering/planering var betydligt högre än den faktiska räntan som varit aktuell under 2012. Svenska kraftnät har därtill inte hunnit med att rekrytera projektledare enligt plan vilket medfört förseningar i några projektstarter.

Ändrade projektkostnader har medfört avvikelser om 40 miljoner kronor. Det finns alltid en inbyggd osäkerhet i uppskattade projektkostnader som oftast beräknas på erfarenhet från liknande projekt. Det är dock först när upphandlingen är genomförd som en mer preciserad projektkostnad kan anges. Under 2012 blev några projekt billigare medan andra fördröades.

Koncessioner och andra tillstånd har medfört avvikelser om 55 miljoner kronor. En förutsättning för att påbörja ett projekt är att nödvändiga tillstånd är klara. Förseningar i tillståndsgivningen medför förseningar i projektstarten med åtföljande förseningar i tid- och betalplaner.

För att öka precisionen i verkets planering har Svenska kraftnät vidtagit flera åtgärder. I april 2013 har Svenska kraftnät fattat beslut om den s.k. Perspektivplan 2025, en långsiktig transparent nätplanering. I det fortsatta arbetet med

Perspektivplan 2025 ingår att se till att investeringar är förlagda i tiden på ett sätt som är realistiskt och genomförbart i praktiken. Svenska kraftnät har även utarbetat en vägledning för anslutning till stamnätet och utarbetat en modell för projektprioritering. Arbete pågår även med att förändra Svenska kraftnäts projektbemanning och projektstyrning för att bättre möta verkets utmaningar.

Svenska kraftnät hade vid 2012 års ingång ca 130 planerade investeringsprojekt. Under året tillkom därutöver ett antal investeringar som var nödvändiga att genomföras p.g.a. akuta åtgärder som t.ex. haverier. Nedan redogörs för de största projekten under året.

Investeringarna i syfte att öka marknadsintegrationen och minska flaskhalsarna i stamnätet har under året uppgått till 1 416 miljoner kronor (1 795 miljoner kronor 2011). Projektet Sydvästlänken (1 200 MW) syftar till att förstärka driftsäkerheten och öka överföringskapaciteten till södra Sverige. Genom de norra och södra grenarna av Sydvästlänken ökar överföringskapaciteten mellan elområdena 3 och 4 med ca 25 procent. Enligt Svenska kraftnät kommer denna ökning i huvudsak att eliminera prisskillnader mellan de båda elområdena. I april 2013 har Svenska kraftnät och Statnett beslutat att inte genomföra projektet Sydvästlänkens västra gren. Nya beräkningar som gjorts av Statnett och som granskats av Svenska kraftnät ger vid handen att nyttan med västra grenen har minskat betydligt jämfört med de ursprungliga analyserna. Genom den planerade ledningen NordBalt (700 MW) sammankopplas en framväxande baltisk elmarknad med den nordiska och europeiska och bidrar även till att förbättra de baltiska staternas försörjningstrygghet. EU-kommissionen bidrar med 175 miljoner euro för projektet. En ny 400 kV-ledning mellan Stackbo och Hamra byggs i befintlig ledningsgata för att öka överföringskapacitet med anledning av den nya likströmslänken med Finland (Fenno-Skan 2) och är ny vindkraft ansluts. Två av tre etapper om totalt 55 km ny ledning är avklarade. En ny 400 kV-ledning mellan Stenkullen och Lindome har tagits i drift under 2012 för att säkra en tillförlitlig elförsörjning av Göteborgsområdet samt som ett första steg för att öka kapaciteten över Västkustsnittet. För att kunna mata ut den omfattande potentiella vindkraftsproduktionen i Dalsland, Bohuslän och Västergötland genomförs undersökningar inför en ny ledning

mellan Skogssäter och Stenkullen samt ny 400/130 kV stamnätsanslutning i Loviseholm.

Investeringarna för att anpassa stamnätet till planerade vindkraftsinvesteringar har uppgått till 125 miljoner kronor (70 miljoner kronor 2011). För att kunna omhänderta produktionen i Markbygden (3 000–4 000 MW) krävs flera nya anslutningspunkter i stamnätet. Under 2012 har arbete med den första anslutningspunkten, 400 kV-stationen Råbäcken, påbörjats. Ett nytt 400 kV-ställverk i Storfinnforsen för att möjliggöra anslutningar av ny vindkraftspark om 1 000 MW har tagits i drift. Ett nytt 400 kV-ställverk nära Blaiksjön i Västerbotten för att möjliggöra anslutningar av ny vindkraftspark om 225 MW har tagits i drift. Ställverket i Hällby har byggts ut för att kunna ta hand om elen från två planerade vindkraftsparker i Åsele och Örnsköldsviks kommuner. Byggnation har påbörjats av ett nytt 220 kV-ställverk utanför Bräcke för att omhänderta elen från en vindkraftspark om ca 100 MW som är under uppförande. Projektering av en anslutning av elnätet på Gotland till stamnätet har genomförts under året. I planerna finns två 500 MW likströmslänkar eftersom de två befintliga regionnätstjänsterna inte räcker till för den planerade utbyggnaden av vindkraften.

Investeringar med anledning av kärnkraftens effekthöjningar har under året uppgått till 21 miljoner kronor (62 miljoner kronor 2011). Svenska kraftnät utreder hur nya nätstrukturer vid kärnkraftverken ska utformas. Ett nytt ställverk i anslutning till Oskarshamn, Ekhyddan, togs i drift i juli 2012.

Investeringar i förändrad nätstruktur har under året uppgått till 406 miljoner kronor (286 miljoner kronor 2011). Utbyggnadsprojektet Stockholms Ström omfattar investeringar om 5,6 miljarder kronor, varav 4,6 miljarder kronor för Svenska kraftnäts del. Syftet är att åstadkomma en förbättrad nätstruktur, minskade elförluster och ökad leveranssäkerhet. 150 km befintlig ledning rivs vilket frigör mark för exploatering. De tre nätagarna (Fortum, Vattenfall och Svenska kraftnät) får ca en miljard kronor i ersättning för dessa frigjorda markområden.

Reinvesteringar av ledningar och kablar har under året uppgått till 91 miljoner kronor (56 miljoner kronor 2011) och för stationer 26 miljoner kronor (3 miljoner kronor 2011). Behovet av reinvesteringar är högt. Planer för

förnyelse av stationer och topplinor har tagits fram. Under året har åtgärder gjorts i 42 projekt inom reinvesteringsprogrammen (43 projekt 2011). Det pågår en omfattande inventering av alla stamnätsanläggningar som ska ligga till grund för detaljerade program för reinvesteringar i både ledningar och stationer.

Investeringarna i stationsförnyelser har under året uppgått till 105 miljoner kronor (239 miljoner kronor 2011). Många av ställverken är utformade så att de för närvarande inte uppfyller dagens krav på driftsäkerhet.

Övriga större investeringar under året uppgick till 119 miljoner kronor (180 miljoner kronor 2011). För att förbättra möjligheterna att reglera spänningen inom fastställda gränser kommer totalt åtta s.k. reaktorer att installeras. Under 2012 har nya reaktorer tagits i drift i Hallsberg, Morgårdshammar, Skogssäter och Strömma.

Investeringar i informationsteknologi under året uppgick till 66 miljoner kronor (80 miljoner kronor 2011). Svenska kraftnäts system för styrning och övervakning av stamnätet togs i drift 2001 och närmar sig slutet av sin livslängd.

2.5 Politikens inriktning

En sammanhållen klimat- och energipolitik

Klimatförändringarna är vår tids största utmaning och kräver såväl regionala, nationella som globala lösningar. Visionen är att Sverige 2050 ska ha en hållbar och resurseffektiv energiförsörjning och inga nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären, vilket innebär att Sverige 2050 blir ett klimatneutralt samhälle.

Energipolitiken syftar till att förena ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningsstrygghet. En satsning på förnybar energi och effektivare energianvändning samtidigt som förutsättningar skapas för kontrollerade generationsskiften i den svenska kärnkraften, stärker svensk försörjningstrygghet och konkurrenskraft och ger svensk forskning och företagande en viktig roll i den globala omställningen till en kolsnål ekonomi.

Inom energiområdet finns tre långsiktiga prioriteringar som bidrar till att uppnå visionen om att Sverige 2050 har en hållbar och resurseffektiv energiförsörjning och inga nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären: användningen av

fossila bränslen för uppvärmning ska avvecklas till 2020, Sveriges fordonsflotta bör vara oberoende av fossila bränslen 2030 och ett tredje ben bör utvecklas för elförsörjningen för att minska beroendet av kärnkraft och vattenkraft och därmed öka försörjningstryggheten. För att åstadkomma det senare måste ny, förnybar kraftproduktion svara för en betydande del av elproduktionen.

I Sverige kommer de största utsläppen av växthusgaser från transporter och industrier. Genom kvantifierade klimat- och energipolitiska mål för utsläpp av växthusgaser, förnybar energi och energieffektivisering till 2020, tillsammans med konkreta styrmedel för att uppnå dessa mål, lägger regeringen grunden för långsiktigt stabila förutsättningar för en snabb väg ut ur fossilsamhället och en utveckling mot ett hållbart energi- och transportsystem.

Det är regeringens övertygelse att klimat-, miljö- och energiutmaningarna utgör en möjlighet för teknik-, varu- och tjänsteutveckling som innebär att affärsmöjligheter skapas för svenska företag i och med den växande globala efterfrågan på hållbara och resurseffektiva varor och tjänster.

Svenska företag erbjuder miljömässigt hållbara varor och tjänster som det finns en stor och växande efterfrågan på runt om i världen. Ny, grön teknik kommer att vara viktig och efterfrågas när länders energi- och transportsystem ska ställas om. I detta sammanhang har såväl befintliga produkter från biomassa som nya innovationer potential att utvecklas vilket i sin tur ger stora möjligheter till utveckling för landsbygden och de gröna näringarna. Även den globala efterfrågan på teknik och systemlösningar för t.ex. hållbar stadsutveckling bedöms öka. Sverige har hög kompetens inom dessa områden och miljö- och energiteknikområdet har mycket goda förutsättningar att utgöra ett betydande tillväxtområde i Sverige. Kunskaper behöver dock i ännu större utsträckning tas tillvara och kommersialiseras. Särskilda satsningar kan ytterligare förstärka dessa svenska styrkeområden.

För att den gröna omställningen ska skapa fler växande företag, jobb och tillväxt i Sverige har regeringen under perioden 2011–2014 lanserat en bred nationell miljöteknikstrategi i syfte att tydliggöra och fokusera de statliga insatserna.

Strategin syftar bl.a. till att driva efterfrågan på miljöteknikinnovationer genom innovations-

upphandling, verka för ökade privata investeringar i nya miljötekniklösningar, bidra till ökad kunskap om miljöteknikmarknader eller att verka för att svenska företag får möjlighet att verifiera sina produkter. Det kan också vara att se till att bilden av Sverige som ett intressant miljöteknikland förstärks. Vissa marknader utgör en särskilt stor potential för svenska företag som kan exportera miljöteknik. Det är fortsatt viktigt att stödja dessa företags internationalisering.

Regeringen fokuserar på genomförandet av strategin, som täcker hela kedjan från forskning och innovation, via affärsutveckling till export. Regeringen kommer i och med den utvärdering av miljöteknikstrategins genomförande som pågår, under året få ett underlag kring vilket mervärde olika insatser gett och med utgångspunkt i detta kunna ta ställning till vilka satsningar som bör fortsätta.

Regeringen stärker det internationella samarbetet på energiteknikområdet med länder som har ett växande behov av hållbara energilösningar för att motverka det globala klimathotet och stärka försörjningstryggheten, t.ex. Kina, Ryssland och Indien. I dessa länder bedöms affärspotentialen för svenska energi- och miljöteknikföretag vara mycket lovande. De bilaterala avtal som undertecknats och de särskilda insatser som gjorts för att stärka fortlöpande kontakter med ländernas regeringar anses utgöra ett värdefullt stöd till de svenska aktörer som vill utvecklas eller komma in på dessa marknader.

Klimat-, miljö- och energiutmaningarna hanteras av regeringen med flera instrument och inom flera områden. Det behövs därför en fortsatt och utvecklad samverkan mellan myndigheter liksom mellan myndigheter och den kommunala och regionala nivån. Den nationella och regionala tillväxtpolitiken, närings-, miljö-, it-, innovations- och energipolitiken samt politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel ska bidra till att skapa en långsiktigt hållbar tillväxt och välfärd, förbättrat miljötillstånd, innovationer och export.

Regeringens framtidskommission har identifierat en rad samhällsutmaningar som Sverige står inför och har särskilt utrett frågan om hur vi kan kombinera tillväxt med hållbarhet. Framtidskommissionens rapporter (Ds 2013:1 och Ds 2013:19) kommer att vara ett viktigt underlag i

regeringens fortsatta arbete mot en hållbar tillväxt och en grön ekonomi.

Stabila spelregler skapar förutsägbarhet, trygghet och vilja till investeringar, vilket i sin tur håller nere energipriserna och skapar förutsättningar för den nödvändiga omställningen. Svenska företag och konsumenter måste kunna lita på att det finns en trygg energiförsörjning. Det förutsätter att energibolagen får långsiktiga spelregler och stabila villkor för sin verksamhet.

Miljöskatter och andra ekonomiska styrmedel är centrala för att målen på klimat- och energiområdet ska kunna nås. Väl avvägda ekonomiska styrmedel syftar till att målen ska kunna uppnås på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt. Regeringens satsningar fokuserar på kostnadseffektiva åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser samt på forskning, kommersialisering och demonstration av framtidens energiteknik, insatser för energieffektivisering och ökad andel förnybar energi samt åtgärder för att anpassa Sverige till de effekter som följer av ett förändrat klimat.

En kontrollstation för klimat och energipolitiken genomförs under 2015 i syfte att analysera den faktiska utvecklingen av energibalans och kostnader samt klimatpåverkan i förhållande till målen, liksom kunskapsläget vad gäller klimatförändringar. I samband med riksdagens behandling av propositionen Ändring i lagen (2003:113) om elcertifikat (prop. 2008/09:9, bet. 2008/09:NU8, rskr. 2008/09:42) riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen med innebörden att regeringen bör granska effekterna av de olika klimat- och energipolitiska styrmedlen för den internationellt konkurrensutsatta elintensiva industrin. I anslutning till kontrollstationsarbetet avser regeringen att ge Energimyndigheten i uppdrag att i samarbete med berörda myndigheter sammanställa resultaten av genomförda konsekvensanalyser, och vid behov komplettera dessa analyser, av den förda energi- och klimatanalysen för den elintensiva industrin.

Med den av regeringen förda politiken bedöms Sverige komma att få ett fortsatt överskott av el med mycket små utsläpp av växthusgaser. Det kommer att hålla nere de svenska elpriserna samtidigt som ökad export av el från Sverige till Europa ersätter kolkraft och minskar utsläppen av växthusgaser. Regeringen vill skapa en gemensam nordisk och europeisk elmarknad där konsumenterna kan köpa el från flera produ-

center i syfte att öka försörjningstryggheten och konkurrensen på elmarknaden. Detta kräver ett starkt överföringsnät inom och mellan länder som bidrar till en effektiv marknad.

Effektiva energimarknader

Målet för elmarknadspolitiken är att åstadkomma en effektiv marknad med väl fungerande konkurrens som ger en säker tillgång på el till internationellt konkurrenskraftiga priser. Väl fungerande marknader för el, värme och gas skapar bättre förutsättningar för god energitillförsel, lägre utsläpp av växthusgaser samt en god miljö och tillväxt.

Fullbordandet av EU:s inre elmarknad är en förutsättning för att elmarknaden ska fungera väl och nå sin fulla potential. Regeringen anser att prissignaler är viktiga för att styra var och hur el ska produceras och användas. Samhällsekonomiskt korrekta prissignaler, oreglerade priser samt ökad internationell elhandel förbättrar försörjningstryggheten och leder till att resurser används mer effektivt. Prisets förmåga att styra resurser till dess effektiva användning får dock inte överskattas eftersom regleringar av elproduktion skiljer sig åt mellan länder. Flera länder inom EU har infört eller överväger att införa s.k. kapacitetsmekanismer, som innebär att befintlig elproduktion, ofta fossilbaserad sådan, subventioneras för att kunna finnas tillgänglig när mer volatil produktion, t.ex. vindkraft, inte producerar el.

Regeringen anser att införandet av kapacitetsmekanismer kan leda till att handeln mellan länder minskar, att konkurrensen snedvrids, att befintlig fossilbaserad produktion riskerar att cementeras och att kostnaden för kunderna ökar. Regeringen förordar i stället åtgärder som syftar till att uppnå en ökad integrering mellan länder avseende transmission, ökad efterfrågeflexibilitet hos såväl industri som konsumenter samt utveckling av smarta elnät och införande av smarta elmätare.

Regeringen ser ett tydligt behov av att stärka konsumenternas ställning på energimarknaderna. Det behöver bli lättare att förstå hur energimarknaden fungerar och fler måste få möjlighet att i högre utsträckning än i dag påverka sina energikostnader. Regeringens politik syftar till att underlätta för elkonsumenter att anpassa sin elförbrukning till aktuella elpriser, att effektiv-

sera sin elförbrukning, att producera sin egen förnybara el och att ladda sitt elfordon. Genom utveckling av smarta elnät och smarta elmätare med timmätning och genom rätt utformade nättariffer och flexiblare prissättning ökar konsumenternas möjlighet att kunna effektivisera sin energianvändning och använda elen under tider då priset är lägre.

Vidare bör Sverige dra nytta av de möjligheter som skapas av utvecklingen av smarta elnät. Regeringen tillsatte därför i maj 2012 ett nationellt samordningsråd för smarta elnät med representanter från näringsliv, forskning och konsumenter för att inhämta, sammanställa och sprida kunskaper om elnätets utveckling och om smarta elnät bland berörda aktörer och i samhället i stort (dir. 2012:48). Med ett Sverige i framkant inom smarta elnät finns möjligheten att bygga såväl en mer hållbar framtid, som jobb och exportmöjligheter på vägen dit.

Som ett steg i regeringens politik för att öka andelen förnybar energi och stärka ställningen för de konsumenter som också producerar förnybar el aviserar regeringen i denna proposition ett förslag, som är mer generöst än nettodebiteringsutredningens. Det aviserade förslaget innebär att en skattereduktion införs för mikroproducenter av el från förnybara energikällor

En väl fungerande nordisk elmarknad ger Norden konkurrensfördelar och skapar bättre förutsättningar för energitillförsel, miljö och tillväxt. Det svenska stamnätet står inför en period av mycket omfattande utbyggnad. Av det långsiktiga plandokumentet om utvecklingen av det stamnätet, Perspektivplan 2025, framgår att förstärkningar behövs för att omhänderta ny elproduktion, fördjupa marknadsintegrationen med omvärlden och bidra till skapandet av en gemensam europeisk elmarknad. Samtidigt finns det ett mycket betydande reinvesteringsbehov.

Den nordiska marknaden har länge utgjort en föregångare i arbetet med att skapa en integrerad europeisk elmarknad. Sverige hör till de länder som nu är pådrivande för att vidareutveckla elmarknaden inom EU i syfte att skapa en effektiv integrerad marknad. Konkurrensen och effektiviteten på den nordiska elmarknaden bör fortsatt utvecklas. Regeringens målsättning är att en gemensam nordisk slutkundsmarknad för el ska kunna införas under 2015.

Vidare har regeringen fattat beslut om att ge Affärsverket svenska kraftnät tillstånd att bygga

NordBalt, en ny sjökabelförbindelse som ska binda samman elnäten i Sverige och Litauen. Syftet med NordBalt är att binda samman de baltiska staternas elnät med det nordiska. Den teknik som används möjliggör framtida inkoppling av vindkraftparker till havs, som vid exempelvis Midsjöbanken.

Värmemarknaden ska fortsatt bygga på fungerande konkurrens mellan olika uppvärmningsformer. Användningen av fossila bränslen för uppvärmning kommer att avvecklas till 2020. Fjärrvärmens skapar förutsättningar att utnyttja samhällets energiresurser effektivt, genom användning av spillvärme, högeffektiv kraftvärme och bränsleresurser som annars inte kan tas tillvara.

Energieffektivisering

Ett effektivt utnyttjande av resurser, inklusive energi, utgör grunden för ekonomisk tillväxt och en hållbar utveckling. Att effektivisera användningen av energi är ett viktigt medel för att minska belastningen på klimat och miljö. Det kan även bidra till ökad konkurrenskraft för svenskt näringsliv och en tryggare energiförsörjning.

Ett övergripande mål om 20 procent effektivare energianvändning till 2020 har beslutats av riksdagen (prop. 2008/09:163, bet. 2008/09:NU25, rskr. 2008/09:301). Målet uttrycks som ett sektorsövergripande mål om minskad energiintensitet om 20 procent mellan 2008 och 2020.

Det är regeringens uppfattning att en framgångsrik politik för energieffektivisering kännetecknas av att miljontals beslutsfattare inom samtliga sektorer och i olika situationer dagligen, integrerat med andra beslut, även beaktar möjligheter till energieffektivisering. Generellt verkande styrmedel såsom energiskatter, koldioxidskatter och utsläppshandel ger genom prissignaler incitament till energieffektivisering. Inom vissa sektorer och delsektorer, särskilt de där utgifter för energi står för en mindre del av de totala utgifterna, är dessa prissignaler mindre verkningsfulla av olika skäl och kompletterande incitament för energieffektiviseringsåtgärder ges genom regleringar, till exempel minimikrav på energiprestanda för energirelaterade produkter och byggnader.

Statens insatser för att stimulera effektivare energianvändning, vid sidan av generella ekonomiska styrmedel och reglering, bör inriktas på undanröjande av informations- och kunskapsbrister hos olika aktörer. Insatserna för energieffektivisering omfattar den offentliga sektorn, hushålls-, industri-, service- och transportsektorerna samt de areella näringarna.

En betydande del av den slutliga energianvändningen sker i bostäder och lokaler. Från 2021 gäller att alla nya byggnader ska vara s.k. nära-nollenergibyggnader. För offentligt ägda byggnader kommer motsvarande krav att gälla redan från 2019. Som en del i strategin att närma sig nära-nollenergibyggnader planeras en kontrollstation avseende genomförandet till 2015. Regeringen bedömer att begreppet nära-nollenergibyggnader innebär skärpta krav på energihushållning jämfört med de krav som gäller enligt dagens byggregler.

Regeringen kommer under våren 2014 att lämna förslag till riksdagen om hur EU:s nya energieffektiviseringsdirektiv ska genomföras i Sverige. Förslaget kommer att omfatta förslag på nödvändiga ändringar i lagstiftningen och utvecklade styrmedel och insatser för energieffektivisering i så gott som hela energisystemet, inklusive energiinfrastrukturen, från energi-omvandling till slutanvändning.

Frågan om hur energieffektivisering i energiintensiv industri kan främjas i framtiden bereds inom Regeringskansliet.

Med stöd av EU:s regionalfond kommer ett nationellt program för energieffektivisering att genomföras under programperioden 2014–2020. Regeringen föreslår att 40 miljoner kronor per år tillförs som nationell medfinansiering till detta program. Därutöver kommer även insatser inom området energieffektivisering, användning av förnybar energi och koldioxidsnål teknik att genomföras inom ramen för de åtta regionala strukturfondsprogrammen.

Regeringen bedömer att en stärkt konsumentroll är viktig också för energieffektivisering. En grund i den inriktningen är den kommunala energi- och klimatrådgivningen, som syftar till att ge oberoende råd inom området. Regeringen förlänger därför det statliga stödet till rådgivningen. Ett steg är vidare det krav på timvis mätning som har införts. Timmätning är ett samhällsekonomiskt viktigt verktyg för kunder att själva eller via applikationer kunna ta kontroll över sin egen förbrukning och sänka sin elkost-

nad. Ett annat steg för en stärkt konsumentroll är konsumenternas förbättrade möjlighet att kunna beakta energianvändning vid köp eller hyra av bostad genom att det alltid ska finnas en energideklaration när bostaden säljs eller hyrs ut.

Förnybar energi

En ökad andel förnybar energi är gynnsam för att uppnå de övergripande målen om ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet i hela landet. Förnybar energi är en viktig komponent i regeringens samlade satsning för en väg ut ur beroendet av fossil energi och därmed för minskad klimatpåverkan.

Det svenska målet är att andelen förnybar energi 2020 ska vara minst 50 procent av den totala energianvändningen. Andelen förnybar energi i transportsektorn ska 2020 vara minst 10 procent.

Regeringen konstaterar att de bindande EU-målen för 2020 har bidragit till den snabba utvecklingen av förnybar energi inom EU. Enligt EU-kommissionens analys riskerar dock utvecklingen av förnybar energi att bromsa kraftigt efter 2020, om inga ytterligare klimat- eller energipolitiska styrmedel/mål beslutas. Regeringen anser att de långsiktiga klimatmålen tydligt måste vara styrande i det nya klimat- och energiramverket till 2030.

Det finns tilltagande risker och nackdelar, men också fördelar och synergier, med energipolitiska mål efter 2020. Regeringen anser att kommissionen i det fortsatta arbetet bör utreda dessa för- och nackdelar. Ett eventuellt förslag om bindande mål för andelen förnybar energi och energieffektivisering för 2030 behöver analyseras vidare för att möjliggöra ett principiellt ställningstagande i denna fråga. Särskild uppmärksamhet i den fördjupade analysen bör ges interaktionen med klimatpolitiken, speciellt EU:s system för handel med utsläppsrätter.

Sveriges elproduktion står i dag i huvudsak på två ben, vattenkraft och kärnkraft, och är därmed nära nog koldioxidfri. Ur försörjningstrygghetssynpunkt är det positivt att systemet med elcertifikat leder till att det utvecklas ett kompletterande tredje ben som framför allt består av biokraftvärme och vindkraft. Vattenkraften är en värdefull tillgång för produktion av förnybar el och kommer även i

framtiden att spela en central roll för Sveriges elförsörjning. Att bibehålla en hög produktion av vattenkraft samtidigt som fastställda miljö kvalitetsmål och ingångna gemenskapsrättsliga åtaganden uppfylls, är en viktig del i arbetet med att motverka klimatförändringar och är en nödvändig förutsättning för att uppnå de mål för förnybar energi som ställts upp inom EU. Nationalälvarna, och övriga i miljöbalken angivna älvsträckor, ska fortsatt skyddas från utbyggnad.

Det är av stor vikt att produktionen av förnybar el kan öka i enlighet med uppställda mål. För att nå det mål som ställts upp inom ramen för elcertifikatsystemet om 25 TWh förnybar el till 2020, jämfört med 2002 års nivå, bedöms det komma att krävas en omfattande utbyggnad av vindkraften, som tillsammans med vattenkraften stod för drygt hälften av den förnybara elproduktionen under föregående år. En kontrollstation för elcertifikatmarknaden kommer att genomföras under 2015. Regeringens långsiktiga inriktning för perioden efter 2020 är en fortsatt successiv ökning av den förnybara elproduktionen.

Det är av stor vikt att produktionen av förnybar el kan öka i enlighet med uppställda mål. Vindkarteringar visar att det finns mycket goda vindlägen i olika delar av Sverige, även i de områden runt militära flygplatser där Försvarsmakten med hänvisning till riksintresset för totalförsvaret avstyrker att vindkraft etableras. Försvarsmakten ska enligt sin instruktion upprätthålla och utveckla ett militärt försvar. Med beaktande av de krav som uppgifterna ställer ska Försvarsmakten ta miljöhänsyn i sin verksamhet i fred. Inom ramen för detta miljöarbete ska Försvarsmakten bidra till att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås samt vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling. Försvarsmakten ska årligen redovisa myndighetens medverkan i beredningen av vindkraftsärenden och de åtgärder myndigheten vidtagit för att bidra till att nå den nationella planeringsramen för vindkraft.

Regeringen har höga ambitioner när det gäller utbyggnaden av den förnybara elproduktionen. Vindkraften spelar en viktig roll för att dessa ambitioner ska kunna uppnås. Uppbyggnaden bör ske så effektivt som möjligt och vindkraften bör så långt som möjligt etableras där

vindresursen är bäst. Samtidigt är det viktigt att söka hitta lösningar för att minimera eventuella konflikter mellan vindkraft och andra betydelsefulla intressen.

Enligt regeringens mening finns flera faktorer av betydelse för att så långt som möjligt förbättra förutsättningarna för samexistens mellan olika intressen. Bland annat bör enligt regeringen både vindkraftsbranschen och företrädare för andra intressen sträva efter att aktivt ta tillvara de möjligheter som kan erbjudas genom den tekniska utvecklingen i respektive område, till exempel inom försvarsområdet. Vidare understryker regeringen vikten av en tydlig kommunikation mellan olika intressenter i vindkraftsärenden, samt att alla berörda aktörer löpande förbättrar och utvecklar sina processer för samverkan. Regeringen ser i detta sammanhang positivt på att Försvarsmakten fortsätter utveckla sina processer för hantering av vindkraftsärenden och för kommunikation med berörda aktörer.

När det gäller databasen Vindbrukskollen anser regeringen att det är i allas intresse, såväl projektörer som tillståndsgivande myndigheter, att inaktuella förfrågningar kan tas bort och lämna utrymme för nya etableringar samt att informationen om befintliga och planerade vindkraftverk är kvalitetssäkrad. I sin redovisning med anledning av FOI:s rapport anförde Försvarsmakten att Vindbrukskollen i dagsläget inte kan användas som beslutsunderlag i samband med flygsäkerhetsberedningar eftersom den inte är kvalitetssäkrad. Samtidigt bedömer myndigheten att Vindbrukskollen har en potential i detta avseende.

Regeringen anser att samordningsansvariga myndigheten, Statens energimyndighet (Energimyndigheten), och projektörerna tillsammans med övriga berörda intressenter bör identifiera bristerna i nuvarande databas samt vidta åtgärder för att åtgärda dessa. Försvarsmakten lyfter också fram det arbetet som har pågått på Gotland tillsammans med SMHI gällande möjligheten att komplettera befintlig väderradar på Gotland med en extra väderradarstation för att därigenom möjliggöra vindkraftsetablering. Det är regeringens bedömning att detta är en positiv utveckling och att erfarenheterna från detta arbete bör tas till vara och appliceras på andra delar av landet där det finns väderradar och intresse att bygga vindkraft.

Förenklingar avseende nätanslutning av anläggningar för förnybar elproduktion behöver fortsatt genomföras. Regeringen bedömer att det är angeläget att årligen följa upp tillståndsprocesser för etablering av ny förnybar elproduktion samt att göra en översyn av processerna för nätanslutning, nätförstärkning respektive nätutbyggnad till följd av den höjda ambitionen för elcertifikatsystemet. Tillståndsprocesserna för både ny energiproduktion och kraftnät måste fortsätta att förenklas och förkortas. Regeringen verkar för att det mål som är uppsatt inom ramen för elcertifikatsystemet uppnås på ett kostnadseffektivt sätt.

Regeringen har tidigare i propositionen Genomförande av direktivet om förnybar energi, som har bifallits av riksdagen, bedömt att ett vidareutvecklat system med s.k. förtida delning av nätförstärkningskostnaden för storskaliga produktionsanläggningar för förnybar el bör införas i syfte att en elproducent endast ska betala en sådan del av den totala kostnaden för den nödvändiga nätförstärkningen som motsvarar varje producents andel av den totala anslutningskapaciteten (prop. 2009/10:128, bet. 2009/10:NU18, rskr. 2008/09:280). Regeringen har tidigare även redogjort för sin avsikt att återkomma med förslag i frågan.

För att uppnå önskat resultat i det korta perspektivet avser regeringen att, under en övergångsperiod, införa ett system med förtida delning av nätförstärkningskostnaden där Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) får i uppgift att välja ut lämpliga geografiska områden. Inom områdena identifieras därefter vilka projekt som kan bli aktuella och en förtida delning av anslutningsavgiften kan då beräknas.

Inriktningen på förslaget är följande: Svenska kraftnät täcker kostnader för nätförstärkningar i stam- och regionnät som är kundspecifika för produktionsanläggningar som antas anslutas i framtiden, exempelvis genom lån till regionnätsföretag. Den som ansluter en anläggning betalar en anslutningsavgift till det nätföretag vars nät anläggningen ansluts till. Avsikten är att avgiften ska ersätta kostnaderna för den nödvändiga nätförstärkningen i den del som svarar mot anläggningens andel av den totala nätförstärkningens kapacitet. Ett nätföretag som ansluter en anläggning inom ramen för förslaget ska betala tillbaka det stöd som har lämnats av Svenska kraftnät allteftersom nätförstärkningens kapacitet tas i anspråk genom anslutning av anlägg-

ningar. Förslaget ska kunna tillämpas inom ett eller flera geografiska områden samtidigt, så länge den totala nätförstärkningskostnaden som bekostas av Svenska kraftnät inom ramen för förslaget inte överstiger 700 miljoner kronor. Projekten som planeras i ett område ska ha utvecklats relativt långt innan den föreslagna lösningen tillämpas där. Vidare ska anläggningar med en installerad kapacitet motsvarande minst 30 procent av kapaciteten för den planerade totala nätförstärkningen ha tecknat anslutningsavtal med nätföretag. När utvecklingen inom ett område där förslaget tillämpas säkrat en kostnadstäckning motsvarande minst 70 procent av utestående fordringar kan lösningen tillämpas på ett nytt område.

En viktig utgångspunkt är att de utvalda projekten i slutändan ska bära sina egna kostnader och att staten endast ska ta en begränsad risk. Förslaget ska inte medföra kostnader som direkt påverkar statsbudgeten, och kan hanteras inom Svenska kraftnäts nuvarande verksamhet. Förslaget medför att vindkraft kommer att kunna byggas i bättre vindlägen vilket kan minska kostnaderna i elcertifikatsystemet. Regeringen bedömer även att elnätet då kan planeras mer rationellt vilket minimerar nätutbyggnaden och därmed ger miljövinster.

Regeringens ambition är att under 2016 ersätta övergångslösningen med en långsiktig marknadslösning där staten inte behöver ta en finansiell risk. Regeringen avser därför att ge Energimarknadsinspektionen i uppdrag att utreda hur en sådan lösning kan utformas.

En utökad produktion av vindkraft och ökad användning av bioenergi från jord- och skogsbruket är en förutsättning för att Sverige ska kunna uppfylla målsättningarna avseende andelen förnybar energi till 2020. En fortsatt hög och hållbar tillväxt i skogen är viktig för att säkerställa ett ökat hållbart uttag av biomassa med fortsatt högt nettoupptag av koldioxid i skog och mark. Biodrivmedel bedöms komma att stå för en större andel av bränsleanvändningen inom transportsektorn.

Regeringens insatser för en fossiloberoende fordonsflotta fortsätter. I juli 2012 tillkallade regeringen en särskild utredare för att kartlägga möjliga handlingsalternativ samt identifiera åtgärder för att reducera transportsektorns utsläpp och beroende av fossila bränslen (dir. 2012:78). Åtgärderna kan avse alla de relevanta aspekter som kan ha betydelse för att

uppnå den långsiktiga prioriteringen om en fossiloberoende fordonsflotta 2030 samt, med avseende på transportsektorn, visionen om att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser 2050. Utredaren ska lämna sina förslag senast den 16 december 2013.

Regeringen arbetar strategiskt för en ökad andel förnybar energi i transportsektorn samt för strikta och ändamålsenliga hållbarhets-kriterier för förnybara drivmedel. Dessa båda frågor hänger tydligt ihop. Samtidigt som vi genomför omställningen av transportsektorn och bryter beroendet av fossila drivmedel ska vi säkerställa att de biodrivmedel vi övergår till är hållbara.

Generellt verkande styrmedel som sätter pris på utsläppen utgör grunden för omställningen. Sådana styrmedel behöver kompletteras med mer riktade styrmedel.

Regeringens mål och långsiktiga ambitioner avseende omställningen av transportsektorn kräver omfattande insatser, exempelvis i form av investeringar från privata aktörer. Ekonomiska och administrativa styrmedel som är kostnadseffektiva, långsiktigt hållbara och förutsägbara är viktiga för att få till stånd den önskade utvecklingen. Ett kvotpliktsystem för ökad låginblandning av biodrivmedel, i kombination med en drivmedelsbeskattning som är långsiktigt hållbar gentemot unionsrätten, samt fortsatt skattebefrielse för höginblandade och rena biodrivmedel, kan sammantaget utgöra ett långsiktigt hållbart och förutsägbart ramverk, i form av en långsiktig strategi för främjande av hållbara biodrivmedel.

I syfte att säkerställa låginblandade volymer biodrivmedel på marknaden föreslår regeringen att ett kvotpliktsystem för biodrivmedel införs fr.o.m. den 1 maj 2014, med åtföljande justeringar av energiskatten. För att ge höginblandade och rena biodrivmedel goda konkurrensförutsättningar ges fortsatt skattebefrielse även efter 2013. Avsikten är att skillnaden i beskattningen mellan hållbara höginblandade biodrivmedel och drivmedel utan fossilt innehåll och deras fossila motsvarigheter framöver ska fortsätta att vara lika stor som i dag. Beskattningen kan dock komma att förändras om s.k. överkompensation inträffar.

Kvotpliktsystemets införande skapar budgetutrymme att vidta åtgärder som skyndar på den positiva utvecklingen inom energi- och klimatområdet. Med detta i beaktande avser

regeringen att presentera ytterligare styrmedelsåtgärder som ger positiva incitament inom klimat- och energiskatteområdet utöver de som presenteras i denna proposition. I det arbetet kommer insatser för att reducera transportsektorns utsläpp och beroende av fossila bränslen att vara viktiga.

För att även fortsättningsvis stödja introduktionen av miljöanpassade bilar på marknaden föreslår regeringen att den tidsbegränsade nedsättningen av förmånsvärdet för vissa miljöbilar förlängs med tre år fr.o.m. den 1 januari 2014.

Som ett steg i regeringens politik för att öka andelen förnybar energi och stärka ställningen för de konsumenter som också producerar förnybar el aviserar regeringen i denna proposition ett förslag, som är mer generöst än nettodebiteringsutredningens. Det aviserade förslaget innebär att en skattereduktion införs för mikroproducenter av el från förnybara energikällor. Förslaget bedöms tidigast kunna träda i kraft den 1 juli 2014.

I möjligaste mån bör konkurrenssnedvridningar undvikas mellan värmeproduktion inom industrin och värmeföretag, när produktionen sker för samma ändamål. Energiskatt om 0,5 öre per kWh tas ut för den el som industrin och de areella näringarna förbrukar. Högre energiskatt gäller för viss el som används av värmeföretag i samband med produktion av värme som levereras till industrin eller de areella näringarna. Denna beskattning bör ses över.

Under 2014 kommer frågan om en ökad differentiering i fordonsbeskattningen för att premiera nyförsäljning av fordon med låg klimatpåverkan att beredas.

Därutöver fortsätter satsningarna för att stödja utvecklingen av ny teknik, bl.a. genom programmet för demonstration och marknadsintroduktion av elbilar och laddhybrider samt demonstrationsanläggningar för andra generationens biodrivmedel.

Biogas kan spela en viktig roll i det svenska energisystemet för produktion av förnybart transportbränsle, el och värme och då framför allt lokalt och regionalt. Lokalt innebär biogas, renad till biometan och utnyttjad som drivmedel i tätorternas trafik, ett betydande steg i riktning mot ekologiskt hållbara städer. Den lovande utveckling med biogas för fordon som inletts i Sverige de senaste drygt tio åren bör fortsatt stimuleras. Regeringen avser även fortsättnings-

vis att främja utvecklingen av biogas genom att stödja ny teknik och innovativa lösningar som stärker biogasteknikens konkurrenskraft och ökar biogasproduktionen.

Regeringen har även beslutat om ett etappmål om ökad resurshushållning i livsmedelskedjan. Åtgärder genomförs med målsättningen att minst 50 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger ska sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring tas tillvara. Av detta ska minst 40 procent behandlas så att även energi tas tillvara. Framför allt är det omhändertagande genom rötning med biogasproduktion som avses. Även främjandet av att återföra rötresten utan att skada människors hälsa eller miljön är viktigt.

Solceller är en annan förnybar energiteknik som är gynnsam i ett klimatperspektiv, men som ännu inte är kommersiellt konkurrenskraftig i jämförelse med på marknaden redan etablerade tekniker. Regeringen stödjer installationen av solceller i syfte att skapa gynnsamma förutsättningar för utvecklingen och etableringen av denna teknik.

Forskning och innovation

Energiförsörjningen är en av vår tids stora samhällsutmaningar. Analyser från EU-kommissionen, International Energy Agency och andra pekar på det utökade behovet av investeringar i ny teknik. Regeringen ser forskning, utveckling och innovation som viktiga förutsättningar för att möjliggöra utvecklingen av ett långsiktigt hållbart energisystem, för att öka möjligheterna att möta de stora samhällsutmaningarna kring energi, klimat och miljö, och som centralt för att EU ska uppnå uppsatta klimat- och energipolitiska mål till 2020 och 2050.

Stöd till forskning och innovation inom energiområdet är en viktig och integrerad del av energipolitiken. Utveckling av ny teknik och nya tjänster ökar väsentligt möjligheterna att kunna minska kostnaderna för att uppnå klimat-, energi- och miljöpolitiska mål. Insatserna fokuseras på områden inom vilka Sverige har en nationell styrkeposition i form av naturresurser eller kompetens samt goda förutsättningar för export av teknik eller kunnande.

Regeringens satsningar på forskning och innovation, i kombination med ett positivt

företagsklimat som uppmuntrar till nytänkande och satsningar inom energi- och miljöområdet, skapar tillväxt, nya jobb, och goda exportmöjligheter inom energi- och miljötekniksektorn samtidigt som resultaten bidrar till en bättre miljö. Forskning och innovation på energiområdet ska utformas och genomföras så att dess resultat bidrar till uppfyllandet av uppställda energi- och klimatpolitiska mål, samt energirelaterade miljöpolitiska mål.

Det är regeringens uppfattning att ambitionerna bör höjas avseende teknikverifiering och demonstration på energiområdet, samfinansiering inom EU:s Strategic Energy Technology plan och i samband med EU-initiativet NER300 för storskalig demonstration och kommersialisering av ny teknik. Vidare bör aktiviteten ökas inom ingångna bilaterala avtal. Insatserna för forskning och utveckling för långsiktig kompetensuppbyggnad bör ökas och ambitionen höjas vad gäller forskningens kvalitet och aktivitet med avseende på antal publikationer, citeringsgrad och antal forskarutbildade. Insatser kring strategiska innovationsområden kan skapa starka tvärvetenskapliga och tvärsektorielement samverkansstrukturer.

Investeringar för att utveckla miljöteknikföretag är ofta långsiktiga och kapitalkrävande vilket medför svårigheter att attrahera tillräckligt med kapital i ett tidigt skede. Regeringen avser därför att under programperioden 2014 till 2020 med stöd av resurser från EU:s regionalfondsprogram, givet ett godkännande av EU-kommissionen, Almi Företagspartner AB och Energimyndigheten etablera en grön investeringsfond med inriktning på energi- och miljöteknik. Syftet är att stärka utbudet av riskkapital för finansiering av företag med affärsmodeller som bidrar till att minska utsläppen av koldioxid.

Kärnkraft

Under 2012 utgjorde kärnkraften 38 procent av den svenska elproduktionen. Kärnkraften kommer att vara en viktig del av svensk elproduktion under överskådlig tid. Med ett ökande fokus på klimatförändringarna uppfyller kärnkraften ett av de viktigaste kraven som ställs på dagens energikällor, nämligen att den endast innebär låga utsläpp av växthusgaser.

Lagen om kärnkraftens avveckling har upphävts. Ett tillstånd till uppförande och drift av en ny kärnkraftsreaktor förutsätter att den nya reaktorn ersätter en av de befintliga reaktorerna, att den äldre reaktorn är permanent avstängd när den nya reaktorn tas i drift och att den nya reaktorn uppförs på en plats där någon av de befintliga reaktorerna är lokaliserad. Vidare kan industrin inte påräkna något statligt stöd i form av direkta eller indirekta subventioner.

Riksdagen har beslutat att införa ett obegränsat ansvar för radiologiska olyckor för innehavare av kärntekniska anläggningar och att innehavare av kärnkraftsreaktorer ska finansiera ansvaret upp till 1 200 miljoner euro.

Följderna av jordbävningen utanför Japans östkust och effekterna av den efterföljande tsunamin vid kärnkraftverket vid Fukushima i Japan visade på nödvändigheten att säkerheten ständigt står i fokus och utvecklas i takt med ny kunskap. Resultaten av stresstester som genomförts på alla kärntekniska anläggningar inom EU visar att de svenska kärnkraftverken är robusta och tåliga mot de flesta extrema händelser, men för vissa händelser är det nödvändigt med förbättringsåtgärder.

3 Budgetförslag

3.1 Anslag

3.1.1 1:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader

Tabell 3.1 Anslagsutveckling 1:1 Statens Energimyndighet: Förvaltningskostnader

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2012	Utfall	260 282	8 861	
2013	Anslag	265 631 ¹		268 384
2014	Förslag	279 447		
2015	Beräknat	251 631 ²		
2016	Beräknat	255 865 ³		
2017	Beräknat	261 448 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 248 507 tkr i 2014 års prisnivå.

³ Motsvarar 248 507 tkr i 2014 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 248 508 tkr i 2014 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens energimyndighets (Energimyndighetens) förvaltningskostnader, Fjärrvärmenämnden samt provning och märkning av energirelaterad utrustning.

Kompletterande information

Energimyndigheten finansierar planering, uppföljning och utvärdering av de energipolitiska programmen genom de s.k. programanknutna kostnaderna som belastar andra anslag än förvaltningskostnaderna. De samlade förvaltningsutgifterna redovisas i tabell 3.2.

Tabell 3.2 Samlade förvaltningskostnader vid Statens energimyndighet

Miljoner kronor

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Förvaltnings- anslag	133	151	231	240	260	275
Program- anknutna kostnader	136	169	142	185	180	210
Summa	269	320	373	425	440	485

Regeringens överväganden

För att säkerställa att beredning och beslutsfattande i ärenden kopplade till olika forskningsprogram som genomförs i samarbete med externa parter ska genomföras på samma sätt som myndighetens övriga myndighetsutövning har viss administration som tidigare, med stöd av medel från anslag 1:5 *Energiforskning*, hanterats av berörda branschorganisationer, högskolor eller i olika nätverk överförts till Energimyndigheten och belastar därmed anslag 1:1 *Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader*. Regeringen menar mot denna bakgrund att en överföring om 7 miljoner kronor per år, fr.o.m. 2014, från anslaget 1:5 *Energiforskning* till anslaget 1:1 *Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader* är motiverad.

Regeringen föreslår att 279 447 000 kronor anvisas för 2014. För åren 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 251 631 000 kronor, 255 865 000 kronor respektive 261 448 000 kronor.

Tabell 3.3 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:1 Statens Energimyndighet: Förvaltningskostnader

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	265 631	265 631	265 631	265 631
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	6 762	10 186	14 827	20 947
Beslut		-31 329	-31 856	-32 551
Överföring till/från andra anslag	7 000	7 088	7 207	7 365
Övrigt	54	55	56	57
Förslag/ beräknat anslag	279 447	251 631	255 865	261 448

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2013. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2015–2017 är preliminär.

Budget för avgiftsfinansierad verksamhet

Tabell 3.4 Offentligrättslig verksamhet vid Statens energimyndighet

Tusental kronor

Offentlig- rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2012	22 299	1 476	2 731	-1 255
Prognos 2013	17 000	2 500	3 200	-700
Budget 2014	8 000	3 500	4 200	-700

Energimyndigheten disponerar avgifter enligt lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter avseende kontoföring för de som frivilligt ansluter sig till handelssystemet. Myndigheten disponerar även ansökningsavgifter som tas ut enligt 12 § fjärrvärmelagen (2008:263). Ansökningsavgifterna ska bidra till finansieringen av Fjärrvärmenämndens verksamhet vid Energimyndigheten. Energimyndigheten disponerar de avgifter som tas ut med stöd av naturgaslagen (2005:403) eller lagen (2012:273) om trygg naturgasförsörjning för tillsyn eller försörjningstrygghetsåtgärder. Avgiften ska täcka myndighetens kostnader för denna verksamhet. De offentligrättsliga avgiftsintäkterna som inte får disponeras avser främst kvotplikts- och förseningsavgifter enligt lagen (2011:1200) om elcertifikat samt lagringsavgifter enligt lagen (2012:806) om beredskapslagring av olja.

Tabell 3.5 Uppdragsverksamhet vid Statens energimyndighet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2012	17 276	17 460	-184
<i>(varav tjänsteexport)</i>			
Prognos 2013	20 000	20 000	0
<i>(varav tjänsteexport)</i>			
Budget 2014	12 000	12 000	
<i>(varav tjänsteexport)</i>			
	8 000	8 000	

Energimyndighetens uppdragsverksamhet avser viss test- och provningsverksamhet samt administrativa tjänster på uppdrag från andra myndigheter. Nya krav på särredovisning av intäkter från tjänsteexport gäller från 2013. Energimyndighetens intäkter av tjänsteexport utgörs främst av intäkter från Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (SIDA).

3.1.2 1:2 Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m.

Tabell 3.6 Anslagsutveckling 1:2 Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m.

Tusental kronor

			Anslags- sparande	
2012	Utfall	141 219		3 781
2013	Anslag	140 000 ¹	Utgifts- prognos	136 632
2014	Förslag	140 000		
2015	Beräknat	140 000		
2016	Beräknat	140 000		
2017	Beräknat	140 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommunal energi- och klimatrådgivning, utbildning av och information till energi- och klimatrådgivare samt stöd till regionala energikontor och utvecklingsinsatser för länsstyrelsernas energiomställningsarbete. Anslaget får även användas för utgifter för insatser för informationsspridning, utveckling och spridning av verktyg och metoder, utredningsinsatser samt utbildning om energieffektiv teknik.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:2 *Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m.* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov om framtida anslag på högst 120 000 000 kronor 2015–2017.

Skälen för regeringens förslag: För att underlätta planering och teckna avtal om fleråriga projekt är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser för kommande år.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:2 *Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m.* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov om framtida anslag på högst 120 000 000 kronor 2015–2017.

Tabell 3.7 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:2 Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m.

Tusental kronor

	Utfall 2012	Prognos 2013	Förslag 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016	Beräknat 2017–
Ingående åtaganden		32 127	110 000			
Nya åtaganden		110 000	100 000			
Infriade åtaganden		-32 127	-100 000	-100 000	-10 000	
Utestående åtaganden	32 127	110 000	110 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	140 000	120 000	120 000			

Regeringens överväganden

Tabell 3.8 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:2 Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m.

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013 ¹	140 000	140 000	140 000	140 000
Förändring till följd av:				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	140 000	140 000	140 000	140 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen bedömer att en stärkt konsumentroll är viktig för att nå resultat inom energieffektiviseringsområdet. Den kommunala energi- och klimatrådgivningen, som syftar till att ge oberoende råd inom området är därför ett viktigt verktyg. För att den kompetens som finns inom denna verksamhet ska kunna behållas och utvecklas är det angeläget att skapa stabila och långsiktiga finansiella förutsättningar. Regeringen föreslår därför att anslaget tillförs ytterligare medel, för åren 2015–2017.

Regeringen föreslår att 140 000 000 kronor anvisas för 2014. För åren 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 140 000 000 kronor per år.

3.1.3 1:3 Insatser för uthållig energianvändning

Tabell 3.9 Anslagsutveckling 1:3 Insatser för uthållig energianvändning

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2012		125 048	1 624
2013	Anslag	80 000 ¹	78 075
2014	Förslag	157 000	
2015	Beräknat	108 000	
2016	Beräknat	108 000	
2017	Beräknat	58 000	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till teknikupphandling för att utveckla och introducera ny energieffektiv teknik på marknaden samt stöd till energieffektiv teknik. Anslaget får användas för utgifter för informations-, utvecklings- och demonstrationsinsatser avseende konvertering mellan olika

system för uppvärmning. Anslaget får användas för främjandeåtgärder, såsom demonstrationsprojekt, samt utvärdering, av befintliga och nya lågenergibygnader. Anslaget får användas för utgifter för genomförandet av EU-rättsakter samt annat internationellt samarbete inom energieffektiviseringsområdet och därtill hörande metod-, utvecklings- och utredningsarbete. Anslaget får även användas för utgifter för utveckling av styrmedel för energieffektivisering.

Kompletterande information

En del av anslaget disponeras av Boverket för arbetsuppgifter som följer av genomförandet av EU-direktivet om byggnaders energiprestanda. En del av anslaget disponeras av Swedac för arbetsuppgifter som följer av genomförandet av EU-direktivet om energieffektivitet.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:3 *Insatser för hållig energianvändning* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov om framtida anslag på högst 160 000 000 kronor 2015–2017.

Skälen för regeringens förslag: För att underlätta planering och teckna avtal om fleråriga projekt är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser för kommande år.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:3 *Insatser för hållig energianvändning* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov om framtida anslag på högst 160 000 000 kronor 2015–2017.

Tabell 3.10 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:3 Insatser för hållig energianvändning

Tusental kronor

	Utfall 2012	Prognos 2013	Förslag 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016	Beräknat 2017–
Ingående åtaganden		13 366	127 270			
Nya åtaganden		127 270	60 000			
Infriade åtaganden		-50 000	-133 366	-100 000	-47 270	
Utestående åtaganden	13 366	127 270	147 270			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	90 000	130 000	160 000			

Regeringens överväganden

Tabell 3.11 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:3 Insatser för uthållig energianvändning

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	80 000	80 000	80 000	80 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	77 000	28 000	28 000	-22 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	157 000	108 000	108 000	58 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Med stöd av EU:s regionalfond kommer insatser för energieffektivisering att genomföras inom ramen för ett nationellt regionalfondsprogram under programperioden 2014–2020. De 40 miljoner kronor per år som tillförs anslaget syftar till att skapa förutsättningar för medfinansiering av dessa insatser. Regeringen föreslår att 157 000 000 kronor anvisas för 2014. För åren 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 108 000 000 kronor, 108 000 000 kronor respektive 58 000 000 kronor.

3.1.4 1:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft

Tabell 3.12 Anslagsutveckling 1:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Notering	Belopp
2012	Utfall	34 263	Anslags-sparande	46 877
2013	Anslag	10 000 ¹	Utgifts-prognos	16 591
2014	Förslag	10 000		
2015	Beräknat	10 000		
2016	Beräknat	10 000		
2017	Beräknat	10 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till teknikutveckling och marknadsintroduktion av storskaliga vindkraftstillämpningar, främjandeåtgärder samt till olika studier av miljöeffekter av vindkraftsetableringar samt kostnader för webbportalen www.vindlov.se.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:4 *Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov om framtida anslag på högst 5 000 000 kronor 2015.

Skälen för regeringens förslag: För att underlätta planering och teckna avtal om fleråriga projekt är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser för kommande år.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:4 *Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov om framtida anslag på högst 5 000 000 kronor 2015.

Tabell 3.13 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:4 Stöd för marknadsintroduktion för vindkraft

Tusental kronor

	Utfall 2012	Prognos 2013	Förslag 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016	Beräknat 2017–
Ingående åtaganden		29 371	7 500			
Nya åtaganden		7 500	5 000			
Infriade åtaganden		-29 371	-7 500	-5 000		
Utestående åtaganden	29 371	7 500	5 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	50 000	7 500	5 000			

Regeringens överväganden

Etablering av vindkraft i större skala är en relativt ny företeelse i Sverige. Det finns därför frågor som behöver följas upp när det gäller vindkraftens effekter på natur, miljö och människa. Resultaten kan användas som underlag för miljökonsekvensbeskrivningar liksom i planerings- och tillståndprocesser inför vindkraftsetableringar. Syftet är att bidra till en hållbar och mer effektiv etablering av vindkraft. I budgetpropositionen för 2013 avsatte regeringen mot denna bakgrund 10 miljoner kronor per år för sådan verksamhet.

Regeringen föreslår att 10 000 000 kronor anvisas för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 10 000 000 kronor per år.

Tabell 3.14 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	10 000	10 000	10 000	10 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	10 000	10 000	10 000	10 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.1.5 1:5 Energiforskning

Tabell 3.15 Anslagsutveckling 1:5 Energiforskning

Tusental kronor

2012	Utfall	1 259 361	Anslags- sparande	551 820
2013	Anslag	1 292 836 ¹	Utgifts- prognos	1 190 648
2014	Förslag	1 286 558		
2015	Beräknat	1 224 138 ²		
2016	Beräknat	1 364 451 ³		
2017	Beräknat	1 382 594 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 214 861 tkr i 2014 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 341 367 tkr i 2014 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 1 341 368 tkr i 2014 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter och statsbidrag för forsknings-, utvecklings-, demonstrations- och kommersialiseringsinsatser inom energiområdet. Anslaget får även användas för utgifter för bidrag för att främja utvecklingen av teknik som baserar sig på förnybara energislag och effektiv energianvändning i industriella processer i försöks- eller fullskalanläggningar.

Anslaget får även användas för utgifter för utrednings-, utvärderings- och samordningsinsatser inom energiområdet, svenskt och internationellt forsknings- och utvecklingssamarbete samt för att uppfylla Sveriges åtaganden inom ramen för ingångna bilaterala energiforsknings-samarbeten.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:5 *Energiforskning* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov om framtida anslag på högst 4 500 000 000 kronor 2015–2018.

Skälen för regeringens förslag: För att underlätta planering och teckna avtal om fleråriga projekt är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser för kommande år.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:5 *Energiforskning* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov om framtida anslag på högst 4 500 000 000 kronor 2015–2018.

Tabell 3.16 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:5 Energiforskning

Tusental kronor

	Utfall 2012	Prognos 2013	Förslag 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016	Beräknat 2017–2018
Ingående åtaganden		1 258 273	4 224 335			
Nya åtaganden		4 224 335	1 500 000			
Infriade åtaganden		-1 258 273	-1 224 335	-1 255 000	-1 400 000	-1 845 000
Utestående åtaganden	1 258 273	4 224 335	4 500 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	4 278 000	5 300 000	4 500 000			

Regeringens överväganden

Stöd till forskning och innovation inom energiområdet är en viktig och integrerad del av energipolitiken. Utveckling av ny teknik och nya tjänster ökar väsentligt den portfölj av möjligheter som med tiden minskar kostnaderna för att uppnå klimat-, energi- och miljöpolitiska mål. Insatserna bidrar till att uppfylla nationella och internationella energi- och klimatpolitiska mål och fokuseras på områden inom vilka Sverige har en nationell styrkeposition, i form av naturresurser eller kompetens samt goda förutsättningar för export av teknik eller kunnande.

För att stärka insatserna inom detta område tillfördes anslaget i budgetpropositionen för 2013 1 240 miljoner kronor för perioden 2013–2016. Ambitionerna höjdes därmed avseende teknikverifiering och demonstration på energiområdet, samfinansiering inom EU:s Strategic Energy Technology plan och i samband med EU-initiativet NER300 för storskalig demonstration och kommersialisering av ny teknik. Vidare skapades förutsättningar för en ökad aktivitet inom ingångna bilaterala avtal. Insatserna för forskning och utveckling för långsiktig kompetensuppbyggnad ökar och ambitionen höjs vad gäller forskningens kvalitet och aktivitet med avseende på antal publikationer, citeringsgrad och antal forskarutbildade. Insatser

kring strategiska innovationsområden kan skapa starka tvärvetenskapliga och tvärssektoriella samverkansstrukturer.

Regeringens satsningar på forskning och innovation, i kombination med ett positivt företagsklimat som uppmuntrar till nytänkande och satsningar inom energi- och miljöområdet, skapar tillväxt, nya jobb, och goda exportmöjligheter inom energi- och miljösektorn samtidigt som resultaten bidrar till en bättre miljö.

Regeringen föreslår att 1 286 558 000 kronor anvisas för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 1 224 138 000 kronor, 1 364 451 000 kronor, respektive 1 382 594 000 kronor.

Tabell 3.17 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:5 Energiforskning

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	1 292 836	1 292 836	1 292 836	1 292 836
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	2 010	11 898	24 293	41 805
Beslut		-72 245	55 754	56 495
Överföring till/från andra anslag	-7 000	-7 053	-7 120	-7 215
Övrigt	-1 288	-1 298	-1 310	-1 328
Förslag/ beräknat anslag	1 286 558	1 224 138	1 364 451	1 382 594

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2013. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2015–2017 är preliminär.

3.1.6 1:6 Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av Barsebäcksverken

Tabell 3.18 Anslagsutveckling 1:6 Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av Barsebäcksverken

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2012	189 328		-7 317
2013	188 000 ¹		188 000
2014	Förslag	187 000	
2015	Beräknat	141 000	
2016	Beräknat	107 000	
2017	Beräknat	58 200	

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för ersättning för vissa kostnader vid avveckling av reaktorerna vid Barsebäcksverket.

Kompletterande information

Bestämmelser finns i avtal om ersättning mellan staten, Sydkraft AB och Vattenfall AB den 30 november 1999 i samband med stängningen av Barsebäcksverket, (prop. 1999/2000:63) och tillämpningsavtal till Ramavtal av den 30 november 1999 med anledning av en förtida stängning av reaktor Barsebäck 2 mellan staten,

E.ON Sverige AB och Vattenfall AB som träffats den 10 november 2005.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 187 000 000 kronor anvisas för 2014. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget till 141 000 000 kronor, 107 000 000 kronor respektive 58 200 000 kronor.

Tabell 3.19 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:6 Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av Barsebäcksverken

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	188 000	188 000	188 000	188 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut		-8 000	-5 000	-7 800
Övriga makro- ekonomiska förutsätt- ningar	-1 000	-39 000	-76 000	-122 000
Volymer				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	187 000	141 000	107 000	58 200

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.1.7 1:7 Planeringsstöd för vindkraft m.m.

Tabell 3.20 Anslagsutveckling 1:7 Planeringsstöd för vindkraft m.m.

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2012	13 415		11 492
2013	15 000 ¹		17 567
2014	Förslag	15 000	
2015	Beräknat	15 000	
2016	Beräknat	0	
2017	Beräknat	0	

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för ekonomiskt stöd till kommuner, kommunala och regionala samverkansorgan samt länsstyrelser i syfte att genomföra planeringsinsatser för vindkraft och underlätta för vindkraftens utveckling. Anslaget får även användas för utgifter för samordnings- och informationsinsatser för att främja vindkraftsutbyggnad.

Skälen för regeringens förslag: För att underlätta planering och teckna avtal om fleråriga projekt är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser för kommande år.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:7 *Planeringsstöd för vindkraft m.m.* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov om framtida anslag på högst 10 000 000 kronor 2015 och 2016.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:7 *Planeringsstöd för vindkraft m.m.* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov om framtida anslag på högst 10 000 000 kronor 2015 och 2016.

Tabell 3.21 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:7 Planeringsstöd för vindkraft m.m.

Tusental kronor

	Utfall 2012	Prognos 2013	Förslag 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016	Beräknat 2017–20XX
Ingående åtaganden		5 000	5 000			
Nya åtaganden		5 000	10 000			
Infriade åtaganden		-5 000	-5 000	-8 000	-2 000	
Utestående åtaganden	5 000	5 000	10 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande		5 000	10 000			

Regeringens överväganden

Tabell 3.22 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:7 Planeringsstöd för vindkraft m.m.

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	15 000	15 000	15 000	15 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut			-15 000	-15 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	15 000	15 000	0	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

för nätverket för vindbruk som arbetar med informationsspridning och kunskapsuppbyggnad om vindkraft.

Regeringen föreslår att 15 000 000 kronor anvisas för 2014. För 2015 beräknas anslaget till 15 000 000 kronor.

I budgetpropositionen för 2012 föreslog regeringen en förlängning t.o.m. 2015 av insatserna

3.1.8 1:8 Energimarknadsinspektionen: Förvaltningskostnader

Tabell 3.23 Anslagsutveckling 1:8 Energimarknadsinspektionen: Förvaltningskostnader

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
2012	Utfall	94 263	Anslags-sparande	16 274
2013	Anslag	99 520 ¹	Utgifts-prognos	101 517
2014	Förslag	104 625		
2015	Beräknat	105 965 ²		
2016	Beräknat	107 713 ³		
2017	Beräknat	106 909 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 104 625 tkr i 2014 års prinsnivå.

³ Motsvarar 104 624 tkr i 2014 års prinsnivå.

⁴ Motsvarar 101 625 tkr i 2014 års prinsnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Energimarknadsinspektionens förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Energimarknadsinspektionen fattar beslut om intäktsramar för elnätsföretagen. Av de 180 beslut som fattades under 2011 har drygt hälften överklagats. För att minska risken att behovet av resurser för dessa processer påverkar andra delar av myndigheten negativt anser regeringen att myndighetens förvaltningsanslag bör tillföras ytterligare 3 miljoner kronor per år under perioden 2014–2016.

Energimarknadsinspektionen har medverkat till en branschetisk överenskommelse om hantering av information och insyn i kärnkraftsbolagens styrelser. Överenskommelsen innebär bl.a. att Energimarknadsinspektionen numera nominerar en oberoende ledamot till bolagens styrelser. Kostnaderna för dessa oberoende observatörer uppgår till ca en miljon kronor per år, vilket motiverar ett tillskott till myndigheten med motsvarande belopp.

Samtidigt minskas anslaget med 2,1 miljoner kronor, för att finansiera ett medelstillskott till Sveriges domstolar med anledning av att dessa från den 1 juni 2013 har övertagit ansvaret att hantera vissa överklaganden inom elnätsområdet.

Regeringen föreslår att 104 625 000 kronor anvisas för 2014. För åren 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 105 965 000 kronor,

107 713 000 kronor respektive 106 909 000 kronor.

Tabell 3.24 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:8 Energimarknadsinspektionen: Förvaltningskostnader

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013 ¹	100 745	100 745	100 745	100 745
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	2 112	3 429	5 148	7 460
Beslut	1 900	1 924	1 956	-1 157
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	-132	-134	-136	-139
Förslag/beräknat anslag	104 625	105 965	107 713	106 909

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2013. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2015–2017 är preliminär.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.25 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2012		3 513	5 101	-1 589
Prognos 2013		4 500	5 800	-1 300
Budget 2014		6 130	5 800	350

Energimarknadsinspektionen disponerar avgifter för tillsyn enligt naturgaslagen (2005:403).

3.1.9 1:9 Energiteknik

Tabell 3.26 Anslagsutveckling 1:9 Energiteknik

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
2012	Utfall	84 047	Anslags-sparande	85 953
2013	Anslag	170 000 ¹	Utgifts-prognos	190 308
2014	Förslag	100 000		
2015	Beräknat	140 000		
2016	Beräknat	140 000		
2017	Beräknat	0		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för att stimulera spridningen av vissa energitekniska lösningar som bedöms ha positiva effekter på klimatet. Högst 5 miljoner kronor av anslaget får användas för de administrativa utgifterna detta medför.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:9 *Energiteknik* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov om framtida anslag på högst 220 000 000 kronor 2015 och 2016.

Skälen för regeringens förslag: För att underlätta planering och teckna avtal om fleråriga projekt är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser för kommande år.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för ramanslaget 1:9 *Energiteknik* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov om framtida anslag på högst 220 000 000 kronor 2015 och 2016.

Tabell 3.27 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:9 Energiteknik

Tusental kronor

	Utfall 2012	Prognos 2013	Förslag 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016	Beräknat 2017-
Ingående åtaganden		97 526	197 000			
Nya åtaganden			197 000	123 000		
Infriade åtaganden		-97 536	-100 000	-100 000	-120 000	
Utestående åtaganden	97 526	197 000	220 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	160 000	205 000	220 000			

Regeringens överväganden

Det är angeläget att stimulera användning av energitekniker som är gynnsamma i ett klimatsperspektiv, men som ännu inte är kommersiellt konkurrenskraftiga i jämförelse med på marknaden etablerade tekniker. Biogas och solceller är två tydliga exempel på sådana tekniker.

I föregående års budgetproposition föreslog regeringen en förlängning och förstärkning av stödet för utökad produktion, distribution och användning av biogas och andra förnybara gaser genom att ytterligare 280 miljoner kronor avsätts för detta ändamål under perioden 2013–2016.

I syfte att skapa gynnsamma förutsättningar för utvecklingen och etableringen av solceller på den svenska marknaden förlängdes samtidigt stödet för installation av solceller t.o.m. 2016, genom att ytterligare 210 miljoner kronor tillfördes detta ändamål.

Regeringen föreslår att 100 000 000 kronor anvisas under anslaget för 2014. För 2015 och

2016 beräknas anslaget till 140 000 000 kronor per år

Tabell 3.28 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:9 Energiteknik

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	170 000	170 000	170 000	170 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	-70 000	-30 000	-30 000	-170 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	100 000	140 000	140 000	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.1.10 1:10 Elberedskap

Tabell 3.29 Anslagsutveckling 1:10 Elberedskap

Tusental kronor

År	Utfall	200 689	Anslags- sparande	83 203
2012	Utfall	200 689		
2013	Anslag	255 000 ¹	Utgifts- prognos	248 865
2014	Förslag	255 000		
2015	Beräknat	255 000		
2016	Beräknat	255 000		
2017	Beräknat	255 000		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för elberedskap och dammsäkerhet.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:10 *Elberedskap* besluta om beställning av tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov om framtida anslag på högst 300 000 000 kronor 2015 och 2016.

Skälen för regeringens förslag: För att underlätta planering och teckna avtal om fleråriga

projekt är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser för kommande år.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:10 *Elberedskap* besluta om beställning av tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov om framtida anslag på högst 300 000 000 kronor 2015–2016

Elberedskapsavgift

Regeringens förslag: Avgiftsuttaget för elberedskapsavgiften, som tas ut i enlighet med elberedskapslagen (1997:288) för att finansiera beredskapsåtgärder som beslutas med stöd av nämnda lag, bör fastställas till högst 255 000 000 kronor under 2014.

Skälen för regeringens förslag: Finansieringen av åtgärder som genomförs enligt elberedskapslagen sker genom att den som innehar nätkoncession enligt ellagen betalar en avgift. Åtgärderna som finansieras från anslaget 1:10 *Elberedskap*, vilket uppgår till motsvarande belopp som avgiftsuttaget, syftar till att förebygga, motstå och hantera sådana störningar i elförsörjningen som kan medföra svåra påfrestningar på samhället och att tillgodose elförsörjningen vid höjd beredskap.

Tabell 3.30 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:10 Elberedskap

Tusental kronor

	Utfall 2012	Prognos 2013	Förslag 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016	Beräknat 2017–
Ingående åtaganden		283 059	293 162			
Nya åtaganden		86 972	80 000			
Infriade åtaganden		-76 863	-73 168	-150 000	-150 000	
Utestående åtaganden	283 059	293 168	300 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	290 000	300 000	300 000			

Regeringens överväganden

Tabell 3.31 Härlledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:10 Elberedskap¹

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	255 000	255 000	255 000	255 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	255 000	255 000	255 000	255 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 255 000 000 kronor anvisas under anslaget för 2014. För 2015–2017 beräknas anslaget till 255 000 000 kronor per år.

3.1.11 1:11 Energieffektiviseringsprogram

Tabell 3.32 Anslagsutveckling 1:11 Energieffektiviseringsprogram

Tusental kronor

År	Utfall	Utgifter	Anslags-sparande	Utgifter-prognos
2012	Utfall	277 495		12 505
2013	Anslag	270 000 ¹		263 504
2014	Förslag	270 000		
2015	Beräknat	0		
2016	Beräknat	0		
2017	Beräknat	0		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för:

- förstärkt regionalt och lokalt energi- och klimatarbete, särskilt kommuners och landstings arbete med energieffektivisering i enlighet med energieffektiviseringsstöd, länsstyrelsernas arbete med regionala klimat- och energistrategier, samt regionala samverkansprojekt,

- förstärkta insatser för information, rådgivning, teknikupphandling och marknadsintroduktion, nätverksaktiviteter samt statsbidrag för energikartläggning.

Kompletterande information

Riktlinjerna för energieffektiviseringsprogrammet har lagts fast genom beslut om propositionen En sammanhållen klimat- och energipolitik – Energi (prop. 2008/09:163) samt budgetpropositionen för 2010.

Regeringens överväganden

Tabell 3.33 Härlledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:11 Energieffektiviseringsprogram

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	270 000	270 000	270 000	270 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut		-270 000	-270 000	-270 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	270 000	0	0	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 270 000 000 kronor anvisas för 2014.

3.1.12 1:12 Avgifter till internationella organisationer

Tabell 3.34 Anslagsutveckling 1:12 Avgifter till internationella organisationer

Tusental kronor

År	Utfall	Utgifter	Anslags-sparande	Utgifter-prognos
2012	Utfall	22 366		2 962
2013	Anslag	25 328 ¹		24 399
2014	Förslag	25 328		
2015	Beräknat	25 328		
2016	Beräknat	25 328		
2017	Beräknat	25 328		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för avgifter till internationella organisationer samt utgifter för internationellt samarbete inom energiområdet.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2014 för ramanslaget 1:12 *Avgifter till internationella organisationer* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov om framtida anslag på högst 15 000 000 kronor 2015 och 2016.

Skälen för regeringens förslag: För att underlätta planering och teckna avtal om fleråriga projekt är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser för kommande år.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för ramanslaget 1:12 *Avgifter till internationella organisationer* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov om framtida anslag på högst 15 000 000 kronor 2015 och 2016.

Tabell 3.35 Beställningsbemyndigande för anslaget Avgifter till internationella organisationer

Tusental kronor

	Utfall 2012	Prognos 2013	Förslag 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016	Beräknat 2017–
Ingående åtaganden		902	20 000			
Nya åtaganden		20 000	15 000			
Infriade åtaganden		-902	-20 000	-10 000	-5 000	
Utestående åtaganden	902	20 000	15 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	20 000	20 000	15 000			

Regeringens överväganden**Tabell 3.36 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:12 Avgifter till internationella organisationer**

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	25 328	25 328	25 328	25 328
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	25 328	25 328	25 328	25 328

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 25 328 000 kronor anvisas under anslaget för 2014. För 2015–2017 beräknas anslaget till 25 328 000 kronor per år.

3.2 Förslag avseende Affärsverket svenska kraftnäts verksamhet

3.2.1 Investeringsplan

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) har redovisat sin investerings- och finansieringsplan för treårsperioden 2014–2016 till regeringen (dnr N2013/1025/E).

Svenska kraftnäts förslag till investerings- och finansieringsplan för åren 2014–2016 omfattar åtgärder i stamnätet inklusive utlandsförbindelserna och i utrustning för elektronisk kommunikation. De planerade investeringarna under perioden beräknas uppgå till högst 13 935 miljoner kronor varav 5 564 miljoner kronor för 2014. Vissa projekt delfinansieras av kommuner och andra markägare som får frilagd mark för exploateringsändamål eller genom anslutningsavgifter till stamnätet.

När Svenska kraftnät bildades i början av 1990-talet var stamnätet för el i en fas av förvaltning och låga investeringsnivåer, vilket har övergått till en fas av omfattande ny- och ombyggnation. Det innebär en väsentligt ökad investeringsvolym de kommande åren för att öka överföringskapaciteten i Nordeuropa, förbättra driftsäkerheten, förnya befintliga anläggningar och ansluta ny elproduktion, främst i form av vindkraftsparker. Mot bakgrund av att de väsentligt ökande investeringsvolymerna ställer ökade krav på planering, uppföljning och kontroll i verksamheten har regeringen gett Svenska kraftnät i uppdrag att redovisa en utvecklad investerings- och finansieringsplan, vilket Svenska kraftnät har gjort sedan 2012.

Som framgår i redogörelsen av Svenska kraftnäts resultat påverkas investeringsplanen av tidsmässiga förskjutningar i projektens genomförande.

En sammanfattande investeringsplan för Svenska kraftnät för budgetåren 2014–2016 redovisas i tabell 3.38. Underlaget baseras på den inlämnade investeringsplanen med korrigeringar för projektet Sydvästlänkens västra gren.

Investeringsprojekt

Nedan redovisas översiktligt de investeringsprojekt som var för sig överstiger 100 miljoner kronor. Under perioden kommer flertalet mycket stora investeringar att

genomföras samtidigt. Dessa kommer att befinna sig i olika faser, vilket gör att säkerheten i bedömningarna av investeringarna varierar. Sedan föregående investeringsplan har många av de större pågående investeringsprojekten genomfört upphandling och därmed fått justerade tidplaner som medför ändrade betalplaner. Nitton investeringar har tillkommit sedan föregående plan och fyra investeringar som beskrevs i föregående plan har avslutats under 2013.

Sydvästlänken är Svenska kraftnäts största investering någonsin. Sydvästlänken sträcker sig från Hallsberg via Nässjö till Hörby. Svenska kraftnät har tillsammans med Statnett under våren 2013 beslutat att inte genomföra Sydvästlänkens västra gren – en ny likströmsförbindelse mellan Barkeryd (Nässjö) och Tveiten (Oslo). Nya beräkningar visar att nyttan har minskat betydligt jämfört med de ursprungliga analyserna. I Svenska kraftnäts investeringsplan från februari 2013 är Sydvästlänkens västra gren inkluderad, varför investeringskostnaderna med anledning av detta har justerats. När Sydvästlänken tas i drift i början av 2015 ökar överföringskapaciteten mellan elområdena 3 och 4 med upp till 25 procent. Sydvästlänken bidrar även till förbättrad driftsäkerhet i södra Sverige. Investeringskostnaden beräknas uppgå till 7 782 miljoner kronor varav 3 263 miljoner beräknas belasta treårsperioden.

Svenska kraftnät har på uppdrag av regeringen och i samarbete med Vattenfall och Fortum utarbetat en helt ny struktur för Stockholms elnät för att för att säkra den långsiktiga elförsörjningen. Projektet Stockholms Ström omfattar drygt femtio olika delprojekt och beräknas pågå till 2020. Bruttoinvesteringen uppgår till 5 600 miljoner kronor, varav 4 400 miljoner kronor för Svenska kraftnäts del. Projektet bygger på en betydande medfinansiering från kommuner och andra markägare som får värdefull mark frilagd när 150 km luftledningar kan tas bort. De aktuella delprojekten för Svenska kraftnäts del under treårsperioden är en ny 400 kV förbindelse mellan Danderyd och Haninge, en ny 220 kV förbindelse mellan Danderyd och Järva, en ny 400 kV förbindelse mellan Upplands-Väsby och Danderyd samt nya stationer i Danderyd, Mårtensdal och Högdalen. Investeringen

beräknas till 3 716 miljoner kronor, varav 1 381 miljoner kronor belastar treårsperioden.

Även utlandsförbindelser omfattas av Svenska kraftnäts investeringsplan. En ny likströmsförbindelse till Baltikum (NordBalt) ska byggas till Litauen för att knyta en framväxande baltisk elmarknad till den nordiska. Förbindelsen bidrar även till att förbättra försörjningssäkerheten i de baltiska länderna. Förbindelsen planeras att tas i drift vid årsskiftet 2015/2016. Projektet är prioriterat inom ramen för European Energy Programme for Recovery (EEPR) och EU har bidragit med stöd om 131 miljoner euro för kabelförbindelsen. Den svenska delen av investeringskostnaden beräknas uppgå till 3 061 miljoner kronor, varav 2 328 miljoner kronor belastar treårsperioden. I dag förbinds södra Sverige och Själland med två 400 kV kablar och fyra 130 kV kablar. 400 kV kablarna är tunnoljekablar som togs i drift 1973. För att undvika risk för omfattande haveri och oljeläckage planerar Svenska kraftnät att under 2016 byta kabelförbanden. Investeringen beräknas till ca 360 miljoner kronor, varav 319 miljoner kronor belastar treårsperioden. De fyra 130 kV kablarna som ingår i E.ON:s regionnät är i dåligt skick och kommer på sikt att tas ur drift. För att handelskapaciteten mellan södra Sverige och Själland inte ska reduceras planerar Svenska kraftnät tillsammans med Energinet.dk att ersätta dessa 130 kV kablar med en tredje 400 kV kabel under 2018. Genom att den nya kabeln planeras anslutas längre söderut bidrar den även till matningen av Köpenhamn. Investeringen beräknas till 500 miljoner kronor, varav 260 miljoner kronor belastar treårsperioden. Svenska kraftnät planerar för en ny förbindelse till Tyskland till 2023 i syfte att höja kapaciteten för export av nordisk förnybar el till kontinenten och att bidra till en mer integrerad europeisk elmarknad. Investeringen beräknas till 3 000 miljoner kronor, varav 50 miljoner kronor belastar treårsperioden.

För anslutning av nya vindkraftsparker är Svenska kraftnäts huvudinriktning att det ska ske till befintliga stationer. För större vindkraftsparker krävs dock nya stationer för anslutning till stamnätet och i vissa fall även förstärkning av ledningskapaciteten. En betydande del av investeringarna till följd av vindkraftsetableringar finansieras av externa parter. Dagens anknytning av Gotland genom regionnätet räcker inte till för de utbygg-

nadsplaner för vindkraften som finns på ön. Svenska kraftnät projekterar en anslutning av Gotland till det svenska stamnätet med en likströmsförbindelse. Förstudier pågår och idrifttagning är planerad till tidigast 2018. Investeringen beräknas till 3 870 miljoner kronor, varav ca 870 miljoner kronor belastar treårsperioden.

För att klara att ansluta den storskaliga vindkraftsutbyggnaden kring Storfinnforsen behöver 400 kV ledningen mellan Storfinnforsen och Midskog förnyas, vilket planeras vara färdigt 2019. Investeringen uppgår till 380 miljoner kronor, varav 115 miljoner kronor belastar treårsperioden. En ny ledning under 2022 mellan Långbjörn och Storfinnforsen tar bort behovet av lokal produktionsbegränsning för att säkerställa driftsäkerheten. Vidare möjliggör ledningen anslutning av mer vindkraft. Investeringen uppgår till 210 miljoner kronor, varav 10 miljoner kronor belastar treårsperioden.

I området mellan stationerna Hjalta och Nysäter finns planer på att etablera vindkraftsproduktion motsvarande 1 200 MW. Den lämpligaste anslutningspunkten Nysäter byggs därför ut till 2016. Investeringen uppgår till 175 miljoner kronor, varav 155 miljoner kronor belastar treårsperioden. För att ansluta ny vindkraftsproduktion kring södra Vänern byggs en ny station, Larv, till 2018. Investeringen uppgår till 150 miljoner kronor, varav 75 miljoner kronor belastar treårsperioden.

I Småland finns planer på att bygga vindkraft motsvarande 500 GW, vilket ställer krav på en ny stamnätsanslutning. Den nya 400 kV stationen Hageskruv planeras att byggas utmed 400 kV ledningen mellan Ekhyddan och Alvesta till 2016. Investeringen uppgår till 120 miljoner kronor, varav 110 miljoner kronor belastar treårsperioden. En ny vindkraftspark planeras vid Skellefteå. Med en förväntad effekt på 500 MW behövs en ny anslutning till stamnätet. Den nya stationen Högnäs (f.d. Granfors) planeras i anslutning till ledningen mellan Svartbyn och Stornorrfors till 2015. Investeringen uppgår till 120 miljoner kronor, varav 110 miljoner kronor belastar treårsperioden.

I området kring 400 kV ledningen mellan Porjus och Grundfors finns planer på att bygga vindkraft motsvarande 380 MW och det befintliga 130 kV-nätet i området har kapacitetsbrist, därför utreds möjligheten till att ansluta en ny stamnätstation (Normalm) till

ledningen. Investeringen uppgår till 100 miljoner kronor, varav 95 miljoner kronor belastar treårsperioden.

Nya vindkraftparker planeras mellan Bollnäs och Ockelbo, samt i ett senare skede även en vindkraftpark till havs sydost om Söderhamn. Den totalt installerade effekten beräknas till ca 1 000 MW, vilket föranleder en ny anslutningspunkt, 400 kV stationen Grönviken, i stamnätet till 2015. Investeringen uppgår till 100 miljoner kronor, varav 75 miljoner kronor belastar treårsperioden. Mot bakgrund av de omfattande planerna på vindkraftsutbyggnad i norra Sverige har Svenska kraftnät även utrett det överföringsbehov som detta medför och vilka åtgärder som behöver vidtas. I ett första steg kommer åtgärder i form av seriekompensering av det s.k. snitt 1 att genomföras till 2017. Investeringen uppgår till i storleksordningen 500 miljoner kronor, varav 310 miljoner kronor belastar treårsperioden.

Svenska kraftnät planerar även för flertalet andra investeringar i det svenska stamnätet. För att omhänderta de omfattande effekthöjningar som planeras i Oskarshamns kärnkraftverk planeras en ny 400 kV ledning mellan Ekhyddan vid Oskarshamn och Barkeryd vid Nässjö. Ledningen är också betydelsefull för planerna på en ny elförbindelse mellan Gotland och fastlandet. Ledningen beräknas att tas i drift i slutet av 2018. Investeringen uppgår till 1 310 miljoner kronor, varav 761 miljoner kronor belastar treårsperioden. Utlandsförbindelsen NordBalt mellan Sverige och Litauen kommer att anslutas till 400 kV-stationen i Nybro. För att möjliggöra ett så stort ökat effektflöde till Nybro och upprätthålla en hög driftsäkerhet behöver 400 kV-nätet till Nybro förstärkas. Två nya 400 kV ledningar planeras att byggas och anslutas till Nybro. Dels en ledning mellan Ekhyddan och Nybro som skulle kunna tas i drift 2023. Investeringen beräknas uppgå till 750 miljoner kronor, varav 32 miljoner kronor belastar treårsperioden. Dels en ledning mellan Hemsjö och Nybro som skulle kunna tas i drift 2023. Investeringen beräknas uppgå till 750 miljoner kronor, varav 10 miljoner kronor belastar treårsperioden.

För att öka överföringskapaciteten över det s.k. Västkust-snittet planeras en ny 400 kV ledning mellan Skogssäter och Stenkullen. I området planeras även nya vindkraftparker som behöver anslutas till stamnätet. Idrifttagning av

ledningen kan komma att ske 2020/21. Investeringen uppgår till 685 miljoner kronor, varav 94 miljoner kronor belastar treårsperioden. Sydvästlänkens södra anslutningspunkt kommer att vara 400 kV stationen i Hurva. För att kunna utnyttja Sydvästlänkens fulla kapacitet behöver anslutande 400 kV-nät förstärkas. Förstärkningen innebär nya ledningar dels mellan Hurva och Sege (2020), dels mellan Hurva och Barsebäck (2021), eftersom de befintliga stolparna inte klarar av vikten av den nya ledningen. Investeringarna beräknas uppgå till dels 325 miljoner kronor varav 29 miljoner kronor belastar treårsperioden, dels 325 miljoner kronor varav 8 miljoner kronor belastar treårsperioden. En spänningshöjning från 220 kV till 400 kV från Hallsberg norrut vidare mot Västerås och Stockholm planeras. Den nya 400 kV ledningen mellan Karlsund och Östansjö är en del av denna plan. Sträckan Karlsund–Lindbacka planeras tas i drift i samband med att Sydvästlänken tas i drift 2015 och sträckan Lindbacka–Östansjö under 2016. Investeringen uppgår till 147 miljoner kronor, varav 127 miljoner kronor belastar treårsperioden.

Svenska kraftnät planerar även en förnyelse av ledningarna mellan Krångede och Hornsdal. Investeringen uppgår till 147 miljoner kronor, varav 127 miljoner kronor belastar treårsperioden. För att möjliggöra de framtida effekthöjningarna i Forsmarks kärnkraftverk planeras en ny 400 kV ledning mellan Forsmark och Råsten. Ledningen kan komma att tas i drift under 2018. Efter nätförstärkningarna är Forsmark anslutet med två redundanta ledningar till stamnätet för en bibehållen driftsäkerhet. Investeringen uppgår till 270 miljoner kronor, varav 88 miljoner kronor belastar treårsperioden.

En ny 400 kV ledning mellan Råsten och Östfora (tidigare Hamra 2) planeras till 2019/20, primärt för Forsmarks effekthöjning. Investeringen uppgår till 560 miljoner kronor, varav 133 miljoner kronor belastar treårsperioden. En ny 400 kV ledning mellan Forsmark och Stackbo planeras till 2019/20, primärt för effekthöjningarna i Forsmark. Tidplanen för effekthöjningen av block 3 i Forsmark är dock under omprövning. Investeringen uppgår till 548 miljoner kronor, varav 143 miljoner kronor belastar treårsperioden.

En ny 220 kV ledning under 2018/19 mellan Råsten och Gråska ingår även som en del av de nödvändiga förstärkningarna i östra Svealand för att möjliggöra effekthöjningarna i Forsmark. Investeringen uppgår till 110 miljoner kronor, varav 50 miljoner kronor belastar treårsperioden. Effekthöjningarna i Forsmark och vindkraftsutbyggnaden i Gästrikland och övriga Norrland kommer att resultera i ett effektöverskott i Uppland och Gästrikland. För att upprätthålla en hög överföringskapacitet genom det s.k. snitt 2 och minska risken för överlast i norra Uppland, Gästrikland och Stockholmsområdet planeras en ny tvärgående 400 kV förbindelse mellan Ockelbo och Örebro.

En ledning mellan Horndal och Dingtuna (Västerås) planeras till 2021. Investeringen uppgår till 495 miljoner kronor, varav 5 miljoner kronor belastar treårsperioden. För att minska risken för överlast i norra Uppland planeras en ny 400 kV ledning till 2021 mellan Grönviken och Horndal. Investeringen uppgår till 350 miljoner kronor, varav 35 miljoner kronor belastar treårsperioden.

För att höja driftsäkerheten planeras en förnyelse av stationerna Sege (2015), Hagby (2014), Stackbo (2016), Porjus (2018), Söderåsen (2018), Gråska (2016), Tuna (2014) och Forsmark (2016–2018) till en total summa av 1 226 miljoner kronor varav 747 miljoner kronor belastar treårsperioden. Vidare planeras det nya stationer i Råsten (2016/17), Östfora (2017/18), Djuptjärn (2015), Hjalta (2016), Hagby (2015/16) och Karlslund (f.d. Lindbacka 2) (2015) till en total summa av 1 159 miljoner kronor varav 939 miljoner kronor belastar treårsperioden. Reinvesteringar i reaktorer och nybyggnation av reaktorer i Borgvik och Grundfors (2014) för att reglera spänningsnivåerna i stamnätet planeras till en total summa av 808 miljoner kronor varav 195 miljoner kronor belastar treårsperioden.

En ny landsomfattande datakommunikationslösning för överföring av realtidsinformation mellan driftcentraler och stationer i stamnätet ska tas i drift successivt fram till 2016. Nuvarande lösning har uppnått sin tekniska livslängd och måste förnyas. Investeringen beräknas till 283 miljoner kronor, varav 238 miljoner kronor belastar treårsperioden.

Tabell 3.37 Investeringsplan för Affärsverket svenska kraftnät

Miljoner kronor

	Total kostnad 2014–2016	Utfall 2012	Prognos 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016
Investeringar exkl. SwePol Link, Gasturbiner AB och optofiber- utbyggnad	13 935	2 854	4 970	5 546	4 596	3 775
SwePol Link	0	0	-	-	-	-
Gasturbiner AB	0	3	0	0	0	0
Varav koncernintern transaktion		-507				
Optofiberutbyggnad	0	25	0	0	0	0
Summa investeringar	13 935	2 375	4 970	5 564	4 596	3 775
Amortering av externa lån						
Svenska kraftnät		276	0	0	0	0
SwePol Link		1 051	-	-	-	-
Gasturbiner AB		0	0	0	0	0
Summa investeringar och amorteringar	13 935	3 702	4 970	5 564	4 596	3 375
Egen finansiering	5 300	1 848	1 850	1 600	1 500	2 200
Extern upplåning Riksgälden	8 635	1 854	3 120	3 964	3 096	1 175
Summa finansiering	13 935	3 702	4 970	5 564	4 596	3 375

Regeringens förslag: Den investeringsplan som Affärsverket svenska kraftnät har föreslagit för perioden 2014–2016 godkänns.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att den nu redovisade investeringsplanen för Svenska kraftnäts verksamhetsområde för treårsperioden 2014–2016 ska godkännas. Investeringsverksamheten inom Svenska kraftnät kan därigenom planeras med relativt god framförhållning. Regeringen är medveten om att tidsmässiga förskjutningar, som kan påverka investeringsnivåerna de enskilda åren, kan förekomma. Regeringen har inget att erinra mot de överväganden och förslag om verksamhetens mål och inriktning som presenteras i Svenska kraftnäts treårsplan. Regeringen konstaterar dock att de väsentligt ökade investeringsvolymerna ställer ökade krav på planering, analys av resursåtgång samt uppföljning och kontroll i verksamheten. Regeringen betonar därför vikten av att Svenska kraftnät redovisar ekonomiska bedömningar, motiv för och konsekvenser av investe-

ringar, underlag för prioriteringar och utfall av föregående investeringsplan.

Svenska kraftnät ska uppnå en räntabilitet på justerat eget kapital⁴, efter schablonmässigt avdrag för skatt, på 6 procent under en konjunkturcykel, exklusive resultatandelar från avyttringar i intresseföretag samt eventuellt över eller underskott från verksamhet avseende elcertifikat och ursprungsgarantier. Svenska kraftnät ska högst ha en skuldsättningsgrad⁵ på 120 procent. En ökad skuldsättningsgrad jämfört med 2013 motiveras av den ökade investeringsnivån i Svenska kraftnäts verksamhet. Som riktlinje för utdelning och skattemotsvarighet gäller krav på 65 procent av årets resultat för affärsverkskoncernen. Kostnadseffektiviteten bör liksom tidigare vara minst lika hög som i jämförbara företag.

Under det gångna året har Regeringskansliet inlett en översyn av Svenska kraftnäts ekonomiska mål mot bakgrund bl.a. av de stora omvärldsförändringar i form av krav på stora

⁴ Justerat eget kapital definieras som genomsnittet av in- och utgående bundet eget kapital samt 78 procent av det fria egna kapitalet.

⁵ Med skuldsättningsgrad avses räntebärande skulder dividerat med justerat eget kapital inklusive minoritetsandelar.

investeringar och därmed kapitalbehov som affärsverket står inför.

Det är ännu för tidigt att slå fast nya ekonomiska mål, men målen kommer fortsättningsvis att mätas och utvärderas över en längre tidsperiod än, som tidigare, ett år för att skapa förutsättningar för långsiktiga beslut. För att säkerställa att affärsverket bär sina egna kostnader behöver en kostnad på kapitalet beräknas och utifrån detta utformas nya avkastningsmål. Vidare är inriktningen att affärsverkets avkastningskrav framöver kommer att mätas på operativt eller sysselsatt kapital i stället för som i dag på eget kapital, så att fokus riktas på avkastning i den operativa verksamheten. Nya beräkningar över det operativa kapitalet i syfte att redovisa ett mer rättvisande marknadsvärde än med dagens metodik behöver därför tas fram av Svenska kraftnät. Det finns i dag ett mål för skuldsättningsgraden i Svenska kraftnät, men då Svenska kraftnät som affärsverk inte är skyldiga att betala bolagsskatt är dess kapitalkostnad oberoende av kapitalstrukturen. För att garantera stabilitet och motståndskraft mot en eventuell svag ekonomisk utveckling bör därför kapitalstrukturen i stället styras med hjälp av ett räntetäckningsgradsmått och nettoskuld i förhållande till EBITDA (rörelseresultat inklusive avskrivningar).

Nivåer för de nya ekonomiska målen samt den exakta utformningen av dessa planeras att fastställas under 2014, då även en djupare analys av Svenska kraftnäts utdelningsnivå genomförts. Tills vidare styrs därför Svenska kraftnäts verksamhet med befintliga ekonomiska mål.

Avgiftsinkomster

Svenska kraftnät finansierar sin nätverksamhet och balanstjänst genom avgifter. Kostnaderna för att utveckla och förvalta stamnätet betalas framför allt av Svenska kraftnäts nätkunder genom den s.k. effektavgiften, som är den ena av nättariffens två komponenter. Nättariffens andra komponent, energiavgiften, finansierar verkets kostnader för att ersätta de nätförluster som sker vid överföring av el. Därutöver sker viss finansiering även genom flaskhalsintäkter och s.k. transitintäkter. Svenska kraftnät tar även ut en avgift för att täcka kostnader för utfärdande och

kontoföring av elcertifikat respektive ursprungsgarantier för el.

Svenska kraftnät har sedan 1990-talet kunnat hålla internationellt sett låga och stabila överföringsavgifter. Nätverksamheten är den verksamhetsgren som huvudsakligen bidrar till att uppfylla Svenska kraftnäts avkastningskrav. Nätkundernas kostnader har höjts flera gånger de senaste åren och kommer även behöva höjas framöver för att möta Svenska kraftnäts höga investeringstakt. För åren 2015–2016 bedöms höjningen motsvara elva procent respektive åtta procent. En stor andel av nätkostnaderna bärs i dag på förbrukningssidan. Svenska kraftnät överväger att på sikt öka den relativa kostnadsbördan för elproducenterna eftersom flera av nätutbyggnaderna görs för att förbättra förutsättningarna för handeln med el.

Från och med 2012 har en intäktsram fastställts årligen för Svenska kraftnäts del för de nätkoncessioner som innehåller i verksamheten. Energimarknadsinspektionen beslutade den 27 juni 2013 att fastställa en intäktsram om 4 649 681 000 kronor för Svenska kraftnät för budgetåret 2014.

Avgiftsinkomsterna prognostiseras för åren 2014–2016 i tabell 3.38.

Tabell 3.38 Avgiftsinkomster vid Affärsverket svenska kraftnät

Miljoner kronor

	Utfall 2012	Budget 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016
Nät- och systemintäkter	9 307	9 295	9 445	9 775	10 100
Offentlighets- liga avgifter					
Elcertifikat	7	4	4	8	8
Ursprungsgarantier	4	2	2	4	4
Summa	9 318	9 301	9 451	9 787	10 022

Beräknade inleveranser Svenska kraftnät

Enligt Svenska kraftnäts investeringsplan för 2014–2016 förväntas utdelningen bli 455 miljoner kronor 2014 baserat på 2013 års resultat vid ett avkastningskrav på justerat eget kapital, efter schablonmässigt avdrag för skatt, på 6 procent exklusive resultatandelar från avyttringar i intresseföretag samt eventuellt över eller underskott från verksamhet avseende elcertifikat och ursprungsgarantier. Aktuellt års utdelning inlevereras nästkommande verksamhetsår. Det beräknade resultatet samt utdel-

ningen och skattemotsvarigheten från Svenska kraftnät under budgetåren 2014–2016 redovisas i tabell 3.39 givet ett utdelningskrav på 65 procent av verksamhetsårets resultat. Som framgår ovan pågår dock en översyn av Svenska kraftnäts ekonomiska mål.

Tabell 3.39 Beräknade inleveranser från Affärsverket svenska kraftnät

	Utfall 2012	Prognos 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2015
Årets resultat	950	700	570	590	600
Utdelning ¹	618	455	371	384	390

¹Inleverans nästföljande år

3.2.2 Finansiella befogenheter

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2014 låta Affärsverket svenska kraftnät ta upp lån i och utanför Riksgäldskontoret till ett sammanlagt belopp om högst 9 300 000 000 kronor. Regeringen bemyndigas även att för 2014 låta Affärsverket svenska kraftnät placera likvida medel i och utanför Riksgäldskontoret. Regeringen bemyndigas för 2014 att besluta om delägarlån om högst 300 000 000 kronor till förmån för bolag i vilka Affärsverket svenska kraftnät förvaltar statens aktier. Regeringen bemyndigas för 2014 att besluta om förvärv och bildande av bolag som ska verka inom Affärsverket svenska kraftnäts verksamhetsområde intill ett belopp om 20 000 000 kronor samt avyttra aktier intill ett belopp om 20 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Bemyndigandet om att låta Svenska kraftnät få rätt att ta upp lån i och utanför Riksgäldskontoret inom en sammanlagd ram om 9 300 miljoner kronor ska främst täcka lånebehovet inom investeringsverksamheten. I och med den ökade investeringsvolymen under kommande år finns ett behov av en utökad låneram. Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att låta Svenska kraftnät placera likvida medel i och utanför Riksgäldskontoret i enlighet med nu gällande ordning.

Vidare föreslås att regeringen bemyndigas att lämna delägarlån till bolag där Svenska kraftnät förvaltar statens aktier intill ett belopp om 300 miljoner kronor. Liksom tidigare avser regeringen att delegera denna rätt till Svenska kraftnät.

Regeringen kommer att kräva full ersättning för statens risk i samband med borgensteckning eller långivning.

För 2014 föreslås att regeringen ska kunna besluta om förvärv av aktier eller bilda bolag intill ett belopp om 20 miljoner kronor samt även avyttra aktier intill ett belopp om 20 miljoner kronor. Förvärv av aktier eller bildande av bolag ska ske inom ramen för Svenska kraftnäts verksamhetsområde. Regeringen avser liksom tidigare att för 2014 delegera denna rätt till Svenska kraftnät.